

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK MUSİKİSİ ANASANAT DALI
TÜRK MUSİKİSİ PROGRAMI**

**KADIN KİMLİĞİ VE HALK KÜLTÜRÜ İÇERİSİNDE
KADININ MÜZİKAL İFADE BİÇİMLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Yadigar Sude ALTAY**

**Danışmanı
Öğr. Gör. Z. Tülin DEĞİRMENCİ**

İstanbul - 2014

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Türk Müzikisi.....Anabilim/Anasanat Dalı Türk Müzikisi... Programı Tezli Yüksek Lisans
öğrencisi ....Yadigar Sude ALTAY..... tarafından hazırlanan
“...KADIN KİMLİĞİ VE HALK KÜLTÜRÜ İÇERİSİNDE
KADININ MÜZİKAL İFADE BİGİMLERİ.....”
adlı bu çalışma jürimizce Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Tarihi : 19.10.2014

(Jüri Üyesinin Ünvanı, Adı, Soyadı ve Kurumu) :

İmzası :

Jüri Üyesi: Öğ. Gör. Z. Tutku DEĞİRMENCI
Danışman:.....Üniv. ....ASD/ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: Yrd. Doç. Nani MURDANOĞLU
.....Üniv. .... ASD/ ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: Yücel PASMAKCI
Halıç Üniv. .... ASD/ ABD Öğr. Üyesi

Jüri Üyesi: .....
.....Üniv. .... ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

Jüri Üyesi: .....
.....Üniv. .... ASD/ ABD Öğr. Üyesi (Yedek)

.....
.....
.....

ÖNSÖZ

"Kadın Kimliği ve Halk Kültürü İçerisinde Kadının Müzikal İfade Biçimleri" isimli bu araştırma Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Müziği Anasanat Dalı Yüksek Lisans Programında tez olarak hazırlanmıştır.

Yapılan çalışma; halk kültürü içerisinde önemli yere sahip olan kadın kimliği ve kadının kendini ifade etme ritüeli olan müziklerinin incelenmesi ile ortaya çıkarılmıştır.

Seçilen bölgelerde (Edirne, Elazığ, Fethiye, Sivas) kadının kendini ifade etme biçimi gerek yaşamsal açıdan, gerekse sosyolojik, psikolojik, ekonomik açıdan ele alınarak, kadın kültürü ve söylediği ağıt, ninni, kına ağıtları, boğaz, mani, kadın oyun ezgileri ile kadının coğrafi yaşam koşullarının müziğine etkileri alan çalışmalarında elde edilen verilerle açıklanmaya çalışılmıştır.

Araştırmamın her aşamasında desteğini esirgemeyen ve seçtiğim konunun şekillenmesinde bana yol gösteren danışmanım Öğr. Gör. Z. Tülin DEĞİRMENCİ' ye, fikirleri ile tezime katkıda bulunan Öğr. Gör. Yücel PAŞMAKÇI' ya, Yrd. Doç. Naci MADANOĞLU' na, Öğr. Gör. Nilgün ONAT' a, Öğr. Gör. İleriş SUN' a ve Öğr. Gör. Seher ÇELİK' e teşekkür ederim.

Alan çalışmalarımda bana desteklerini ve rehberliklerini esirgemeyen Nurhayat GÜNER, Dilan GÜNER, Aydan ARICI, Enver ÇATAL ve Hüseyin ÖZCAN' a, çalışmamda elde ettiğim tüm verileri esirgemedi bana sunan birbirinden değerli kaynak kişilere, bu çalışmaya katkısı olan Özgür TOPRAK ve Levent YILDIZ' a, teşekkürü bir borç bilirim.

Ayrıca çalışmalarım süresince her zaman desteğini esirgemeyen anneme ve babama minnettarlığımı sunarım.

İstanbul, 2014

Yadigar Sude ALTAY

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
KISALTMALAR	III
ŞEKİL LİSTESİ.....	IV
ÖZET.....	V
ABSTRACT	VI
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Çalışmanın Konusu	1
1.2. Çalışmanın Amacı.....	2
1.3. Çalışmanın Yöntemi	4
1.4. Çalışmanın Evreni.....	5
1.5. Çalışmanın Örneklemi	5
2. KADIN KİMLİĞİ VE KADININ ÜRETTİĞİ MÜZİKAL TÜRLER.....	7
2.1. Kültürel Kimlik Ve Kadın Kimliği	7
2.1.1. Anadolu Tanrıçaları	8
2.1.2. Sümerlerde Kadın	10
2.1.3. Arap Karanlığında (Cahiliye Dönemi) Kadın	11
2.1.4. İslamiyet'in Kadına Bakış Açısı.....	12
2.1.5. Cumhuriyet Döneminin Kadına Bakış Açısı	13
2.2. Anadolu Halk Kültüründe Kadın Kimliğini Yansıtan Müzikal İfade Biçimleri.....	13
2.2.1. Düğün Geleneğinde Kına Ritüeli ve Kına Ezgileri.....	13
2.2.2. Boğaz Çalma Geleneği ve Boğaz Ezgileri.....	32
2.2.3. Ninni Söyleme Ritüeli ve Ninni Ezgileri	37
2.2.4. Sözlü Kadın Oyun Ezgileri Araştırma Yapılan Alanlardan Örnekler	40

3. HALK KÜLTÜRÜNDE KADININ MÜZİKAL İFADE BİÇİMLERİNİN EDİRNE, ELAZIĞ, SİVAS, FETHİYE ALANLARINDAKİ VAROLUŞU VE ALAN ÇALIŞMASIYLA ELDE EDİLEN VERİLER	48
3.1. 5 Nisan 2014 Tarihinde Alan Çalışmasının Yapıldığı Edirne'de, Kına Törenin Yapıldığı Alanda Kadın Davranışını Gözlem	48
3.2. Edirne	49
3.2.1. Edirne'de Kadriye Mutlu, Nebiye Ayaz ile Yapılan Görüşmeler	49
3.3. Elazığ	60
3.3.1. Düğün ve Kına Geleneği Hakkında Sabriye Kurt ile Görüşme	60
3.4. Sivas	64
3.4.1. Naciye Aydın ile Düğün,Kına Geleneği Üzerine Görüşme ve Halay, Oyun Ezgisi Derlemesi.....	64
3.5. Fethiye.....	69
3.5.1. Nazire Meteris ile Boğaz Çalma Geleneği Üzerine Görüşme ve Boğaz Derlemesi	69
4. SONUÇ	75
5. KAYNAKLAR.....	77
6. EKLER	79
7. ÖZGEÇMİŞ	123

KISALTMALAR

Sn	: Sayın
THM	: Türk Halk Müziği
TRT	: Türkiye Radyo ve Televizyonları
MÖ.	: Milattan önce

ŞEKİL LİSTESİ

	Sayfa No
Şekil 2.1: Vurun Gelinin Kınasını'nın Notası	20
Şekil 2.2: Yüksek Yüksek Tepelere Ev Kurmasınlar Notası	22
Şekil 2.3: Kadın Sözlü Oyun Ezgisi Notası	23
Şekil 2.4: Beyazlım Sözlü Kadın Oyun Ezgisinin Notası.....	24
Şekil 2.5: Çayda Çıra Yanıyor Ezgisinin Notası.....	29
Şekil 2.6: Edirne Kuzuçardağı Köyü Kadriye Mutlu'dan Derlenen Ninni Notası.....	39
Şekil 2.7: Alyazmam Dalda Kaldı Notası	45
Şekil 2.8: Beyazlım Sözlü Kadın Oyun Ezgisinin Notası.....	46
Şekil 2.9: Kadın Sözlü Oyun Ezgisi Notası	47
Şekil 3.1: "Vurun Gelinin Kınasını" Edirne Kuzuçardağı Köyünden Nebiye Ayaz ve Kadriye Mutlu'dan derlenen Kına Türküsünün Notası.....	50
Şekil 3.2: Edirne Kuzuçardağı Köyü Kadriye Mutlu'dan Derlenen Ninni.....	51
Şekil 3.3: Edirne Kuzuçardağı köyü alanda görüşme yapılan Kadriye Mutlu ve Nebye Ayaz Resim.....	55
Şekil 3.4: Edirne Kuzuçardağı Köyünün Yöresel Gelin Kıyafeti	56
Şekil 3.5: Yadigar Sude Altay'ın "Vurun Gelinin Kınasını" Derleme Notası.....	57
Şekil 3.6: Edirne Yöresinin "Vurun Gelin Kınasın" Derleme Notası	58
Şekil 3.7: Bilecik Yöresinin "Ayleme Gelin Ayleme" Derlemesinin Notası.....	59
Şekil 3.8: Sabriye Kurt ile Kına Ritüeli Hakkında Görüşme Fotoğraf	61
Şekil 3.9: Kınayı Getir Aney Kına Ezgisinin Notası	63
Şekil 3.10: Sivas Zara Mahmutağa Çiftliği Köyünden Naciye Aydın Resim.....	64
Şekil 3.11: Beyazlım Sözlü Kadın Oyun Ezgisi Notası	66
Şekil 3.12: Kadın Sözlü Oyun Ezgisi Notası	67
Şekil 3.13: Fethiye Yöresinde Boğaz Çalan Nazire Meteris Resim	70
Şekil 3.14: Fethiye Yöresinde Boğaz Çalan Nazire Meteris Resim	71
Şekil 3.15: Boğaz Havasının Notası.....	72

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Yadigar Sude ALTAY
Anasanat Dalı : Türk Musikisi
Programı : Türk Musikisi
Tez Danışmanı : Öğr. Gör. Z.Tülin DEĞİRMENCİ
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans – Haziran 2014

KADIN KİMLİĞİ VE HALK KÜLTÜRÜ İÇERİSİNDE KADININ MÜZİKAL İFADE BİÇİMLERİ

ÖZET

Çalışmada kadın kimliği ve kadının halk kültürü içerisinde varoluşu, kadının duygularının ezgilerle yansıtıldığı ağıt, mani, boğaz çalma, ninni ve kına ağıtları gibi kadının kendini ifade etme biçimi çalışmanın konusudur.

Kadın özellikle Anadolu'da şehirdeki yaşam biçimlerinden farklı olarak, daha çok müziğinin kadın kimliğini ve halk müziği içerisinde kendini ifade etme şekilleri olan ninni söyleme, boğaz çalma geleneği ve kına ezgileri gibi müzikal yöntemlerle kendini ifade etmesidir. Özellikle gelenek ve göreneklerin kadın üzerindeki baskısı ve kadının hayat karşısındaki iç evrenini ezgiler yoluyla dışavurması toplumsal anlamda olduğu kadar, sosyolojik, psikolojik ve kültürel anlamda çok değerlidir.

Çalışmanın ana teması olan kadının müzikal kimliği, türküler, ağıtlar ve diğer müzik biçimleri ile ortaya koyduğu dışavurum, kadının kendini ifade etme biçimleri ile birlikte ele alınmıştır.

Alan araştırmasının yapıldığı Edirne, Elazığ, Sivas, Fethiye'de görüşülen kadınların duygu düşüncelerinin yansıtıldığı müzikal davranış biçimleri olan ezgiler, etnomüzikolojinin kullandığı yöntem ve teknikler kullanılarak derlenmiştir. Bu ezgiler kadınların iç dünyalarının ve ifade zenginliklerinin müziğe yansımaları ortaya çıkarmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Kadın, Kına, Boğaz, Ninni

GENERAL INFORMATION

Name and Surname : Yadigar Sude ALTAY
Department : Turkish Music
Program : Turkish Music
Thesis Advisor : Öğr. Gör.Z. Tülin DEĞİRMENCİ
Thesis Type and Date : Master – June 2014

WOMEN IN IDENTITY AND FOLK CULTURE WOMEN'S MUSICAL STYLES OF EXPRESSION

ABSTRACT

In this article, we shall examine and evaluate the existence of women in society and expressing own existence through requiem, lullaby, poetry etc.

Culturally and psychologically, it is very valuable for women to express herself in social life via melodies and musical instruments particularly for women who lives inner Anatolia rather than the ones living in big cities, against all oppression and limitation towards women.

The main structure of this framework is to evaluate the musical identity of women and to examine the correlation in between different kinds of musical ways of expression.

In Edirne, Elazığ, Sivas, and Fethiye, where we did our field work, we tried to get as much inner sight of women we interviewed as possible. Emotions and thoughts hidden inside of the melodies reflect the inner world of women through ethnomusicology technique.

Keywords: Culture, Women, Henna, Throat, Lullaby

1. GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Konusu

Halk kültürü içerisinde kadının konumu ve halk müziği içerisinde kadının kendini ifade etme ritüelleri olan, "kına ağıtları, boğaz, ninni, kadın oyun ezgileri" çalışmanın konusunu içermektedir. Araştırmada kadınların kendilerini, kadın üretimi olan besteledikleri ve günlük yaşam koşullarını duygu ve düşüncelerini ezgilerle ifade etme ritüelleri olarak adlandırabileceğimiz "kına ağıtı", "kına kaidesi", "gelini kınaya çekme", "gelin okşama", "boğaz çalma", "delbek çalmak" gibi deyimlerle kadın müziğinin geleneksel kadın ezgileri olarak yaşatılması ele alınmıştır. Geleneksel yapı içerisinde yapılan alan araştırması ve gözlem ile birlikte, kadının yaşam içerisindeki rolleri olan annelik, eş ve iş alanları, yaşam koşulları ve kadının müzik yapma sebepleri araştırmanın konusunu oluşturmuştur. Ayrıca yöresel özelliklerle kadınların halk kültürü içerisinde, kendini ifade etme şekillerinin ve yaptıkları müzikler ile bölgesel olarak farklılıkları ortaya çıkarmaktaki amaç çalışmanın konusudur. Çalışmada Teke yöresindeki Yörük kadınların boğaz çalması yapılan araştırmada kadınların duygularını, aşklarını çaldıkları boğaz türleriyle farklılıklarını ortaya koymaktadır. Dudu kızın boğazı, Ümmi kızın boğazı gibi kadınların kendi üretimi olan boğaz çalma geleneği çalışmanın konusunu oluşturmuştur. Trakya Edirne' deki düğün geleneğinin alanda gözlem yöntemi ile yapılan araştırmada ise yine bölgelerin gelenek görenek ve kadın müziklerinin farklılıklarıyla birlikte, çaldıkları daire ismini verdikleri ve kadınların kendi yapımları olan çalgılarının farklılık göstergesi, kültürel farklılıkların araştırılması çalışmada gözlem yöntemi ile ortaya çıkarılmıştır. Özellikle Edirne yöresine ait olan ve tüm Anadolu'daki kına gecelerinde söylenen "yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar" isimli kadın türküsünün yöredeki kadınların ağızından kaydetmek çalışma şeklini oluşturmuştur. Yine çalışmada yer alan Elazığ geleneksel kına törenleri ve geleneksel çayda çıra hikayesinin kadının bölgesel coğrafi yaşantısı ve yaşamı,

yasaklarla ayıplanma, bastırılmış duygu ve düşüncelerini, kadının geleneksel müzik icrasından davranış biçimine gelen gelenekselleşen davranış biçimi olan kadın ritüellerinin araştırılması çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Araştırmada yapılan gözlem sonucu kadınların neden erkeklerden ayrı müziklerini kendi aralarında icra ettikleri araştırılmış ve erkekler tarafından yapılan kadın müziklerini derlemenin kadını anlamakta yetersiz olacağı ortaya çıkarılmıştır. Halk kültürü içerisinde kadının üretimi olan ancak sosyal yaşama genel olarak kapalı olan kadınlarımızın, derleme yapan erkek araştırmacıların baskınlığı karşısında seslerini duyurmaktan çekindikleri, utandıkları ve çekimser kaldıkları bilinmektedir. Yeterli derecede kadın üretiminin gün ışığına çıkmamasının sebepleri araştırılırken, yine alanda yapılan çalışmalarda gözlem ve derleme tekniği kullanılmıştır. Kadınların kendilerini kadın araştırmacılarla daha rahat duygularını ifade etmiş olmaları da, çalışmanın konuları arasında olup bu konuda ileri sürülen öneriler de çalışmanın konusunu oluşturmuştur.

1.2. Çalışmanın Amacı

Bu çalışma halk kültürü içinde yer alan, Türk halk müziğinin yaratıcısı olan ve halk kültürünün içinde önemli yere sahip olan kadın kimliği ve kadının kendini ifade etme ritüeli olan müziklerinin incelenmesi ile ortaya çıkarılmıştır. Gözlem, derleme ve etnomüzikoloji çalışma tekniği kullanılarak yapılan alan çalışmasıyla Fethiye Karaçulha köyünde Nazire Meteris ile boğaz, Edirne Kuzuçardağı köyünde ise Kadriye Mutlu ve Nebiye Ayaz ile düğün ve 'kına vurmak' ritüeli üzerine yapılan gözlem ve alan araştırması çalışmanın içerisinde yer almaktadır. Yine Sivas Zaralı olan ve kışın İstanbul'da yaşayan Naciye Aydın ve Elazığ düğün ve kına geleneği ile ilgili olarak Elazığlı olan ve kışın İstanbul'a çocuklarının yanına gelen Sabriye Kurt ile düğün kına ve kadın oyunları, türküleri hakkında yörenin kadın kültürü ve Anadolu geleneğinin içinde kadının kendini müzikle ifade etme şekilleri konuşulmuştur. Ortaya çıkardıkları ezgilerin, günümüz şehir kültürüyle köy kültürü karşılaştırma yapılarak ve derleme tekniği kullanılarak incelenmesi sağlanmıştır. Düğün kına ritüeli geleneğinde, söylenen kadın oyunları derleme tekniği ile araştırılmış ve kaydedilmiştir. Seçilen bölgelerde, kadının kendini ifade etme biçimi gerek yaşamsal açıdan, gerekse sosyolojik, psikolojik, ekonomik açıdan ele alınarak, kadın kültürü ve söylediği ağıt, ninni ve kına ağıtları üzerinden değerlendirilmiştir. Söylediği sözlü oyun ezgileri ile kadının coğrafi yaşam koşulları ile bağlantısı ve

kültürel anlamda kadının kendisini ifade etme biçiminin halk kültürü içerisinde kadının yaşamına yansıtılışı ve araştırılan bölgelerde kadın kültürünün benzerlik gösterdiği davranış biçimleri ile ifade biçimlerinin farklılıkları üzerinde durulmuştur.

Bu çalışmada alanında uzman derlemeci araştırmacı Sn. Yücel Paşmakçı ile kadının halk kültürü ve halk müziği içerisindeki rolleri, ezgileri ve bu ezgilerin sosyal çözümlemeleri hakkında görüşmeler yapılmış ve gerek derlemecilik gerek kadının ritüeli hakkında bu ezgilerin kadın aktarıcılar tarafından oluşum ve değişim sürecinin oluşması ve 'anonimlik' gibi bilgilerle eklerde verilen görüşmenin bilimsel anlamda halk kültürüne yansıtılacak yanları üzerinde durulmuştur.

Çalışmada TRT Ankara arşiv dairesine gidilerek, TRT arşivindeki geçmişten günümüze kayıt altına alınan kadın ritüeli ve ele alınan kına türküleri hakkında arşiv taraması yapılmıştır ve günümüze kadar gelen aynı sözle çok farklı yörelerde farklı müziklerle notalanmış derlenmiş olan kadın ezgilerine rastlanmıştır. Ayrıca karşılaştırma yapılmış ve uzman görüşü olarak Yücel Paşmakçı ile yapılan görüşme de çalışmaya ışık tutmuştur. Görüşmenin tamamı, Ek-1 de yer almaktadır.

Çalışmanın ana konusu olan kadınlar hakkında yapılan bilimsel araştırmalar olarak 1980 - 2009 yılları arasında, yapılan kadın üzerine yazılan tezler veri olarak saptanmış olup, bilimsel çalışmalardan faydalanarak ve yakın zamanda yapılan kadın ve halk kültürü içerikli tezlerin incelenmesi veri olarak saptanmıştır. Metnin tamamı Ek-5'te sunulmuştur.

Halk kültürü ve halk müziğinin taşıyıcısı olan kadın aşıkların saptanması ile ilgili yapılan tezler incelenmiş olup günümüzde bu geleneğin erkekler tarafından sürdürüldüğü ancak geleneği daha çok yaşatanların düğün, kına, ninni, boğaz gibi kadınların kendini ifade biçiminin temsilcileri olan kadın aşıklarla ilgili tezlerin verilerinin saptanması tezin konusu içerisinde yer almıştır. Yapılan araştırmada incelenen tezler içerisinde Sevilay Çınar'ın "Kadın Aşıklar" isimli tezi ön plana çıkmaktadır. Bu tez kadın aşıklık geleneğinin ayrıntılarını sosyal, kültürel bağlamda ele alınması anlamında önemlidir. Bu tezde 9 kadın aşık üzerinde durulmuş ve kadının müzikal ifade biçimlerinin toplumsal anlamda, kadının kültürel taşıyıcılığının geri planda bırakılmak istenmesi ve kültürel sesliliğe kadının etkisinin üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda tezimin ana konusu olan 'kadın kimliğinin müzikal varoluşu ve kadının halk kültürü içerisinde kendini ifade etme biçimleri: boğaz, ninni, kadın oyun ezgileri ve kına ritüelinin araştırılıp incelenmesi ve kadının

yaşam biçimleri ile Anadolu kültürü içindeki müzikal kimliğinin önemi' ile bu tezin ana konusu paralellik taşımaktadır.

Müzik sektöründe halk kültürü içerisinde yer alan halk müziği ve halk kültürünün taşıyıcıları olan ozan ve aşıklara ve TRT arşivinin toparlanması ve eski kayıtların yeniden temize çekilip CD olarak halka sunulmasında çalışmalar yapmış olan Kalan müziğe gidilerek yapılan görüşme ile kadın müziklerinin akademik çalışmaları noktasında ticari potansiyeli üzerine araştırma yapılmıştır. Kalan müzik yönetici ve sahibi Hasan Saltık'la yapılan görüşmenin ayrıntıları eklerde sunulmuştur.

Çalışmada kadın kimliğini anlamak ve kadının halk kültürüne katkılarını saptamak ve araştırmak tezin ana konusunu oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı kadının üretimi olan ve halk kültürü içerisinde kök salan ve gelenek görenek haline gelen kadınların kendilerini ifade etmedeki müzikal amaçları üzerinde durulmaktadır. Kadın neden ninni, ağıt, kına ezgisi, boğaz söyler düşüncesi araştırmanın konusu içinde yer almaktadır ve alanda yapılan gözlem ve tekniklerle, eklerde konuyla ilgili görüşmelerin tamamı sunulmuştur.

1.3. Çalışmanın Yöntemi

Alan çalışmasına dayalı yöntem ve teknikler kullanılarak kadının toplumsal yapı içindeki kültürel ifade biçimlerine ulaşılmıştır.

Bu çalışmada Türk halk kültürü içerisinde kadın kimliğini yansıtan müzikal ifade biçimlerini saptamak amacıyla, belirlenen alanlarda kaynak kişilerden örnek oluşturacak ezgiler kaydedilmiş ve bu müzikal ifade biçimlerinin farklı yaşayış biçimleri saptanmıştır. Görüşme tekniği kullanılarak çalışma alanı olarak seçilen bölgede kaynak kişilerden, kadına ait müzikal davranış biçimlerinin o toplum içinde varlığını sürdürme nedenleri ve geleneksel yaşam biçimi içinde önemi saptanmıştır. Elde edilen bu veriler araştırmanın kuramsal çerçevesini oluşturmuştur.

Türk Halk Kültüründe kadının müzikal ifade biçimlerinin incelendiği bu çalışmada, TRT repertuarı taranarak 4500 ezgi içerisinde kadınlardan derlenmiş ve kadına ait olan 517 ezgi saptanmıştır, Ek-7'de tablo halinde verilmiştir.

Ayrıca, Türk Halk Müziği alanında yıllarca alan çalışmaları ve derlemeler yapan önemli isimlerle görüşme tekniği kullanılarak yapılan kayıtlarla, kadın ezgileri hakkında veriler elde edilmiştir.

1.4. Çalışmanın Evreni

Çalışmanın evreni Trakya Bölgesinde, Edirne, Ege bölgesinde Teke Yöresi, Fethiye, Burdur, Isparta, Doğu Anadolu'da Elazığ, İç Anadolu' da Sivas Zara'yı kapsamaktadır.

1.5. Çalışmanın Örnekleme

Bu çalışmada Trakya, Bölgesinde "Edirne," Ege bölgesinde Teke Yöresi," Fethiye", Doğu Anadolu bölgesinde "Elazığ", İç Anadolu bölgesinde Sivas, "Zara" örneklemi seçilmiştir. Kadının kültürel kimliği müzikal davranış biçimleri bu alanlarda yapılan alan çalışmaları ile gözlemlenmiştir.

Çalışmada örneklem olarak seçilen bölgelerde coğrafi ve kültürel bakımdan kadının halk müziği içerisindeki müzikal davranış biçimlerinin incelenişi ve özellikle ezgilerin ritimsel açıdan Edirne ile Teke yöresi kına ve kadın oyun ezgilerinin 9/8' lik olarak çok yaygın oluşu ele alınmıştır. Kadının sosyal yaşam içerisindeki rolü yaşadığı yerelliklerle birlikte ele alındığında, yaşamsal açıdan benzer özellikleri ve ilgili araştırma yapılan alanlarda kadınlarla yapılan gözlem ve alan araştırmaları çalışmanın içinde yer almaktadır. Düğün, kına geleneğinde çayda çıra, kına tepsisine dizilerek yanan mum ışığıyla kına oynatma ve bunların hepsinin her yörede benzerlik göstermesi ve ilgili alanlarda, Elazığ kına geleneği hakkında Sabriye Kurt ile görüşme yapılmıştır. Düğün kına geleneği ilgili olarak, Sivas Zaralı Naciye Aydın ile görüşme yapılmıştır.

Özellikle kına geleneğinde 'çayda çıra', 'kınayı getir aney' ve 'yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar' isimli ezgilerin tüm Anadolu'daki düğün ve kına geleneği içerisindeki söylenmiş ve halkın sahiplendiği yaşattığı ezgiler olduğu belirlenmiştir. Bu coğrafyalarda alan çalışması içinde örneklem olarak dört ayrı bölge seçilmiştir. Bu ezgilerin en çok rastlanan bölge ve ilgili coğrafyalarda, kadın müziklerinin müzikal yapı içerisindeki yaşam biçimi ve kadının toplum içerisindeki rolleriyle benzerlik olup olmadığı da incelenmiştir. Fethiye, Karaçulha köyünde Nazire Meteris ile yapılan söyleşi ve alan araştırmasında gözlem yöntemi kullanılmıştır.

Kadının yaşam mücadelesi ve müzikal açıdan yörenin düğün ve kına geleneği ile Edirne Kuzuçardağı köyünde Nebiye Ayaz, Kadriye Mutlu ile aynı teknik ile gözlem çalışması yapılarak, kadının sosyal yaşamdaki yeri ve halk müziği içerisindeki davranış biçimi araştırılmıştır.

'Düğün ve kına geleneğinin kültürel yapı içerisinde önemi' gözlem tekniği ile farklı coğrafyalarda araştırılmıştır. Kadının kendini ifade ettiği ' müzikal ifade biçimlerinin' benzerlik göstermesi ve kültürel yapı içerisinde yapılan alan çalışması aracılığıyla yapılan gözlem sonucu görülmüştür ki kadının yaşam serüveni, kültürel kimliği her ne kadar coğrafi anlamda farklılık gösterse de özde kadının halk kültürü içerisindeki müzikal davranış biçimleri benzerlik göstermektedir. s

2. KADIN KİMLİĞİ VE KADININ ÜRETTİĞİ MÜZİKAL TÜRLER

2.1. Kültürel Kimlik Ve Kadın Kimliği

Tanımı kolayca yapılamayan kavramlardan biri olan kültürün bu güne dek iki yüze aşkın tanımı yapılmışsa da bu tanımlardan hiç biri kültür sorunları ile uğraşanları memnun etmemiştir. Kültür doğuştan başlayarak bilinçli yada bilinçsiz edindiğimiz içimize sindirip özümlediğimiz bilgilerin tümüdür.

Kültür antropoloji dilinde ve eserlerinde aynı zamanda şu temel kavramlar karşılığında kullanılan soyut bir sözcüktür.

- 1-Kültür bir toplumun ya da toplumların uygarlığıdır.
- 2-Kültür belli bir toplumun kendisidir.
- 3-Kültür bir dizi sosyal süreçlerin bileşkesidir.
- 4-Kültür bir toplum ve insan kuramıdır.

Doğuştan başlayarak edindiğimiz bu bilgilerin ışığında karşımızdaki insanların davranışlarını yorumlar, yorumladıktan sonrada ona göre bir davranış şekli tuttururuz.

Müzik yapma ve edinmede kuşkusuz bir davranış şeklidir. Bu davranış da kafamızdaki müzik bilgi ve kavramlarından kaynaklanır. Geçmişteki anı ve deneyimlerimiz bilgi ve kavramların şekillenmesinde etkili olurlar. Alan P. Merriam müzik kavramlarının davranışları, davranışların ise müziği ürettiğini savunur. (Erdener,1982: 91)

Kültür kavramı çoğunlukla bir toplumun duyuş ve düşünüş birliğini sağlayan bütün değerlerinin tümü olarak tanımlanır. (Hançerlioğlu,1977: 362)

Kültür bir toplum ve insan kuramı olarak ortaya çıkar, müzik ise insan davranışları ile ilgilidir. Malinovski'ye göre bir toplumu öteki toplumlardan ayıran o toplumun kendine özgün kültürüdür. Bir kültürü özgün kılan o kültürü oluşturan öğelerin kültür bütünü içindeki yerleri ve öteki öğelerle olan ilişkileridir. Her kültür kendi içinde uyum sağlayıp bir bütünlük oluşturur. Kültür birliğinden hareket eden Malinovski, kültürü toplumsal bütünleşmenin temeli olarak görür. Her toplumu kaynaştıran bir arada tutan tasada ve kıvançta ortak eylemler sergileten, çeşitli değerler bulunmaktadır. Bu değerler içinde en önde gelenleri ise gelenek ve göreneklerdir. Malinovski'nin belirttiği gibi "toplumsal davranışın maddi yanını izole etmek, ya da sembolik yanlara hiç girmeden bir toplumsal çözümleme yapmak olanaksız olacaktır. (Varlı, 2007:2)

Halk kültürü ve gelenek görenekler içerisinde önemli yere sahip olan kadınlar hakkında günümüze kadar yapılan araştırmalarda kadının kimliğine dair genel bir tasvir yapılamamaktadır. Bunlardan çıkan sonuç feminist yazarların fikirlerini de doğrular nitelikte sayılabilir kadının varlığı erkeğin bakış açısı ile yazılı metinler ile aktarılmıştır.

Bu noktada bu yazılı ve sözlü araştırmanın temel kavramlarından biri ön plana çıkarılır, "kadının kültürel kimliği ve müzikal varoluşu" erkeğin bakış açısından çıkarılarak objektif ve kadına dair imgelerle ele alınmalıdır.

Bu noktadan kadın ve erkek kimliğine dair cinsiyet (gender) kavramına dönecek olursak "Genel olarak toplumsal cinsiyet (gender) kadın ve erkekler için

toplumsal olarak oluşturulmuş roller, davranış ve beklentilere işaret etmek için kullanılan bir kavramdır. Bu kavram kadın ve erkeğin biyolojik farklılıklarına işaret eden biyolojik cinsiyetten farklıdır. Bütün toplumlarda doğuştan gelen bu biyolojik farklılıklar kültürel olarak yorumlanıp değerlendirilir. Böylece davranış ve faaliyetlerin kadın ve erkekler için uygun olduğuna bu iki cinsin hangi haklara ve kaynaklara ve güce ne derecede sahip olması gerektiğine dair toplumsal beklentiler geliştirilir."(Özkişi, 2009: 12)

Yukarıda alıntı yapılan bölüm toplumsal cinsiyet bağlamında Türkiye'deki kadın bestecilerimizin tanzimattan günümüze yapıtlarını ele alan Zeynep Gülçin Özkişi' nin doktora tezinden alınmıştır. Yine aynı çalışmada cinsiyet kavramının biyolojik farklılıktan ziyade toplumsal anlamda kadın-erkek arasında sosyo-kültürel anlamda eşitsiz bölünme ile tanımlanmasına vurgu yapılmaktadır.

Kadın ve erkek arasındaki toplumsal olarak var olan farklılık aynı zamanda kişiye toplum olarak yüklenen rollerle de açıklanabilir. Burada ön plana alınan nokta önemlidir çünkü Freud'un da üzerinde durduğu psiko-seksüel gelişim çocuğun toplumsallaşma sürecinde belirlenen rol ve kalıplar aracılığı ile gerçekleştirilir. Bu anlamda toplumsal cinsiyet kavramların baskınlığı ve toplumsal standardizasyonu da ataerkil düzenin korunmasından bahsedilmiştir. Yine aynı çalışmada çocuğa ait cinsiyet kavramlarının kız ve erkek çocuklar için seçilen oyuncaklar ve giysiler gibi nesnelere çocukları gelecekteki kültürel rollerine hazırlamış olur.

"Simone De Beauvoir'un 1949'da 'kadın doğulmaz kadın olunur' demesinden sonra cinsiyete ilişkin kadın olmanın ne anlama geldiği birer toplumsal form olarak kadınlık ve erkekliliği üreten kültürel süreçlerle bağlamaların ne olduğu; kadın olma sürecinde kadının seçimlerinin ve kararlarının ağırlığının olup olmadığı ve kişinin özgürlük alanının ne kadar olduğu ve bu özgürlük alanının genişliğini etkileyen faktörlerin neler olabileceği gibi sayısız soruyu içeren geniş bir tartışma alanının olduğunu belirtir. (Özkişi, 2009: 13)

İnsanoğlu Dünya adını verdiği bir gezegende yaşar. Dünya güneşin Uydusudur. Güneş saman yolu denen ve milyonlarca yıldızdan oluşan Galaksi'nin ancak orta boyda bir yıldızdır. Evren ise milyonlarca Samanyolu (galaksi) kümesinden oluşur. Evreninin sonsuza yaklaşan boyutları karşısında insan küçük boy bir varlıktır. Oysa Evrenin en küçük yapı taşı olarak bilinen hidrojen atomu (yada ele kron çapı) yanında aynı insan yıldız kümesi kadar büyür dev boyda bir varlık gibi görünür. (Güvenç, 2011: 353)

Kadın olmaya dair özel varoluş ve kimlik biçimi mitolojik anlamda 'Tanrıça' kelimesi ile ifade edilmiştir.

2.1.1. Anadolu Tanrıçaları

Yapılan bir çok kazılarda, bilimsel araştırmalarda ortaya çıktığı gibi Anadolu bir çok Tanrıça'yı konuk etmiştir ve bu gücünün enerjisinin hissedildiği bir bölgedir. Belki bundan ismi de bir çok anneyi barındıran yer anlamında Ana-Dolu olmuştur.

Afrodit, Artemis, Athena, Hekat, Vesta, Hygieia, Kibele, Nike

Afrodit, Venüs: Tüm Tanrısal enerjileri ile dünyaya yardım etmeye her zaman devam etmektedir. Sevginin güzelliğini doğanın ve canlılığını ve güzelliğini sağlayan Tanrıça yaratıcı gücü simgeler.

Hestia Vesta: Yunan mitolojisinde Hestia diye de bilinen Tanrıça Vesta güzelliklerin dünyada sevgi ile yaşanması ve korunması için çalışır. Hem tüm canlıları besler, onlar için ışık ve aydınlık kaynağı olur, hem de tüm canlıları korur.

Artemis: Tanrısal yaratıcılık, bolluk verim ve şifa Tanrıçasıdır. Doğadaki hayvanlara, bitkilere, canlılara, ağaçlara, dağlara ve taşlara gereken her türlü verimi ve gücü Tanrısal sevgisi ile sağlamaktadır.

Kibele: Yunan mitolojisinde Kubaba olarak ta bilinir, Tanrısal yaratıcı gücün bereketin ve kadınsallığın simgesi ve koruyucusudur.

Tarihte Akdeniz çevresinde Asya'da ve Kuzey Ülkelerinde bir çok kültür ve uygarlıkta çeşitli isimlerle anılan bir Ana Tanrıça kültürü ile karşılaşmak mümkündür. Anadolu'da yapılan kazılar Ana Tanrıça figürünün (MÖ 6500-7000) lere kadar dayandığını ortaya çıkartmıştır. Analığı, üremeyi, dişiliği, hayatın sürmesini ve dolayısıyla bereketi simgeleyen Tanrıça ayakta oturmuş yada uzanmış olarak betimlenir, düzgün vücudu her zaman tasvir konusudur.

Heykellerin bir bölümünde doğum yaparken görülür. Otururken yada doğum anında bazı heykellerde, yanında iki leopar veya aslan bulunur. Ana Tanrıça'nın kutsal olanı leopar hayvanların kraliçesi olduğunu ve doğa üzerindeki sınırsız egemenliğini simgeler. Bazen kollarındaki çeşitli efsanelere göre hem çocuğu hem de sevgilisi olan Attis'i taşır. (Vikipedi)

Kutsal Dişi Olgusu

Tanrı ve tanrıça kavramlarının zihinsel imgeden başka bir şey olmadığı, böyle bir kurgunun eril ve dişil olarak yaratılmış insan oğlunun onu yaratana atfettiği özelliklerdir. Esasen yüce yaratanın her iki cinside kendinde barındırdığı, cinsiyet anlayışının ona mal edilmeyeceği bir anlayıştır. Buradaki olgu şudur: Değerlendirmeler yaratılandan (insandan) yaratana (Tanrıya) doğru olduğundan mitolojik sistemler, (özellikle Yunan-Roma, Mısır, Sümer, Hitit vs. eski dünya halklarında, tıpkı insan topluluklarında olduğu gibi) cinsiyet ayrımı yaparak tanrı ve tanrıça kavramlarını oluşturmuştur. (Gültepe, 2008: 104)

Tüm Tanrıçaların yaşamları bize aşkın ve sevginin simgesi olduğunu gösteriyor. Kadının yaşam içindeki rollerinden biri ise, kadının annelik görevleridir. Bir çocuğu dokuz ay karnında taşıması, sancılarla doğurması, sütünü vermesi, karnında kanını vermesi çocuk üzerindeki olumlu katkısı çok ayrıcalıklı görevlerdir. Anne dolaşımındaki kandan plasenta adı verilen özel bir organ aracılığı ile oksijen edinir.(Noel,1975:36)

Anne sütünün karakter taşıyor olması ile birlikte yine tıpta anne sütünün çok faydalı olmasının söylenmesi, annenin çok kutsal ve ayrıcalıklı varlık olduğunun göstergesidir.

Araştırmanın yapıldığı Teke yöresinde görüşülen 89 yaşındaki Yörük kadın Nazire Meteris ve yine aynı şekilde Edirne Kuzuçardağı köyündeki 70 yaşındaki Kadiriye Mutlu'nun ve Nebiye Ayazın' da çocuklarına söyledikleri ninni, aynı amaçla sevgi ile büyütülen çocuklara söylenen müzik formlarıdır. Söylenen ninnilerin form olarak içeriğinin aynı olduğu gözlemlenmiştir.

Alan araştırmasının yapıldığı Edirne Kuzuçardağı köyünde Nebiye Ayaz ve Kadiriye Mutlu'ya Ninniler söyler miydiniz? sorulduğunda verdikleri yanıtların aynı

olması bu durumu desteklemektedir. İkisi de bu soruyu söyledik diye cevaplıyor ve Kadriye Mutlu çocuğunu büyütürken söylediği ninniye seslendiriyor.

Hu hu hu Allah

Oğlumun uykusunu ver Allah

Hu dedim Allah uyutsun

Oğlumu bana büyütsün.

Çalışmada görüşülen kaynak kişiler ninniye, annenin çocuğunu uyutmak amacıyla söylediğini ve doğaçlama olarak o gün ki annenin psikolojik durumuna göre yaktığı maniler olarak tanımlıyorlar

Eğer anne o gün çok üzgün ise canı bir şeye sıkılmış ise hüzünlü ninniler söyler. Anne mutlu ise da neşeli ritimli ninniler söyler. Ancak ezgisi veya sözlerin içeriği hep sevgi ve umut içerikli cümlelerin ezgisel tınılarla annenin sesindeki huzur veren içeriği kapsar.

Kadının görevleri yalnız annelik ile sınırlı değildir evde, tarlada, sanayide, savaşta erkeklerle aynı yaşam mücadelesi vermesi önem taşımaktadır. Geçmişten günümüze baktığımız da bazı toplumlarda kadınların anaların kıymetinin bilememekle birlikte kadına verilen değer çok içler acıtan durumu ortaya koymaktadır. Toplumların kadına bakış açısını Necati Gültepe'nin "Türk Kadın Tarihine Giriş" isimli kitabından aldığımız bilgiler dahilinde, Sümer'lerde kadına verilen değer ve kadınların yaşam içerisindeki yeri ile günümüz kadın yaşamını karşılaştırdığımızda Sümer'lerin kadına önem verdiğini ve erkekle aynı haklara sahip olduğunu görmekteyiz. Fakat İslamiyet öncesi (Arapların cahiliye dönemi) diye bilinen dönemde ise kadına verilen değeri günümüzle karşılaştıracak olursak kadının toplumsal olarak çok daha iyi noktalarda olsa da, kadının kültürel yapı içerisindeki belli noktalarda hala geri plana itildiği ortaya çıkmaktadır.

2.1.2. Sümerlerde Kadın

Sümer kadınlarının durumunu Sümerlerin yarattıkları efsane ve mitolojilerden öğreniyoruz. Evreni, insanı yaratan, sosyal düzeni, yazıyı, sanatı, sağlığı koruyan, bereket ve bolluğu getiren, savaş ve barışı düzenleyenlerin tanrıçalar olduğuna inanılıyordu. Bunlar aynı zaman da yöneticilerin (Beylerinin, Krallarının) bir tür koruyucularıydı. Sümerlerin egemenliği zamanında büyük rol oynayan bu tanrıçalar, aynı dini alan Samiler çoğalıp güçlendikçe yerlerini erkek tanrılara bırakmaya başlamışlardır. İlk zamanlarda yazılan tanrı listelerinde tanrıçalar ilk sıraları almış iken, zamanla erkek tanrılardan sonraya yazılmışlardır. Tanrıçalar için

yaratılan ilahiler, edebi kompozisyonlar gittikçe azalmıştır. Yalnız Sümer aşk ve bereket tanrıçası İnanna, Akadlarda İştar, Yahudilerde Astarte, Yunanda Afrodit, Roma'da Venüs olarak varlığını korumuştur.

Sümerlerde özgür kadınlar geçimlerini sağlamak için tarla, bahçe, kanal, değirmen ve dokumacılık gibi işlerde çalışıyorlardı. Dokumacılık gibi koyundan yün çıkarılmasından başlayarak eğrilmesi, dokunması, apresine kadar her türlü işi yapıyorlardı. Doktor, ebe, sekreter, şair, müzisyen, sihirbaz berber, meyhaneci gibi meslek sahibi olan kadınlar vardı.

Akad Kralı Sargon'un kızı ve Ur şehri ay tanrısı tapınağının baş rahibesi Enheduanna. O, bundan 4500 yıl önce Sümer dilinde yazdığı pek çok şiirleriyle edebiyatçılar arasında önemli bir yer edinmiş, diğer taraftan hatırı sayılan ruhani bir önder olmuştur. Sümerlerde aile bireyleri genellikle eşit hukuka sahipti. Kadın, ailenin erkekle beraber yöneticisi konumunda idi." (Gültepe, 2008: 73,74)

Geçmişte olduğu gibi kadına değer vermeyen ve kadını küçümseyen bakış açısı varlığını sürdürüyor. Bununla birlikte töre ve kadın cinayetleri, yasaklar, baskılar, kadına şiddet ve küçücük kız çocuklarının yaşam haklarının ellerinden alınması, insan olmanın gerekliliği ile bağdaşmayan içimizi acıtan bir dram olarak, geçmişten günümüze devam ederken kadınların yaşam haklarının olmadığı düşüncesi devam eden süreçtir. Özellikle son dönemlerde ülkemizde kadınların yaşam haklarını yok sayan erkek egemen bakış açısı, kadınların annelik yönünü yok saymaktadır. Bu durumun çıkış noktası, Arap'larda "Cahiliye dönemi" diye adlandırılan dönemle benzerlik göstermektedir. Necati Gültepe'nin "Türk kadın tarihine giriş" isimli kitabından edinilen bilgi dahilinde örneklem olarak verilmiştir.

2.1.3. Arap, Karanlığında (Cahiliye Dönemi) Kadın

Cahiliye dönemi (İslamiyet'ten önceki dönem)

İslam öncesi aile yapısı, kadının konumu itibariyle, köklü temellerden yoksun görünmektedir. Sebebi ise, o dönemde kadınlara ve kız çocuklarına itibar edilmemesi değer verilmemesidir. Kaynaklar Arapların başka bir tür evliliklerinin de bulunduğunu belirtmektedir. Bunları şu şekilde özetleyebiliriz:

1- Bir erkek, veli veya babasından kızı ister, muayyen bir mehir karşılığında onunla evlenirdi.

2- Trampa şeklinde evlilik: İki kişi kızlarını veya velisi buldukları kadınları ve kızları mehirsiz olarak değiştirdi.

3- Analıkla evlenmek. Ölen kişinin başka kadından olan en büyük oğlu analığını mehirsiz olarak alabilirdi.

4- İki kız kardeş ile birlikte ve sınırsız olarak birden fazla kadınla evlenmek.

Cahiliye döneminde yaygın olan adetlerden biri de kız çocuklarının diri diri toprağa gömme adetidir. Kız çocuklarını diri diri toprağa gömme adetinin, kadını küçük görmenin yanında kız çocukları büyüdükten sonra evlenecekleri için daha küçük yaşta öldürülüyorlardı. Arap kabileleri birbirine hiç bir haber vermeden savaş açarlar ve esir aldıkları kızları ya pazarlarda satarlar ya da kendileri cariye olarak kullanırlardı.

İslam geldiğinde cahileye adetlerinin neredeyse tamamını kaldırmış kısmını da ıslah etmiştir. Ailenin sınırları belirlenmiş meşru olmayan evlilik çeşitleri iptal edilmişti. İslamiyet'le birlikte Arap kadının kaderi değişti." (Gültepe, 2008: 189,190,192)

2.1.4. İslamiyet'in Kadına Bakış Açısı

Kur'an sadece erkeklere hitap etmemektedir. Kur'anı kerimde kadınlara has uzunca bir sure vardır (Nisa Suresi). İslamın ilk dönemi ile ilgili monografi kitapları, İslamın ilk yıllarında kadınlarla erkeklerin rahat bir şekilde bir araya geldikleri ve hatta sohbet ettiklerini belirtir; Hz Peygamberin eşlerine hicap emri geldikten sonrada mümin kadınlar ve erkeklerin birlikte oturup sohbet edebildiklerini bildirmektedir.

Anlaşıldığına göre islamın ilk yıllarında müslüman erkekler kadınlardan ayrılmamıştır. Camide birlikte ibadet edebilmektedir. Hatta Hz Peygamber döneminde camilerde yapılan eğitim-öğretim faaliyetlerine, hem öğretici, hem de talebe olarak kadınlarında katıldığını belirtmek gerekir. Hz Peygamber döneminde sabah namazında bile saf oluşturacak şekilde kadın erkek bir arada gelmektedirler. (Gültepe, 2008: 196)

Battal Pehlivan "Anadoluda Alevilik" isimli kitabında ise cinsiyet ayrımı yapılamayan "Dört kapı" kavramını şöyle açıklamıştır.

Şeriat kapısı, Tarikat kapısı, Marifet kapısı, Hakikat kapısı. Peygamberimiz Hz.Muhammet müslümanlıkta uyulması gereken bütün kuralları "Şeriat" kapısında koymuştur. Birlik dirlik kapısı ise birlikte üretip birlikte tüketmek vardır. Bukapıda ayrı gayrı yoktur. Herşey toplum içindir. Hacıbektâşîvelî'nin dediği gibi bu kapıda ne senindir ne benim toplumundur benlik yok olmuştur. Kadın ve erkeğin eşit olması vurgulanmıştır.(Pehlivan,1992:84)

İslam dininin kadınlar için getirdiği kurallar ile Türkler'in öteden beri getirdikleri gelenekler arasında bazen çatışmalar olmuştur. İslamiyetin kadınlar ile ilgili kuralları daha çok ulema ve orta tabakalarında uygulanmıştır. Kırsal kesimlerde ise öteden beri süregelen gelenekler daha etkili olmuştur. Baba öldüğünde annenin ailedeki hakimiyeti, kadınlar ve erkeklerin çeşitli törenlere birlikte katılabilmeleri vb. gelenekler bunlara örnek olarak verilebilir.

Bütün bunlara rağmen Osmanlı İmparatorluğu döneminde kadının aile ve toplum içindeki yeri geri plana itilmiştir. Tek evlilik yerini birden çok kadınla evlenme geleneği almıştır. Kadının kocasından ayrılması sadece erkeğin isteğine kalmıştır. (Özhan, 1992: 188)

Günümüzde hala kız çocuklarının okutulmadığı yöreler bulunmaktadır ve kız çocukları, küçük yaşta sevmediği ve kendisinden büyük adamlarla zorla evlendirilmektedir. Çocuk gelinlerin dramı ve törelere kurban giden kızların yaşam öyküsü bir çok eserde ele alınmaktadır. Gazeteci Mehmet Faraç'ın " Töre Kıskaçında Kadın" kitabında güneydoğu da Urfa'da yaşanan törelerin devam eden bir gelenek haline gelmiş olması ele alınmıştır. Bu kitapta, törelere kurban giden nice gönüller Fırat' ın soğuk sularında çırpınmıştır. Arkasında ağıt yakan yine kadınlar, analar olmuştur. Bu ağıtlar da kadınların duygularını acılı bir şekilde ifade ettikleri eserler olarak tarihe geçmiştir.

Halk kültürü ve halk müziğinde kadınlar tarafından söylenen müzikal ritüellerden biri de ağıtlardır. Tüm acıların içinden çıkan anaların acılı feryatlarına ağıt denilmiştir ve evlatlarının arkasından ağıt yakan yine kadınlardır.

2.1.5. Cumhuriyet Döneminin Kadına Bakış Açısı

Cumhuriyetin ilanından sonra Atatürk'ün çağdaş bir toplum yaratma yönündeki çabaları hız kazanır. Çeşitli söylevlerinde Anadolu kadınının özellikle kurtuluş savaşı sırasında gösterdiği fedakarlık ve kahramanlığı överek toplumumuzdaki gerçek yerlerini savunur. (Özhan, 1992:188)

Cahiliye dönemi kadınlar için kötü bir dönemdir ve kadınlar için karanlık çağ diye nitelenebilir. Ancak kurtuluş savaşı yıllarında, kadınlarla erkekler omuz omuza cephede savaşmışlardır. Örneğin Aydın'ın işgaline karşı direnen ve onurlu bir mücadele veren Aydın'lı Ayşe'nin, erkeklerle omuz omuza savaşta olması iyi bir örnektir. Halide Edip, Halime çavuş, Kara Fatma, Gördesli Makbule gibi yurtsever kadınlarımızın mücadelesinden kadınlarımız Cumhuriyet'in kurulmasıyla da seçme ve seçilme haklarını elde etmiş ve Mustafa Kemal Atatürk'ün kadınlara verdiği önem kadınlarımızın kendilerini ifade etmelerinde önemli dönüm noktası olmuştur. Kadın sanatçılar Safiye Ayla, Hamiyet Yüceses gibi daha bir çok sanatçı sanatlarını icra ederken Mustafa Kemal Atatürk tarafında taktir edilmişlerdir.

2.2. Anadolu Halk Kültüründe Kadın Kimliğini Yansıtan Müzikal İfade Biçimleri

2.2.1. Düğün Geleneğinde Kına Ritüeli Ve Kına Ezgiler

İki insanın hayatlarını birleştirme yuva kurma arzuları ile aile oluşturmak Türk gelenek göreneklerindedir. Bu geleneğin amacı ortak olmasına karşın her yörede kültürel farklılıklarla karşılaşmak mümkündür. Düğünden önce kız ile oğlanın birbirlerini görmeleri Anadolu'da bazen görücü usulü bazen aynı yörede veya aynı köyde olup da birbirini seven gençlerin evlilik öncesi tanışma faslı her yörede farklılık göstermektedir.

Bu çalışmada alanda görüşme yapılan Edirne'de Kadiriye Mutlu, Nebiye Ayaz' ın söylemlerinden Edirne'de Macir' lerde yabancıdan kız alınmaz aynı yörede yaşayanlar veya aynı köyden kız ile oğlan genellikle aynı köyden biriyle evlenir. kız ile oğlan birbirine gönül verirler fakat evlenmeden önce mesajlaşma gizli gizli konuşma ve anlaşmaları her yörede ayrı bir çeşitlilik gösterir.

Edirne'de düğün öncesi genç kız ve oğlanın günümüzde flört dönemi diye adlandırılan dönemde birbirlerine mektup yazıp kibrit kutusuna koyup belirli bir yere

koymalarının sevdiği kızın veya oğlanın sevdiğinden haber almak için heyecanlı tanışma şekilleri olarak evlilik öncesi diyaloglar olarak karşımıza çıkmaktadır kız ile oğlanın birbirlerini beğenmeleri ailelerine yansıtılır ve oğlanın ailesi tarafından kız evine kızı istemeye gidilir.

Yine çalışmada görüşme yapılan Sivas Zara' da evlilik öncesi kız ile oğlanın tanışma faslı ile ilgili Naciye Aydın ile yapılan görüşmede Zara' da eskiden görücü usulü evliliklerin yanı sıra eğer kız ile oğlan aynı köyde yaşıyorlar ise kızlar çeşmeye suya giderken oğlan yola çıkar çaktırmadan birbirlerini süzerek bir bakış ile birbirini görmüş olur beğenirler. Ayrıca köylerde yapılan düğünlerde yakın köylerde bulunanlarda düğüne gelmesiyle kız beğenirler, genellikle oğlanın annesi kız beğenir ve oğluna tavsiye eder.

Çalışmada görüşülen Sabriye Kurt' da Elazığ'da kız ile oğlanın yine düğün gibi yada çeşme başlarında karşılaşmalarının birbirini görmeleri olanağının olduğunu vurgularken eskiden utandıkları için genellikle aracılar aracılığı ile mesajlaşmalarla evlilik kararı alan gençler evlenmek isteklerini ailelere yansıtırlardı. Çalışmada alan olarak seçilen Ege Teke yöresinde Fethiye Karaçulha köyünde görüşülen Nazire Meteris ile yapılan görüşmede ise kız ile oğlanın genellikle malın arkasında (hayvan otlatırken) boğaz çalma geleneklerinde kızların Yörük göçebe hayatları nedeniyle kız ile oğlanın çobanlık yaparken birbirlerini görüp uzaktan müzik çalarak mesajlaştıkları görülmektedir. Oğlan kıza kavalıyla bir ezgi çalar kız ise Yörüklerde geleneksel olan boğaz çalarak beğendiği sevdiği oğlana karşılık vererek mesajlaşırlar ve evlilik öncesi tanışma gönül verme sevdalanma diye tanımlanan bu olay günümüzde ise evlilik öncesi flört diye tanımlanır. Tüm yörelerde tanışma yöntemleri farklılık göstermiş olsa da sonuç olarak gelenekler aynı olup oğlanın kız evine gidip kızı ailesinden istemesi ve iki tarafın ortak kararıyla düğün için gün belirlemeleri ve düğün töreninin gerçekleştirilmesidir.

Alanda yapılan çalışmada Edirne' deki düğün geleneği ile geçmişte yapılan düğünler ve farklı kültürlerle karşılaştırma yapılarak örneklem olarak sunulmuştur.

Buna örnek olarak, düğün ve evlilik geleneği ortak bir kutlama ritüeli olarak insanlık tarihinde her zaman önemini korur. Kadınların tarihi kitabında evlilikten söz ederken bir düğün töreni betimlenir. M.Ö. 580 tarihine ait bir vazanın üzerine resmedilmiş Thetis ile Peleus'un düğün töreni şöyle betimlenmiştir.

"Bir çok vazo evlilik töreni sahneleriyle süslüdür. Sahnelerin mahiyeti büyük bir çeşitlilik gösterir. Belli ayrıntıların sık sık tekrarlanmasına rağmen düstur niteliğinde bir evlilik ikonografisi yokmuş gibi görünüyor. Ressamlar ritüeli istedikleri gibi yorumlamakta oldukça özgürleşmiş izlenimi ediniyor.

Eksik, öznel ve bazen kuşkulu da olsalar, yazılı kaynaklar evlilik töreninin bir kaç aşamadan oluştuğunu gösterir. Evlilik, damat ile müstakbel gelinin babası arasında resmi bir anlaşma ya da engye gerektirirdi. Bu anlaşma, gelinin babası çeyiz ödemesiyle ilgiliydi. Gelinin rızası, görünüşe göre bir sorun değildi. Evlilik, gelinin taşınmasıyla tamamlanırdı ve böylece çiftin birleşmesi yada gamos gerçekleşirdi. O anda gelin babasının egemenliğinde kocasının egemenliğine geçerek oikos, yani hane ve kyrios, yani efendi değiştirdi. Bu geçiş töreni üç aşamada çözümlenebilir. Ayrılma, taşınma ve bütünleşme aşamaları. Atinalının tahayyülünde bu aşmalar eşit önemde değildi; diğer ikisinden çok taşınmaya önem gösterilirdi. Gelinin taşınması akrabaların ve dostların yaya olarak yada arabayla bir evden diğerine gece yaptıkları bir geçit töreni biçimini alırdı. Bazı bireyler özel roller oynardı. Gelinin annesi bir meşale taşırdı. Bir parakhos, yani nedim çiftin yanı sıra yürür yada at binerdi. Tören alayına bir proagetes ya da rehber, öncülük ederdi. Son olarak bir pais amphithales, yani ebeveynleri hala hayatta olan bir çocuk gelin ile damada eşlik ederdi.

Evlilik tasvirleri bütün bu karakterleri her zaman resmetmez ya da evlilik törenini bütün aşamalarını göstermezdi. Engye'nin yani baba ile damat arasındaki anlaşmanın bilinen hiç bir resmi mevcut değildir. Peirithoos'un kendi düğünü için verdiği ve gelini kaçırmaya çalışan Kentaur'lar ile gelini savunan Lapith'ler arasında bir meydan savaşın biçimini alan şölenin tasvirleri dışında, özellikle bir düğün şöleni olarak saptanan bir düğün şöleni tasviri de yoktur.

Ressamlar özellikle gelinin hazırlanmasına (banyo ve giydirilme) ve düğün törenine ilgi gösterirdi. Ne var ki, resme dökülen tahayyül, düğünün aşamalarına doğrudan tekabül etmezdi. Her tasvir ritüelin jest ve alkışlarla aralarında ilişki kuran çeşitli aktörlerini içine alan bir kurguydu. Bu düzenlemeler, ayrıma, taşınma ve bütünleşme aşamalarının nakşedildiği pilastik bir mekan kurmaktaydı. Vazolar, çelenkler ve süs eşyaları gibi objeler de önemli bir rol oynamaktaydı." (Dubby, 2005: 154)

Türkiye'de ise günümüzdeki düğün geleneğine dair edindiğim izlenimler çeşitli ritüellerle doludur, örneğin Edirne Macirler'inde kız ve erkek birbirlerini görüp beğendikten sonra birbirlerini tanıma evresinde şu dönemdeki modern tanışma tekniklerine ve çabucak gerçekleşen yakınlaşma durumlarına karşıt olarak rahat bir şekilde gerçekleşemez, kız ve oğlan birbirlerine mektup yazarak ve kibrit kutusuna koyarak ya da belli bir yere kiremitlerin arasına koyarak daha naif yöntemlerle gerçekleştirmiş. Yine oğlan yada kızın gidip mektubu okuyarak yine cevabını yazıp kibrit kutusuna bırakması duygulardaki naifliğin ve çocuksu heyecanın temsilleridir.

Bir başka bölgede, Fethiye Teke yöresinde de yörük geleneğinde çobanlık yapan genç kızların yine çobanlık yapan genç erkeklerle mesajlaşma şekli, kızların boğaz çalması ve erkeklerin kavalla cevap vererek birbirlerine gönül verdiklerini ifade etmelerinin ritüelidir.

Birbirlerini seven kişilerin evlilikleri ile ilgili aşamalara geçmeleri için ailelere yansıtılır ve kız evine kız istemeye gidilir. Kız isteme esnasında kızın aile tarafından erkek evine verilmesi genel olarak birinci seferde değil en az ikincisinde

gerçekleşmektedir. Kız verildikten sonra da düğün günü belirlenir ve düğünler Anadolu'daki kültürü tanımlar şekilde davul zurna eşliğinde olur ve her yöreden yöreye farklılık göstererek 3-5 gün arasında sürer.

Örneğin Trakya bölgesindeki Edirne düğünleri genel olarak oğlan evinde yapılır, şehirlerde ise düğün salonunda erkek tarafı yapar. Köylerdeki düğünlerde düğünün tüm masraflarını oğlan tarafı karşılar. Düğüne davet edilenler ve gelenler hediyesiyle oğlan evine gelirler. Yine köylüler tarafından ekmekler yapılır ve oğlan evine getirilir. Düğünler üç gün olur. Genelde cuma günü kına gecesi kız evinde cumartesi düğün oğlan evinde olur, kına geleneğinde kıza kına yakılırken kadınların kendi aralarında söylediği türküler eşliğinde kınanın hazırlanışı ve kızın bundan etkilenmesi baba evinden ayrılmasının hüznünü yansıtır. Kadınlar tarafından söylenen ayrılık temalı kına ezgileri ile ağlama geleneği bir aradadır. Kınanın yakıldığı sabah damat tarafından kız evinden alınan gelin geleneklere göre derede gelin kınası yıkama ritüeli gerçekleşir. Yine bu bölgede kına gecesi esnasında kız yakınları kızın evinde oğlanın yakınları erkek evinde eğlenir.

Kaynak kişi, Kadriye Mutlu ve Nebiye Ayaz'ın söylediklerinden edinilen gözlemlere göre, damadın ailesi ve kızın ailesi ayrı ayrı oynatılır.

Gelinle kaynananın oynarken söylenen türkülerde düğün geleneğinde çok özeldir ve gelenekseldir.

'Bahçalarda lahana

Oynar gelin kaynana

Oynasınlar bakalım

Bir araya gelince

Bahçalarda börülce

Oynar gelin görümce

Oynasınlar bakalım

Bir araya gelince'

Bu da erkek ve kız tarafının kendi ailelerini kendi özellikleri ile ifade etme isteklerinden kaynaklanmaktadır.

Son gün pazar günü gelinle kaynanası karşılıklı oynarlar. Pazar günü düğünün son günüdür. Gelinle damat düğün bitince arabayla veya koşulları neyse o şekilde davul zurna eşliğinde salondan çıkarlar bu esnada yolunu kesip hediye

isteyenlere daha önceden bir sepete koydukları mendilleri yolu kesenlere verirler. Onlarda yolu açarlar. Yine geleneksel olarak gelin oğlanın evine gelir gelmez gelinin kucağına bir erkek bir kız çocuk oturturlar. Hangisi erken oturursa gelinin ilk olacak çocuğu kız oturduysa kız erkek oturduysa erkek çocuğu alacak diye yorumlanan bir gelenektir. Bütün bu köy geleneklerindeki kız ve erkeğin birbirini beğenmesi ve seçmesi aşamasından, kına ve düğün evreleri Anadolu'daki bütün bu geleneklerin insana dair incelikleri bütünüyle yansıttığı sonucu ortaya çıkar. Bu da modern insanın yaşamın en önemli aşamalarından birisi olan evlilik ve ritüelleri ile ilgili olarak daha az insancıl yönlerinden oldukça farklı görünür.

Türk toplumunda evlilik geleneği içerisinde kına ritüelinin önemi ve kınanın ortaya çıkışı Yard. Doç. Dr. Mehmet Yardımcı'nın aktarımı ile şöyledir:

Kına, Arapça hına sözünün dilimize kına olarak geçmiş biçimidir. Kına, iki çeneklilerden kına ağacı denilen bir bitkinin kurutulmuş yapraklarının tozudur. çiçekleri beyaz renkte olup deste şeklindedir ve çok hoş kokuludur. En çok kuzey Afrika, Mısır, İran ve Hindistan toprağın elverişli olduğu yerlerde ve Yurdumuzda ise İçel, Adana, Antalya yöresinde yetiştirilmektedir.

Kına yakmak geleneğinin ortaya çıkışı

Kına yakma adetinin İbrahim Peygamber'in oğlu İsmail'i kurban ederken bir kınalı koçun gelmesi, Allah tarafından İsmail'in yerine bu koçun kurban edilmesinin istenmesi nedeniyle adak için kurban kesimi geleneği doğmuştur.

İbrahim Peygamber'in oğlu İsmail'i kurban için süsleyip sürmelemesi gibi gelen koçun da süslenmiş, boyanmış olmasından dolayı kurbanlıkların süslenmesi ve kırmızı boya sürülmesi gelenek haline gelmiştir. Türk halk kültüründe kına üç şey için yakılır. Bunlardan birisi kesilecek kurbanı kına yakmaktır. Allah yoluna kurban edildiği için. İkincisi askere giden delikanlıya kına yakılır. Bazı yörelerde başa bazı yörelerde de ele yakılır. Bu uygulama gelenek ve göreneklerimizin yanında bir nevi vatana kurban olduğunu ifade etme amacı güder. Vatan hizmetinin başlangıcında askere giderken yakılan kına,askerin görevine daha candan sarılması gerektiğini, yeri geldiğinde vatan için kurban olacağını hatırlaması içindir.(Yardımcı, 2008 :1)

Üçüncüsü geline yakılan kına ise, düğün geleneğinde evlenip baba evinden ayrılan gelin olacak kıza kına yakılır eşine kurban olsun diye. Kına yakma geleneği Anadolu'nun her bölgesinde önemini koruyan inanç geleneği olarak devam etmektedir.

Yapılan alan çalışmasında kına geleneğinin aynı kültürel yapı içerisinde ortak bir arada yaşayan halkların ortak davranışı olduğu ve geçmişle günümüz arasındaki kına geleneğinin değişim ve gelişim sürecinin yapılan alan çalışmasında örneklem olarak seçilen bölgelerde görüşme yapılan kişilerle örneklendirilerek sunulmuştur. Kına geleneğinin nedenlerini çıkış sebebinin kültürel inançlarımızla bağlantılı olarak günümüzde yaşıyor olmasının Anadolu'nun tüm coğrafyasında devam etmesi ancak

bazı ufak kültürel değişiklikler gözlenmiş ise de geleneksel yapı olarak kına geleneği tüm Anadolu'da benzerlik göstermektedir. Trakya bölgesinde yapılan alan çalışmasında görüşme yapılan araştırmacı Aliseydi Adıgüzel' de kına geleneğinin Edirne'de üç ayrı törende yakılmasının önemini vurgularken kına geleneği hakkında verdiği bilgiler dahilinde kınanın kurbanlık koyunlara, askere giden geçlere ve evlenen kızlara yakılır olduğunu söylerken bu geleneğin inançlarımız dahilinde devam edeceğinin önemini vurguluyor. Alan araştırmamızda da yapılan görüşmenin tamamı. Ek-2' de yer almaktadır.

Kına geleneği nerden çıkmış, kimlere ve neden yakılır?

Alan araştırmasının yapıldığı Çorlu'da görüşme yapılan Aliseydi Adıgüzel'in de söylemiyle kına geleneği halkların ortak yaşamı geleneğidir. Kına geleneği Orta Asya'dan gelmiştir. Şaman kültüründe vardı Şamanlar'dan kalma gelenektir, bu kültürde savaşa giden askerlere kına yakarlardı.

Kınanın yakılış nedeni kurban edilmedir. Askere giden evladını giderde dönmezse kurban edilme olarak yorumlanır. Evlenen kızlara da kına yakılır evinden yuvasından çıkıp başka bir yere dönmek niyetiyle kurban edilmiş olarak kabul edilir. Kına hem hüznün, ayrılıkların, hem de sevincin simgesidir. Kına yakma geleneğinin Aliseydi Adıgüzel'in tarifinden de anlaşıldığı gibi kına geleneği Hz. İsmail'in kurban edilmiş sebebinden doğmuş olup ve geleneksel olarak halk kültüründe önemini korumaktadır. Araştırmacı Aliseydi Adıgüzel' in kına geleneğinin ve hangi sebepten çıktığının anlatımı ile Araştırmacı Yard. Doç. Dr. Mehmet Yardımcı' nın araştırmasıyla kına geleneği tüm coğrafyalarda benzer niteliktedir.

Can Etili'nin " Kına Havalarının Tanıtımı" isimli yüksek lisans tezinden alınan bilginde kına geleneği ile ilgili görüşlerine yer verilmiştir.

Anadolu Türk düğün adetleri üzerine yapılan araştırmalarda, inanç ve davranışların düğünün hemen bütün bölümlerindeki yeri çok büyüktür. Eskiden elimizde olan hemen hepsinde derece derece etkisi olan sihri inanış ona bağlı davranışlar teolojik ve laik düşünce düzenlerinde bir takım şekil ve sebep değişikliklerine uğramalarına rağmen günümüze kadar süre gelmişlerdir. Pek çoğumuzun bilinçli yada bilinçsiz olarak etkisinde kaldığımız formlar Türk düğün adetlerinde ve halk inançların da ileri bir güce sahiptirler. Kültürel ve sosyal durumu, hayat şartları kendisini içerik açısından aşan "dost kuvvetlere" kişiyi her zaman bağlamıştır. Bilimsel teknik gelişimin halka uzanarak, bu sihri kuvvetlerin yerini alıp, halkı gerçek ışığa kavuşturacağı güne kadar devam edecektir. Düğün adetleri içinde bulunan, sihri inanç ve davranışların bir çağı kültürel girişimler, tek Tanrılı dinler ve özellikle İslamiyet'in kabulü değişim ekonomik ve sosyal oluşumlarla ilk şekillerinden oldukça uzaklaşmışlardır. Bazıları tamamen kalktığı halde bazılarında İslamiyet'in kabulü ile varlıklarını düğün şenlikleri geleneğinde devam etmektedir. (Etili, 1980: 21)

Kınanın tarihi gelişimi antik devirlere kadar inmektedir. Eski Mısır'da, boya olarak kullanılmasının yanı sıra kına tıpta ilaç olarak da kullanılmıştır. Eski Türkler kınayı veba hastalığına karşı kullanmışlardır. 16. yüzyılda halk arasında balgam söktürmek için kuru üzümle dövülen kına hap şekline getirilip yutulmuştur. Yine aynı dönemde baş ağrısına karşı rezene tohumu kına ile yoğrulmuş, yapılan lapa ağrıyan yerlere sarılmış, nezle için de karpuz suyu sirke ve kına ile karıştırılıp başa yakı biçiminde sarılmıştır. Göz ağrısı için de az su ile kaynatılan kına başa sürülmüştür. (Yardımcı, 2008:5)

Kına halk tedavilerinde bugün bile çeşitli amaçlar için kullanılmıştır. Bronşite karşı da kınanın çekirdeği çıkartılmış kara üzümle karıştırılıp dövülmesi ve hap şeklinde sabah akşam yutulmasının iyi geldiği bilinmektedir. Gözlerin kuvvetlenmesi için yaşlı kadınların sürekli başlarına kına yaktığı yaygın olarak bilinmektedir. Ekzema, mantar, yanık, kesik, çamaşırdan sonra parmak uçlarındaki açılmaların tedavisinde en etkili halk ilacının kına olduğu düşüncesi yaygındır.

Halk kültürümüzde halk arasında kullanımı yaygın olan kınanın aşıkların diline ve teline girmemesi düşünülemez.

Kına sözcüğü kimi zaman sevgilinin ak ellerinde olan kına, kimi zaman da akla gelebilecek bütün yönleriyle âşığın dizeleri arasında saygın yerini almıştır. Karacaoğlan bir dördlüğünde:

*Ak ellere al kınalar yakılır,
Ala göze siyah sürme çekilir,*

Bir başka bir dördlüğünde:
Kınalı keklik gib' oynar sekersin.

Diye devam eden Karacaoğlan' nın ve nice aşıklarında şiirlerini süsleyen kına sözcüğünün kültürel yapı içerisinde önemli bir yere sahip olduğu görülmüştür.

Düğün törenleri içinde yer alan ve gelinin baba evinde kalacağı son gece yapılan geleneksel tören kına gecesidir. (Yardımcı, 2008: 6)

Anadolu'da, oğlan evi tarafından alınmış kuru kına, oğlan evinde toplanan kadınlar tarafından kız evine götürülür. Kına, gümüş veya bakır bir tas içinde "başı bütün" yani "başından ayrılık geçmemiş" bir kadın tarafından yakılır. Hem bereket dileği hem de kına yakılan kişiye baht açıklığı sağlar. Kına gecesi çeşitli halk kültürü unsurlarından oluşmakla birlikte, bu gecede en çarpıcı uygulama ağıtlarla birlikte yakılma geleneğidir. Bu nedenle; hüznü, yanık bir ezgi ile söylenen, lirik özellikteki "Kına Ağıtları" ayrı bir önem arz etmektedir. Çünkü, düğünlerimizin tüm ağırlığı ve duygu yoğunluğu bu gecede kına yakma ve bu sırada gelini ağlatmak için söylenen ağıtlarla yaşanmaktadır. (Yaldızkaya, 2014:1)

Kına törenlerinde kadınlar tarafından çalınıp söylenen kına törenleri müzikal açıdan üç aşamadan oluşur.

Kınanın Hazırlanması: Orta ağırlıktaki müzikler eşliğinde kınanın hazırlanışı sırasında, kadınların kendi arasında çalınan söyledikleri ezgilerdir. Çalışmada seçilen örneklerde Fethiye'de görüşülen Araştırmacı Enver Çatal ve Nazire Meteris Fethiye'de kına da çalınan ve söylenen ezgilerin "Gelin Okşama" olarak adlandırıldığını, kınanın başından sonuna kadar çalınan ezgileri içerdiğini ve önemini vurguluyor. Nazire Meteris ise geline kına yakılırken "Çingen kadınlar okşar gelin ağlardı" diye gelin okşama geleneğini tanımlıyor kadınların kendi aralarında deblek diye bilinen ve (daire, def) çalan kadınların söyledikleri yöresel ezgilerden

oluşmaktadır. Çalışmada seçilen bölgelerden Edirne Kuzuçardağı köyünde ise görüşülen Kadiriye Mutlu ve Nebiye Ayaz ise kına geleneği ve söylenen ezgilerin ilk başında yöreye ait yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar, arda boyları, kırmızı gülün alı var ve vurun gelininin kınasını gibi ezgilerin kadınlar tarafından delbek, (daire, def) çaldıklarını ve bu çalgı aletini de Kadiriye Mutlu kendisinin yaptığını bütün kınalarda ve düğün törenlerinde çaldığını belirtiyor.

Vurun Gelinin Kınasını

Yöre: Edirne/ Kuzuçardağı köyü
Kaynak Kişi: Kadriye Mutlu-
Nebiye Ayaz

Derleyen: Yedigörmüş Sude Altay
Derleme Tarihi: 7 Nisan 2014
Notaya alan: Yedigörmüş Sude Altay

Vu run ge li ni..... n kı na sı nı
ay le sin ga.....ri.....p an ne si
şen ol sun dağ la..... r şen ol sun

Şekil 2.1: Vurun Gelinin Kınasını'nın Notası

*Dağdan keserler meşeyi
Hani ya da bu gelinin döşeği
Şen olsun dağlar şen olsun*

*Dağdan keserler gürgeni
Haniyada bu gelinin yorganı
Şen olsun dağlar şen olsun*

*Dağdan keserler راستی
Haniya da bu gelinin yastığı*

Şen olsunda dağlar şen olsun

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR No : 190
İNCELEME TARİHİ : 01. 04. 1973

YÖRE
EDİRNE /Yol üstü köyü
KAYNAK KİŞİ
YÖRE EKİBİ
SÜRE : ♩ = 224

YÜKSEK YÜKSEK TEPLERE EV KURMASINLAR

DERLEYEN
ÜMİT KAFTANCI

DERLEME TARİHİ

NOTALAYAN
NIDA TÜFEKÇİ

(SAZ -----)

YÜK SEK YÜK SEK
BA BA MIN BİR

TE PE LE RE EV KUR MA SIN LAR
A TI OL SA BİN SE DE GEL SE

AŞ RI AŞ RI MEM LE KE TE KIZ VER ME SİN
AN NE MİN YEL KE Nİ OL SA UÇ SA DA GEL

LER SE AN NE Sİ NİN BİR TA NE Sİ Nİ
KAR DEŞ LE RİM YOL LA RI

HOR GÖR ME SİN LER U ÇAN DA KUŞ LA RA
BİL SE DE GEL SE U ÇAN DA KUŞ LA RA

MA LÜM OL SUN BE NAN NE Mİ ÖZ LE DİM
MA LÜM OL SUN BE NAN NE Mİ ÖZ LE DİM

YÜKSEK YÜKSEK TEPELERE EV KURMASINLAR
- 2 -

HE MAN NE MI HEM BA BA MI BEN KÖ YÜ MÜ ÖZ LE
HE MAN NE MI HEM BA BA MI BEN KÖ YÜ MÜ ÖZ LE

DİM
DİM

YÜKSEK YÜKSEK TEPELERE EV KURMASINLAR
AŞRI AŞRI MEMLEKETE KIZ VERMESİNLER
ANNESİNİN BİR TANESİNİ HOR GÖRMESİNLER

BAĞLANTI :
UÇAN DA KUŞLARA MALÜM OLSUN BEN ANNEMİ ÖZLEDİM
HEM ANNEMİ HEM BABAMI BEN KÖYÜMÜ ÖZLEDİM

BABAMIN BİR ATI OLSA BİNSE DE GELSE
ANNEMİN YELKENİ OLSA UÇSA DA GELSE
KARDEŞLERİM YOLLARI BİLSE DE GELSE

BAĞLANTI

Şekil 2.2: Yüksek Yüksek Tepelere Ev Kurmasınlar Notası

Çalışmada Elazığ yöresinde ise görüşülen Sabriye Kurt'da Elazığ kına gecelerinde kadınlar kendi arasında def çalar ve yörenin en başta gelen çayda çıra ezgisiyle özellikle kınanın hazırlanış ve ilk aşamasında çalınan ezgi olarak kınayı getir aney, parmağı batır aney ,bu gece misafirim,koynunda yatır aney gibi ezdiler söylendiğini belirtiyor.Ayrıca kadınlar ayrı erkekler ayrı davul klarnet eşliğinde ayrıca oynarlar.

Çalışmada yapılan bölgelerden Sivas Zara' nın kına geleneği ile ilgili görüşülen Naciye Aydın yörenin geleneksek müziklerini davul zurna eşliğinde oynamaları ve ayrıca kadınların kendi aralarında söyledikleri yöresel ezgilerle gelinin ağlaması için kadınların hüznü ezgiler söylemesiyle gelini ağlatmak geleneğinin önemini vurgularken bu çalışmada Naciye Aydın'la yapılan görüşmede bir farklılık olarak kadınlar kendi aralarında oyun ezgileri halaylar ve kadınların kendi aralarında el çırparak tempo tutarak oynadıkları ezgilerdir.

HALAY

Yöre: Sivas/Zara
Kaynak Kişi: Naciye Aydın

Derleyen: Yedigörmüş Sude Altay
Derleme Tarihi: Mart 2014
Notaya alan: Yedigörmüş Sude Altay

İn dim ça yır çi me ne in ce du dum yar yar
ka nat ver dim uç ma ya in ce du dum yar yar

Şekil 2.3: Kadın Sözlü Oyun Ezgisi Notası

İndim çayır biçmeye

İnce dudum yar yar

Eğildim su içmeğe

İnce dudum yar yar

Dediler yarin gelmiş

Kanat verdim uçmaya

İnce dudum ince bele

Gümüş kemer yar yar

Halay

Yöre: Sivas/ Zara
Kaynak Kişi: Naciye Aydın

Derleyen Kişi: Yedigâr Sude Altay
Derleme Tarihi: Mart 2014
Notaya alan: Yedigâr Sude Altay

Dam üstünde dururum
Beyazlık aman
Bulgur gibi kururum
Beyazlım aman aman
Tek yarım güzel olsun
Ekmeksiz de dururum

Şekil 2.4: Beyazlım Sözlü Kadın Oyun Ezgisinin Notası

Düğün geleneğinde kına törenlerinin 2. aşaması ise gelinin eline kınanın yakılma aşamasıdır. Çalınan ve söylenen müzikler ise hüzünlü müziklerdir. Gelinin ağlatmak için söylenen kına ağıtları hüzünlü ezgilerdir. 3. Aşamada ise kınanın oynatılması ve oyun aşamasıdır. Gelinin ve yakınları kızın arkadaşları tarafından kınanın oynatılma aşamasıdır. Çalınan müzikler ise daha hareketli ve neşelidir kına üzerine mumların yandığı bir tepsi içerisinde kına tepsisiyle birlikte herkesin oyuna katılarak kınayı elden ele gezdirerek oynatılma aşamasıdır.

Can Etili'nin "Kına Havalalarının Tanıtılması" tezinde kınanın aşamalarına şöyle deyinilmiştir;

Kına Ağıtları ile gelini ağlatma geleneği ise ayrıca önem ve anlam içermektedir. Gelin kına gecesinde ne kadar çok ağlarsa o yıl uğurlu ve bereketli bir yıl olacağına inanılır. Kına geleneğinde kök salan bu inanç biçimlerini yörelere farklı söylemlerle, şöyle sıralayabiliriz.

Ağıt, Saçı, Oyun

Ağıtlar gelinin ağlaması için kadınlar tarafından söylenen yakılan ve inançsal içerik mesajları taşıyan hüzünlü ezgilerdir.

Geleneksel yapı içerisinde yaşayan kına gecesi gelinin ağlatılması büyük önem arz etmektedir.

Ayrılık, endişe, üzüntü, sevinç gibi temaları işleyen kına havalalarının acıklı seslenişine rağmen, gelinin ağıtını yeterli bulmayan kınacı kadın kimseye hissettirmeden geline canını acıtacak derecede iğne batırıp çimdikler. Zira o yılın bol bereketli ve mahsullü geçmesinde gelinin çok ağlamasına bağlıdır.

Can Etili'nin saptamasına göre Kına ağıtı geleneğinin yörelere göre örneklemeleri şöyledir;

Yörük'lerde; Kınada ve gelinin çıkarılmasında gelinin ana ve bacıları, hazırdaki akrabalarının yüksek sesle ağlamaları şaşırtır. Bunun için özel ağlayıcılar

(mersiyeciler) bulunur oğlan tarafı nişan için, kız evine gelirken de kız evinden ağıt feryat, figan yükselir.

Niğde; Kızın saçları örülürken kınada söylenen kına havaları ile ağlarlar. Yozgat: Kız yalnız kına gecesinde değil, hamamda kahkül, yada zülûf kesme töreninde ağlar. Zira zülûf kesilmesi kızlığa veda anlamındadır.

Tortum: Kına gecesinde veya gelin göçürmede, kız tarafının veya arkadaşlarının özel manilerle karşılıklı ağladıkları görülür.

Bolu: Kına yakılırken uzun uzun ağlanır. Bu ağıdın bereket getireceğine inanılmaktadır.

Kastamonu: Gelin kız kına gecesini kayın validesinin elini öperken aynı zamanda dizini de öper. Hıçkırıkla hıçkırıkla ağlar orada bulunan kadınlardan birisi kızın yüzünü örten örtünü yeni ile kızın ağladığını kanıtlamak için gözünü siler.

Kayseri: Gelinin gerek eline gerekse ayaklarını kına yakılırken ağlamak adeti bütün canlılığı ile geçerlidir. Ağıt ve hüzün kız tarafına aittir. Oğlan evi ise kıvançlıdır.

Muğla: Muğla'da yapılan kına gecelerinde gelinin ağlaması şarttır. Gelin ve damat tarafı iki ağıtçı kadın tutup bunları ağlatır. Tabii kına havalarındaki hüznü etkisinde bulunanlarda ağlamaya başlarlar.

Ucuzluk, bolluk, bereket, bol mahsul sağlamak Anadolu insanı inançları arasına yer almak tadır bu inançlardan biride Saçıdır.

Saçı: Şamanist ve Müslüman Türklerin evlenme törenlerinde müşterek olan Şamanizm unsuru, gelinin başına saçı saçmaktır.

Orta Asya Türk boylarında Şamanist inancın ve yaygın kutlamaları ve adakları olarak ortaya çıkıyor. Ancak bu adaklardan beklenenin yine bereket olduğu dualarla ortaya çıkıyor.

Türk düğünlerinde saçı parasının, bereket parası olarak saklanması, kına sinilerinin (tepsilerinin) buğday, şeker ve üzümle donatılması da bolluk getireceği inancı ile bağdaştırılmaktadır. Bereket için kına ile saçı kaynaşmış ve kına parası, kınaya para basma, geleneği yaygın olarak uygulanır olmuş. (Etili, 1980: 27)

Saçı ile ilgili inanç geleneği yörelere göre farklılık göstermektedir. Anadolu'da bolluk bereket getirmesi inancı tüm yörelerde ve halk kültürü içerisinde, kına geleneği içerisinde geline para buğday şeker veya elma atmak gibi inanç ve geleneğe her yörede rastlanmaktadır. Fakat her yörede değişik olmasının tek sebebi yapılan alan çalışmasında da görülmüştür ki örneğin, Elazığ kına geleneği ile ilgili görüşülen Sabriye Kurt Elazığ'da müzik yapan çalgıcılara, oynayanlara ve geline para atmak para takmak adeti vardır. Ayrıca gelin babasının evinden çıktığı gün oğlan evine getirildiğin de oğlanın evinin önünde damat tarafında gelinin kafasına elma, buğday atılır. Buğday bereketi simgeler elma ise elmayı gelinin kafasına düşmeden yakalayannın bekar birisi ise, kısmeti açılır ve evlenir. Fethiye' de görüşülen Nazire Meteris ise gelinin üç etek giyip şal kuşağı bağlanan duvakla atın sırtında oğlan evine götürülürken gelinin başına buğday, para, ve şeker atarlardı çocuklarda toplarlardı diye tanılıyor. Alan çalışmasının yapıldığı yörelerde Edirne, Kuzuçardağı köyü, Fethiye Karaçulha köyü, Sivas Zara, Elazığ'da yapılan araştırmada gösteriyor ki Anadolu'nun tüm coğrafyasında kına ve saçı gibi geleneksel inanç biçimleri halk kültürü içerisinde köklü bir gelenektir.

Her yörenin kına ağıtları içerik olarak aynı temaları işlese de bazı ezgiler Anadolu da tüm coğrafyada bütün kadınların ortak dili olmuş ve kına törenlerinin ilk akla gelen seslendirilen acıklı ezgileri olup geleneğin yapı taşı haline gelmiştir. İşte çalınmada seçilen bölgelerin ve kadınının kendini ifade etmekteki müzikal formlarının içerisinde kına ağıtları önemli yer kapsamaktadır. Seçilen bölgelerden Doğu Ana doludan Elazığ ilinin Çayda çıra efsanesi halk kültürü içerisinde çok önemli yere sahip olduğu gibi tüm Anadolu'da kına gecelerinde geleneksel olarak kına tepsisine dizilen mumlar ise çayda çıra geleneğinin eseridir. Elazığ düğün ve kına geleneği ile ilgili görüşülen Sabriye Kurt'un anlatımıyla Elazığ çayda çıra efsanesi ile bir kez daha anlıyoruz ki efsaneler toplumun ortak acıları sevinçleridir.

Çayda çıra efsanesi

Elazığ halkoyunlarının incisi çayda çıra oyunu elde tabaklar ve tabaklara konan mumlarla karanlık bir mekanda başlanarak oynanır. Elazığ'ın ulusal ve uluslararası tanıtımında büyük rolü ve adeta simgesi olan bu halkoyununun doğuşu hakkında çeşitli efsaneler anlatılır. Bu efsanelerden en yaygını şöyledir:

Ulu ovayı ortadan ayıran Harın git çayının kıyısında kurulu bir köyde düğün vardır. Bu köyün ileri gelenlerinden birinin oğlu evlenmektedir. Yenilir, içilir, günlerce eğlenilir. Artık düğünün son gecesidir. Eğlence olanca coşkusu ve güzelliği ile devam etmektedir. Aniden ay tutulur. Bu olay pek hayra yorumlanmaz. Düğüne katılanlar bunu uğursuzluk olarak yorumlarlar. Davetliler tedirgin olur. Düğünün neşesi kaçar, coşkusu donar. Damadın annesi Pembe Hatun bu duruma çok üzülür. Ne kadar mum varsa köyde toplatır, tabaklara dizer ve orada bulunanların ellerine tutuşturur. Kendisi de başa geçerek mumların ışığında oynamaya başlar. Çalgıcılar hemen bu oyuna uygun bir müzik bulurlar. Davetliler coşar, eğlence devam eder. Böylece çayda çıra oyunu melodisi ortaya çıkar.

İkinci efsane: Fırat'ın azgın sularının aktığı bir yerde geçer. Nehrin iki yakasına yerleşen iki Oğuz boyundan iki genç, birbirlerini delice severler. Kız geceleri ışık yakarak oğlana yol gösterir. Böylece ışığı takip eden genç girdaba kapılmadan yüzerek karşı kıyıya çıkar. Bu gizli buluşmayı fark eden kızın babası bir gece kızının yaktığı ışığı söndürür. Suyun ortasında kalan genç yolunu bulamaz, girdaba kapılarak boğulur. Kız, oğlanın kıyıya çıkmadığını görünce o da kendisini sulara atar. Nehrin her iki yakasındaki köylüler meşaleler yakarak suda kaybolan gençleri ararlar, ama bir türlü bulamazlar. Bu hazin olayın sonucunda çayda çıra

oyununun doğmuş olduğunu söyleyen araştırmacılar, figürlerin bir arama motifi olduğundan bahsederler.

Çayda çıra oyunuyla kına oynatılması Elazığ'da klarnet davul veya davul zurnayla da oynatılır. Kadınların kendi aralarında kına töreninde ayrıca def çalıp söyledikleri "kınayı getir ane" isimli hüznü dolu sözlerle devam eden ezgi kızın "bu gece misafirim koynunda yatır aney" diye başlayan ezgiyle gelinler kızların nice acılarını depreştirir vesevinç yerini hüznün yerine bırakır.

Kınayı getir aney

Parmağı batır aney

Bu gece misafirem

Yanında yatır aney

Koynunda yatır aney

Çay aşağı çeperler

Çepere su serperler

Uzak yoldan geleni

Terli terli öperler

Kadın yöre ekibinden İzzet Altın meşe'nin derlemesi olan bu kına türküsünü tüm kına gecelerinde söylenen kadının kendini ifade etme biçimi olan duygusunu dile getiren ezgilerden biridir.

Kültür değerlerimizin ve halk kültürünün pek çok unsurunun bir araya getirildiği düğün törenleri, insan hayatında dönüm noktası olan sosyal olaylarının başında gelir. Bu törenler içindeki kimi uygulamalar, yani gelenek-görenek ve adetler, yörelere göre değişiklik göstermektedir.

TRT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI

T.H.M. No: 470 - 22.11.1973

YÖRESİ
ELAZIĞ

KİMDEN ALINDIĞI
ŞUKRÜ TANAYDIN ve SITKI DEMİRCİ

SÜRE

ÇAYDA ÇIRA YANIYOR

DERLEYEN
MUZAFFER SARISOZEN

DERLEME TARİHİ
17/4/1944

NOTAYA ALAN
MUZAFFER SARISOZEN

(SAZ.....)

ÇAY DA ÇI RA
KAR ŞI DA O

YA NI YOR LAR HA NIM NA NA—YI NA NAY
TU RAN LAR " " " " " " "

NA NAY GÜ ZE—L NA NAY NA NAY GÜ LÜ—

—M NA NAY AY DA YIL DA YA NI YOR LAR
AZ DER Dİ MAR TI RAN LAR

HA NIM NA NA—YI NA NAY NA NAY GÜ ZE—

—L NA NAY NA NAY GÜ LÜ—M NA NAY

YA VAŞ YÜ RÜ SEV Dİ ĞİM HA NIM NA NA—
BA ŞI MA A KIL KO YUN " " " "

—YI NA NAY NA NAY GÜ ZE—L NA NAY

NA NAY GÜ LÜ—M NA NAY EN GEL LER U
" " " " " " SEV DA DAN KUR

Tanses "Öyküleri ile Halk Türküleri" adlı kitabında türkünün hikayesini şu şekilde aktarmaktadır;

Söylentiye göre, Edirne'de çok eskiden köyün birinde Zeynep isimli çok güzel bir kız vardır. Onaltı ya yeni bastığında Zeynep'i köylerindeki bir düğünde aşırı (yabancı) köylerden gelen Ali isimli bir genç görür. Ali Zeynep'i çok beğenir ve köyüne döndüğünde kızın babasına hemen görücü gönderir. Zeynep'i Ali'ye verirler. Kısa bir zaman sonra düğünleri olur. Ali, Zeynep'i alıp aşırı köyüne götürür. Zeynep'in gelin gittiği köy ile kendi köyü arası üç gün üç gece süren yol mesafesi vardır. Bu kadar uzak olduğundan dolayı Zeynep, anasını babasını ve kardeşlerini tam yedi yıl göremez. Bu özlem Zeynep'in yüreğinde her gün biraz daha büyüyerek dayanılmaz bir hal alır. Köyün büyük bir tepesinde bulunan evinin bahçesine çıkarak kendi köyüne doğru dönüp için için kendi yaktığı türküyü mırıldanır ve gözleri uzaklarda sıra özlemini gidermeye çalışmıştır. Oysa kocası, Zeynep'in bu özlemine pek aldırmaz. Kaldı ki eski sevgisi de pek kalmadığından kendini fazlaca horlamaya, eziyet etmeye başlar. Sonunda bu özlem ve kocasının horlaması Zeynep'i yataklara düşürür. Gün geçtikçe hastalığı artan Zeynep'in düzelmesi için, köyden gelip gidenler de anasının babasının çağrılmasını salık verirler. Başka çare kalmadığını anlayan Zeynep'in kocası da anasına babasına haber vermeye gider. Altı gün altı gecelik bir yolculuktan sonra bir akşam üstü Zeynep'in anası babası köye gelirler, Zeynep'i yatakta bulurlar. Perişan bir halde Zeynep hala türküsünü mırıldanmaktadır. Aynı türküyü anasına babasına da söylemeye başlar. Çevresindeki bütün köy kadınları duygulanıp göz yaşları dökerler. Annesi fenalıklar geçirir ve bayılır. Zeynep hasretini giderir, giderir ama artık çok geç kalmıştır. Ayrılığın sonu ölümle biter. Herkes Zeynep için göz yaşları döker. İşte o gün bu gündür bu türkü ayrılığın türküsü olarak söylenip durur. Yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar. (Tanses, 1997: 170)

Yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar

Aşırı aşırı memlekete kız vermesinler.

Annesinin bir tanesini hor görmesinler.

Uçan da kuşlara malum olsun ben annemi özledim

Hem annemi hem babamı hem köyümü özledim

Babamın bir atı olsa binse de gelse

Annemin yelkeni olsa uçsa da gelse.

Kardeşlerim,yolları,bilse,degelse

Uçan da kuşlara malum olsun ben annemi özledim.

Hem,annemi,,hem,babamı,ben köyümü özledim

Kına ağıtlarında her konu ele alınmakla birlikte ağırlıklı olarak işlenen konu ayrılık ve gurbettir.

Kına gecesi geleneğinin içerik bakımından aynı olup fakat Anadolu'nun farklı bölgelerinde farklı isimlerle anılmaktadır.

Türkiye'nin çeşitli yörelerinde birbirine yakın adlar verilen kına gecesine, Bursa'da "el kınası", "has kınası", Malatya'da "gelini kınaya çekme", Muğla'da "kına düğünü", Uluborlu'da "kına basma", Ünye'de "baş bağlama", Taşeli'de "gelin okşama, Emirdağ'da "kızbaşı", yaygın olarak da "kına gecesi" gibi adlar verilmekte; Türkiye dışındaki Türklerden Azerbaycan Türklerinde "kına yaktı gecesi", Romanya'nın Dobruca bölgesinde yaşayan Tatar Türklerinde ise "kına toyu" denilmektedir. (Yıldızkaya, 2014:1)

Araştırmada örneklem olarak seçilen bölgelerde Trakya bölgesi Edirne'de Kuzuçardağı köyünde Kadiriye Mutlu ve Nebiye Ayaz ile yapılan görüşmede Edirne'de kına vurmak diye açıkladıkları kına geleneğinde geline kına yakılırken söyledikleri kına ezgisi notasıyla birlikte çalışmada yer almıştır.

Çalışmada seçilen bir diğer bölgede Ege bölgesi, Teke Yöresi'nde Fethiye Karaçulha köyünde Nazire Meteris ile yapılan görüşmede bölgede kına gecesine "gelin okşama" denildiğini boğaz çalan Nazire Meteris' den öğreniyoruz.

Kınada gelin ağlar mıydı siz ağladınız mı?

Gelin ağlardı. kadınlar gelini okşardı, gelin ağlardı diye tanımlıyor.

Gelinin okşanması ne demek ?

Gelini okşamak demek ezgi söylemek demek, yörede Çingen diye bilinen göçebe kadınların düğünlerde delbek(daire-def) çalıp kadınlar arasında söylenen kadınların kendini ifade etme ritüeli olan kına ezgilerinin yörede gelin okşama olarak adlandırıldığı anlaşılmaktadır.

Kına gecesinde nasıl müzik yapılırdı ne söylenirdi?

Geline kına yakılırdı Çingen kadınlar gelini okşarlardı gelinde ağlardı söyleminden, gelin okşama kadınlar tarafından söylenen müzikler, gelini ağlatmak kına ve düğünlerde kadınlar arasında çalıp söyleme geleneğine gelin okşama deniliyor.Yine alan çalışmasında Nazire Meteris ile görüşmemize rehberlik eden Yörük kökenli ve Fethiye'li olan Enver Çatal ise gelin okşamanın Yörük düğünlerinde düğünün başlamasından bitimine kadar davul zurna ile çalınan kompozisyon şeklinde hüznü sevinci tüm müziklerin baştan sonuna kadarki çalınan ezgilere gelin okşama denildiğini vurguluyor. Çalışmada örneklem olarak seçilen bölgeler Elazığ ve Sivas Zara'da ise kına gecesi olarak isimlendirilmekte olduğunu Sabriye Kurt ve Naciye Aydın'dan öğreniyoruz.

Her toplumun kendine özgü gelenek görenek yaşam şekli ve inançları vardır. Bu geleneğin içerisinde doğumdan ölüme kadar insan topluluklarının kendilerine özgü yaşam ve inanç biçimlerini kendi toplumsal yaşam geleneklerinde yaşatırlar.

Özellikle büyük kentlere göç etmekle bazı kültürel değerler unutulmaya yüz tutmuş olsa da büyük kentlerde açılan yöre dernekleri bu gelenek görenekleri ve yaşamın içinde var olan kültürel değerleri korumaya çalışmaktadır. Bu da gösteriyor ki gelenek göreneklerimize sahip çıktıkça kültürel zenginliklerimiz yaşamaya devam etmektedir.

Özellikle büyük kentlerde geleneksel evlilik ve kına törenleri farklılıklarıyla değişime uğradığı ve kadınların kendi arasında kına ezgileri söylemeyişi büyük şehirlerde düğün salonlarında yapılan düğün kına yalnızca orkestra eşliğinde salonun sazlarının çaldığı güncel müziklerle yapıldığı bir gerçektir. Kültürel değişikliğin nedeni ise teknoloji, ekonomi ve göçlerin toplumların dağılmasıyla köyden kente göç etmesi ve yaşatılamayan geleneklerin değişmesidir.

2.2.2. Boğaz Çalma Geleneği ve Boğaz Ezgileri

Boğaz çalma geleneği Yörük geleneğinde yer almaktadır. Yörükler ağırlıklı olarak Anadolu'nun güney kısmında uzanan Toros Dağlarının eteklerinde yaşarlar, ayrıca yarımada'nın başka bölgelerine dağılmış Yörük grupları da vardır.

Bu topluluğun üyeleri, Yörük terimini, kendi kültürel kimliklerine ilişkin iki ayırt edici özelliği vurguladığını kabul ederler. Birincisi, Türklerin Orta Asya'dan Anadolu'ya göç ettiklerinin belirtmesi; ikincisi de, geçimlerini hayvancılıktan sağlayan ve dolayısıyla göçebe yaşayan insanların kültürünü tanımlamasıdır. (Özer, Ergun, 1998: 3)

Yörüklerde göçebe yaşam kışlak ile yayla arasında geçer. Baharda bütün aşiretler hayvanlarını besledikleri yaylalara taşınırlar. Yörük göçebeliğini konar-göçerlikten ayırmak için, hem kışlakın hem de yaylanın belirlenmiş olduğunu, böylece her aşiretin devlet tarafından ayrılmış belli bir yere göçtüğünü belirtmek gerekir. Geçmişte, bir aşiretin, başka bir aşiret için ayrılmış yere göçmesi nedeniyle çıkan sorunlar (yayla ihlali) pek çok aşiret arasında ciddi çatışmalara yol açmıştır. Bu tür çatışmalarla ilgili öyküleri Toros Dağlarında yaşayan Yörükler arasında hala anlatılır.

Hayvancılığın Yörük kültüründeki etkileri çeşitli noktalarda görülebilir. Aşiret adları çoğunlukla beslenen hayvanlardan türetilmiştir. (Karakoyunlu, Akkoyunlu, Sarıkeçili, vb.). ayrıca Yörükler koyun yününden yapılmış el dokuması kilimleriyle tanınır ve başlıca besin kaynakları da et ve süt ürünlerine dayanır. Yaylada barınma için kullanılan büyük çadırlar keçi kılından yapılmaz. Günümüzde, pek çok Yörük hayvancılık dışında alanlardan geçimini sağlıyor ve yerleşik yaşıyor olsa da Yaz mevsimini yaylada bu çadırlarda geçirme alışkanlığı hala yaygındır. Bunun gibi, Yörükler temelde hayvancılık ve göçebe yaşam ile ilgili olan pek çok kültürel özelliği hala sürdürürler. (Özer ve Ergun, 1998:5)

Alan çalışmasının yapıldığı Fethiye' de yörük kökenli olan araştırmacı sanatçı Enver Çatal Yörük kültürü ile ilgili verdiği bilgilerden yörüklerin yaşam şeklinin müzikleriyle de bütünleştiğini vurguluyor. Göçebe yaşam ve hayvancılık Yörük müziğinin pek çok yönünü anlamak ve alan araştırmasının yapıldığı Teke yöresi

Fethi'ye de yaşayan Yörüklerin Tarihsel süreci hakkında Yörük kökenli olan Enver Çatal Teke yöresi yörük kültürü hakkında verdiği bilgiler konuya açıklık getirmiştir.

-Atalarımız 1600 yıllarda Orta Asya'dan gelmişler. Konar göçeriz yörüklerdeniz.

-Yörük obamız Yozgat'tan göçmüşler Afyon Emirdağ' da Çatalı köyünü kurmuşlar. Köyümüz hala Çatalı köyü olarak duruyor. Atalarımız oğuz boylarındandır hayvancılık yaptığından burası davara yaramamış diye 1800'lü yıllarda konalım göçelim diyerek batıya sürüden payını alan istediği yere göçmüşler. Adana' da Toroslar'ın güneyinde, batısında akrabalarımız var. Akkoyunlu'lar, Karakoyunlular akrabalarımızdır kız almışlar kız vermişler. Yörükler'e devlet ganimetlerinden hiç pay ayrılmamıştır. Atalarımız 1800' lü yıllarda konargöçer hayat sürmüş daha sonra yerleşik düzene geçmişler. Enver çatal'ın Yörük yaşamının koşullarını anlatımından Yörüklerin müzik yapma biçimlerinde yansımaları boğaz çalma geleneğinin doğuşunun nedeni olmuştur. (Ek 3)

Yerel lehçelerde boğaz çalma, hollu, hada gibi adlar verilen edim, türkü söylemede sesin özel teknikle kullanılmasıdır ve yalnızca belli Yörük aşiretlerinde görülür.

Toros dağları boyunca yaşayan aşiretler arasında yaygın olmakla birlikte başka aşiretler böyle bir şey bilmediklerini belirtirler. Boğaz çalmada iki ayrı teknik kullanılır. Birincisinde, işaret ve orta parmaklar boğaza dik ve bitişik tutulur, vibrato istendiğinde hafifçe vurulur. İkinci teknikte, başparmak boğazın ön yüzüne ya da yanlara bastırılır (kimi zaman işaret ve orta parmaklar da öteki yana bastırılır) ve ezgide perde değişimi için aşağı-yukarı hareket ettirilir. Güney Anadolu'da yaşayan Yörüklerde ikinci teknik daha yaygındır. Birinci teknik ise ender görülmekle birlikte, Bosna'da iki boğayı dövüştürmek için sıgirtmaçların söylediği delegeje ezgileri ile benzerliği önem taşır. (Özer ve Ergun, 1998)

Nazire Meteris'in söyleminden boğaz havalarını Yörük çoban çocuklarının kullandıkları özellikle kızların bunu kendi aralarında bir yarış ve eğlence olarak çaldıklarının geleneksel müzik yapma ve halk kültürü içerisinde kadının kendini ifade etme biçimi olduğu gözlemlenmiş ve Nazire Meteris'in 89 yaşına kadar çaldığı boğaz geleneğini çocukluktan beri ustaca çaldığını sürdürerek geleneğin taşıyıcıları arasında önemli yer aldığını özel bir teknikle çaldığı gözlemlenmiş ve kaydedilmiştir.

Nazire Meteris ailede başka çalan var mıydı boğaz çalmayı kimden öğrendiniz diye sorulduğunda kendi kendime öğrendim diyor. Fethiye Karaçulha köyünde yapılan alan araştırmasında Teke yöresi Yörük geleneğinde kadının müzikal ifade biçimi olan boğaz çalmasını ve alanda gözlem ve derleme tekniği kullanılarak

Nazire Meteris' ile boğaz çalma geleneği ile ilgili yapılan görüşmede kadının kendini ifade etme biçimi olu bu konuda önemli örnek teşkil etmiştir.

Yörüklerin folkloru içerisinde Sarı keçili kızının boğazı, Hayta kızının boğazı, Saçı kınalı boğazı, Kocakarı boğazı, Eski Yörük boğazı, Guguk boğazı gibi isimlerle nitelendirilen boğaz havaları bulunmaktadır. Şarkikaraağaç Gedikli köyünde 1999 yılında kaydedilen boğaz havası örnekleri yörede Doa olarak adlandırılmaktadır. Köyün yaşlı kadınlarından Rukiye Güler ve Raziye Özer'in çocukluk ve gençlik yıllarında çobanlık hayatı içerisinde iken söylemeyi öğrendikleri bu boğaz örnekleride, Isparta'nın diğer ilçelerinin dağlık kesimlerinde de benzer söz ve ezgilerle varlığını sürdürmüştür. (Akgün ve Değirmenci, 2000)

Boğaz çalma geleneğinin bulunduğu bölgeleri ve kimler tarafından çalındığını alan çalışmasının yapıldığı Fethiye'de Nazire Meteris'le görüşmemize rehberlik eden, aynı zamanda Yörük olan ve Fethiye'de yaşayan sanatçı Enver Çatal boğazı Yörük'lerin bulunduğu bölgelerde kız ve erkek çobanlar tarafından karşılıklı duygu yoğunluğu ile çalınan ezgilerdir diye tanımlıyor. Enver Çatal boğaz çalmayı Yörük göçebe hayatında hayvanlarına otlak bulmak için gittikleri yerlere kendi kültürel geleneklerini de götürmüşlerdir. Bizim atalarımızda en son durak yerleşim yerleri Teke yöresidir.

Boğaz havası için yer ya da aşirete göre değişen üç farklı terimin kullanıldığı anlaşılmaktadır. Antalya, Isparta, Denizli üçgeni arasında yaşayan Karakoyunlu ve Yeni Osmanlı aşiretlerinde edim için "boğaz çalma", tek tek parçalar için de "boğaz havası" terimi kullanılır. Ancak aynı gölgede yaşayan Sarı keçili'lerde, "türkünün eski adı" diye tanımladıkları "hada" terimi vardır. Öte yandan, Adana bölgesinde yaşayan Karakoyunlular ve Anamur Akine köyündeki Yörükler de "hollu" terimini kullanırlar. (Özer ve Ergun, 1998)

Araştırmanın yapıldığı Fethiye'de Nazire Meteris ile yapılan görüşmede Nazire Meteris'in seslendirdiği "boğaz" havasına boğaz söylemi ise Fethiye'de boğaz olarak geleneksel yapısını koruduğu gözlemlenmiştir.

Çalışma alanı olarak seçilen Teke yöresinin isminin nerden geldiğini yine Nazire Meteris'in malın arkasında (hayvan güderken çobanlık geleneği) boğaz çalardık söylemiyle Yörük'ler geçimini hayvancılıkla kazanan Yörüklerin bulunduğu bölgedir. Teke yöresinde çobanlık yaparak geçimini sağlayan Yörük kızlarının halk kültürü içerisinde çok önemli farklılık yaratan kendini ifade etme biçimi olan boğaz çalma kültürünün yaygın olduğu Teke yöresinin yer aldığı çalışmada rehberlik yapan Enver Çatal'ın anlatımıyla Teke yöresi hakkında verdiği bilgiler ise şöyledir.

Bu yöreye neden Teke yöresi deniliyor?

-Teke yöresinde hayvancılık yaygındır erkek keçiye verilen isimdir teke ismi oradan geliyor. Hayvanın sekişi davranışı müziğe yansımış ve isim almıştır.

Teke yöresinde keçinin taştan taşa sekişi, hayvanın figürlerinden etkilenecek yöreye verilen isimdir. Nasıl ki Karadeniz' de hamsinin hareketlerinden müziğine yansımış, Doğuda karakıştan etkilenmiş Orta Anadolu' da koyundan etkilenmiş ve yörenin müziğine folkloruna yansımıştır

Teke yöresi hangi illeri kapsıyor?

-Antalya, Isparta, Burdur, Afyon, İzmir, Fethiye gibi ilerimizdir.

Boğazın mesaj anlamı çalma nedeni nedir?

Cinsiyet sınırlamasına ilişkin tek istisna Burdur'a bağlı Aziziye köyünde Sarıkeçili'lerde görülmüştür. Buradaki Sarıkeçili'lerde hem oğlanlar hem de kızlar boğaz çalarlar.

Genelde boğaz çalma herkesin katıldığı müzik etkinliklerinde yer almaz, daha çok birbirinden uzak iki taraf arasında iletişimsel amaçlarla yapılır. Bu, bir çadırdan ötekine mesaj gönderme olabilir, hatta çayırda hayvan otlatırken, bir kız çoban, uzaktaki bir erkek çobana ilgi duyması halinde, duygularını boğaz çalarak ifade edebilir.

Tınsal tasarım açısından boğaz çalma temelde kaval sesini taklit etmeye yöneliktir ve bu nedenle boğaz çalma terimi, söyleme yerine çalma kelimesini kullanarak edimin doğasını iyi betimler. Konya'da yaşlı bir kadın çocukluğunda boğaz havası söyleyen bir genç kızların boğaz çaldığı kavalı ayırt edilemez olduğunu anlatır. Çoğunlukla genç kızların boğaz çaldığı göz önüne alınırsa, sonuç olarak bu edemin, çalgı çalmanın erkelere özgü olduğu yerlerde, kadınların kaval çalanlara yanıt vermek için boğazlarını bir çalgı gibi kullanmaları olduğu söylenebilir. (Özer ve Ergun, 1998: 9)

Yapılan araştırmalarda boğaz çalma geleneği Yörük çobanlarının özellikle de kızların duygularını ifade etmek için sevdiğine seslenmesi ve sevgisini iletmesi ile bir geleneğin halk kültürü içerisinde kök salan ezgiler oluşu, sevginin simgesi olarak nitelenebilir. Alan çalışmasında Yörük olan Enver Çatal'ile yapılan görüşmede, çobanlık geleneği yok artık sizce boğaz çalma geleneği devam eder mi?

-Eskiden iletişim araçları olmadığından çobanlar kaval çalar kızlarda boğazla ezgi çalarlarmış ve herkesin kendisine özgü müziği melodisi varmış.Kız kaval sesi duyunca bu benim sevdiğim oğlanın müziği der ve her kızında ayrı boğazı vardır kızda sevdiği oğlana kendi boğazını çalar böylece mesajlaşırlarmış.

Şimdi günümüzde bu gelenek var mıdır?

Günümüzde gelenek kalmadı şimdi herkesin elinde pahalı cep telefonları cik cik yazı yazıyorlar sanal ortamda mesajlaşmalar var.Gerçek sevgilerin yok olduğu geçici yapay iletişim ve ilişkiler aile ve geleneklerimizi yok sayıyor.(Ek:3)

Boğaz çalan enstrümanlar nelerdir?

Göçebe yaşam ve hayvancılık Yörük müziğinin pek çok yönünü anlamak bakımından da önem taşır. Çalgıları genellikle küçük ve hafiftir, böylece yaylaya göçerken yanlarına alabilirler (üç telli, kemane, kaval ve sipsi). Bu çalgılarla, gurbet havası, koyun havası, davar havası gibi parçalar çalınır, ayrıca dans ezgileri de seslendirilir. Bu çalgılarla çalınan ve belli ezgilerin ilişkili olduğu destanlarda vardır. Bunların en ünlülerinden biri, ezgisi genellikle kaval ile çalınan Kara koyun Efsanesidir.

Yörük müzisyenler genellikle tek başlarına çalarlar, grup seslendirmesi geleneği yoktur. Ancak zaman zaman bir çalgının bir başka çalgıya eşlik ettiği de görülür. Dağarları da yerel müzik kültürlerine ait parçaları içerdiğinden, günümüzde Yörük müziği düğün, sünnet törenleri ve şenlikler gibi etkinliklerde eğlenme açısından eski bulunur.

Boğaz havası baş parmak ile gırtlak üstüne bastırılarak değişik tonlarda ses tonları elde edilerek yani bir çeşit perde görevi yerine getirerek, boğazdan çıkan sesleri değiştirerek kaval sesine benzer bir müzik meydana getirerek gerçekleşir. Boğaz havaları, daha sonra kavala ve bağlamaya uygulanmış, böylece gırtlakla boğaz çalanlar azaldıkça yaşlı ilerlemiş olanlarda bağlama ve kaval , kemik düdük ile boğaz havalarını devam ettirmişlerdir. Halen Burdur Aziziye köyü, Antalya Döşeme altı, Denizli Çameli bölgesinde icra eden çobanlara rastlanmaktadır. Bağlama ile değişik bir tavır gösteren boğaz havalarının icra edildiği en işlek etkileyici sazları şunlardır, kemik düdük, üç telli cura, kavaldır.

Sözlü Boğazlar:

Yapılan araştırmada Fethiye'de Nazire Meteris'ten derlenen sözsüz boğaz ezgisini Nazire Meteris'in ustaca çaldığı görülmüş ve ayrıca sözsüz boğazların dışında sözlü boğazlarında bulunduğu tespit edilmiş olup, Enver Çatalın yaptığı tv kültür programında geleneksel Yörük keşkek festivalinde seslendirilen sözlü boğaz Fatma Tunç,Aneli Tekkanat'ın seslendirdiği sözlü boğazlarında sözsüz boğazlarla ortak yönünün özellikle bazı seslere vurgu yapılarak uzatılması gözlemlenmiş olup derlenerek notalanmıştır. Sözlü boğazların içerik olarak övgü ve Yörük yaşamı

içerisinde bulunan yaşam şekillerinde var olan yaşam koşullarını sözlerle ve ezgisel ifade etme biçimini içermektedir.

Çalışmada Aneli Tekkanat ve Fatma Tunç'un söylediği sözlü boğaz havasının derlenip notası yazılmış olup eklerdedir.(Ek.3)

Ayrıca, oyun, yarışma, atışma, gibi nedenlerle de çocuklar kendi aralarında boğaz havaları söylerler.

Antalya bölgesinde eskiden kınama ve taşlama içerikli sözleri olan boğazlarının da bulunduğu belirtilmiştir. Ezgi adları genellikle sözlerde geçen yer ya da kişi adlarından alınır. Her sözün ayrı bir ezgi ile söylenmesi zorunluluğu yoktur, bu nedenle aynı ezgiyle söylenen bir kaç parça farklı türküler olarak kabul edilir.

2.2.3. Ninni Söyleme Ritüeli Ve Ninni Ezgileri

Türk halk kültüründe “ninni” anonim halk şiiri türünü olup çocuklar emzirilir veya uyutulurken söylenen yahut söylendiği varsayılan manzumelere verilen addır. Bir başka ifadeyle, ninniler başta çocukların anneleri olmak üzere çocukları büyüten nine, anneanne, babaanne, teyze, abla, yenge vb. gibi yakınların çocukları uyutmak için belli bir ezgiyle söyledikleri manzum veya mensur sözlerdir. Genellikle bir dördlük veya bir mâniden ya da değiştirilip adapte edilerek yahut aynen bir türküden alınan ninniler kendilerine özgü ezgilerle söylenirler.

Tarihsel olarak da, Dîvânü Lugâti't-Türk'te “ninni” karşılığı olarak “balu balu” ifadesi kullanılmaktadır. Ninni karşılığındaki Dîvân u Lugâti't-Türk'te geçen bu kullanım Türkçede bilinen en eski kullanımdır. Başka dillerde de benzerleri kullanılan “ninni” sözcüğünün XI. yüzyıldan itibaren Türkçede kullanıldığı düşünülmektedir.

Ninnilerin henüz kokunun, rengin bile farkında olmayan çocuklar için duydukları ve aşına oldukları anne sesine olan güvenle daha rahat ve korkusuzca uyumalarını veya sakinleşmelerini sağlayan manzum-mensur sözler ve kalıplaşmış, tizden pese doğru söylenen ezgilerdir. Ninnilerin sonunda nakarat olarak söylenen “Uyusun da büyüsün ninni; E, e, e, eh” ve “Ninni yavrum ninni” gibi sözlerin uyku getirici müzikal tesirlere de sahip olduğuna inanılır.

Ninnilerde çoğunlukla dilek, temenni, sevgi, ilgi, şikâyet, üzüntü, ayrılık, gurbet, vaat, tehdit ve korkutma gibi konuların işlendiği görülür. Nadir olmakla birlikte bazen düşünce ve özdeyişlerin söylendiği ninniler de vardır. Ancak, ninnilerin çok büyük bir bölümü dilek ve temenni içerir.

Biçim açısından bakılacak olursa ninnilerde çoğunlukla yedili hece ölçü kullanıldığı ve ninnilerin mânî tipinde kafiye yapısına sahip olduğu görülmektedir. Âşıklar tarafından söylenmiş mânîler arasında sekiz ve on bir heceli ninniler de vardır. Ninniler dize sayılarına göre “İkilik, Üçlük, Dördlük Ninniler”, “Bentlerden Meydana Gelen Ninniler” ve “Beşten On sekiz Heceye Kadar Uzayabilen Ninniler” şeklinde de tasnif etmek mümkündür. (www.edebiyatogretmeni.org)

Ninniler tür olarak, sözlü edebiyat ürünlerindedir. Ölçü kafiye yapısı mısra sayısı her zaman düzenli değildir. Çoğu zaman tek dördlükten veya birden fazla dördlükten oluşabilir. 78 veya 9'lu hece ölçüsü ile söylenir. Genellikle mısraların dördü de birbiriyle kafiyelidir. Dili sadedir. Genelde anonimdirler ama söyleyeni belli olan ninniler de vardır. Genelde “ninni yavrum ninni” “uyusun da büyüsün ninni” gibi kalıplaşmış sözlere yer verilir. Anne çocuğuna ilişkin isteklerini iyi dileklerini kendi sevincini üzüntülerini anlatır. (www.ninni.gen.tr)

Ninni Örnekleri:

Asmaya kurdum salıncak

Uyumadı gitti yumurcak

Kopuverdi salıncak

Düşüverdi yumurcak

Ninni, ninni ninni!

Dandini dandini dasdana

Danalar girmiş bostana

Kov bostancı danayı

Yemesin lahanayı

Benim oğlum lokum yer

Uyusun da yürüsün ninni

Eve girsem ev karanlık

Dışa gitsem bağrım yanık

Çocuğun uyumasının sağlanması ya da ağlamasının durması için, sade bir dille ve hece ölçüsüne göre ezgili olarak söylenen ezgili şairlerdir. Söyleyeni belli olmayan bu türünler dörtlüklerden ve nakarat bölümlerinden oluşur. Özel bir beste ile söylenir. Bu sözler annenin o andaki ruh durumunu yansıtır. Ninniler genellikle mani türünde bir dörtlükten meydana gelen bir çeşit türküdür. Ninniler, annelerin süt emen çocuklarını uyutmak için ezgi ile söyledikleri manzum veya mensur sözlerdir.

Dandını dandını dastana

Danalar girmiş bostana

Kov bostancı danayı

Yemesin lahanayı

Eee Eee eee eee

huu huu huu huu (www.ninni.gen.tr)

Alan çalışmasının yapıldığı örnek olarak seçilen bölgelerde Edirne Kuzu çardağı köyünde görüşülen Kadiriye Mutlu ve Nebiye ayaz köyde kadının yükünün iş konumunun yaşamsal açıdan erkeklerden daha ağır olduğunu anne olmasıyla birlikte kadın köyde tarla, bahçe de çalışmak, hayvan bakmak ve annenin en kutsal görevlerinden birisi olan çocuk büyütme öneminin annenin kendini ifade etme ritüellerinden olan geleneksel ninni söyleme sanatı önemini her zaman korumuştur. Çalışmanın yapıldığı alanda Kadiriye Mutlu' ya ve Nebiye Ayaza nini söyler miydiniz diye sorulduğunda ise,.

-Evet, elbette söyledik diye cevaplıyor ve bir örnek veriyorlar.

Ninni

Yöre: Edirne/ Kuzuçardağı köyü
Kaynak Kişi: Kadriye Mutlu

Derleyen: Yedigir Sude Altay
Derleme Tarihi: Nisan 2014
Notaya alan: Yedigir Sude Altay

Hu dedim Allah u yut sun oğ lumu bana bü yüt sün

Hu dedim Allah u yut sun oğ lumu bana bü yüt sün

Şekil 2.6: Edirne Kuzuçardağı Köyü Kadriye Mutlu'dan Derlenen Ninni Notası

Hu hu hu Allah
Oğlumun uykusunu ver Allah
Hu dedim Allah uyutsun
Oğlum bana büyütsün.

Ninnileri kimden öğrendiniz diye sorulduğunda ise, ninnileri annenin çocuğunu eylemek uyutmak amacıyla söylendiğini ve doğaçlama olarak,

annenin o anki psikolojik durumuna göre yaktığı maniler olarak tanımlıyorlar. Eğer anne o gün çok üzgün ise canı bir şeye sıkılmış ise hüzünlü ninniler söyler. Anne mutlu ise neşeli ritimli ninniler söyler.

Çalışmada yer alan Elazığ'da ikamet eden kışın torunlarına bakmak için İstanbul'da çocuklarının yanına gelen Sabriye kurt ile yapılan görüşmede torunlarını uyuturken genellikle hüzünlü ninniler söylediğini belirtiyor. Çalışmada yer alan Sivas Zara'lı Naciye Aydında kendi çocuklarını büyütürken ninniler söylediğini belirterek çocuklarına söylediği niniyi örnek olarak söylüyor.

nenni bebek nenni nenni
Bebeğin beşşiği çamdan
Yuvarlandı düştü damdan
Nenni bebek nenni nenni'

gibi dörtlüklerle söylediği ninnileri Naciye Aydın Şimdi ise torunlarına söylediğini belirtiyor.

Alan alıŐması yapılan Fethiye'de ise 89 yaşında olan Nazire Meteris'e eskiden kadın ve anne olmanın zorlukları nelerdi, nasıl yaşadınız, çocuklarınıza ninni sylermiydiniz?

Nazire Meteris çocuklarına ninni söylediğini ve anneliğin ve kadın olmanın zorluklarını Şöyle anlatıyor.

Anne olarak ocuk büyüttüm ozamanki yaŐantımıza gelince yaşadık ama tkendik sabah 4 de 5 de kalkardık ekmeği yemeği hazırlar pişirirsin suyu ta çeşmelerden taşırsın. Ekini biçersin tene bir ayrı samanı ayırır tarlaya giderdim amaŐını elde bulaŐıđı elde yıkar ekini biçer otu biçer buğdayı tane yi çıkarır harmanı yapardık. ocuğu beşiğe koyar e e e e uyusun da büyüsün e e e e diyerek uyutur işimize giderdik uyanınca sırtında taşır işini yaparsın. Ömür geldi geçti diyerek yaşamını tanımlayan Nazire Meteris annelik ve kadın olmanın zor koŐullarda sürdürülen yaŐantısının önemini açıklamıştır.

Alan çalışmasının yapıldığı Edirne, Elazığ, Sivas Zara Mahmutağaiftliği köyü ve Fethiye 'de yapılan çalışmada gözlem sonucu görülmüş türkü ninni söyleme ritüeli olan ninniler annelerin ocuk büyütürken kendilerinin yaşamının içerisinde buldukları coğrafyanın sosyolojik, psikolojik, ekonomik yaşam tarzının annelerin çocuklarına söyledikleri ninnilere de yansımalarının önemli olduğunu söyleyebiliriz. Alan çalışmasının yapıldığı farklı bölgelerde annenin ninni söylerken kendini ifade etmesi o günkü yaŐamında içinde bulunduğu psikolojisine bağlı olarak içinden gelen ezgileri doğaçlama olarak içeriği hznde, neŐede olsa annelik Őefkatiyle doğaçlama szn ve ezginin bebeğin huzurla uyutulmasını sağladığı görülmüştür.

2.2.4. Sözlü Kadın Oyun Ezgileri Araştırma Yapılan Alanlardan rnekler

Ses psikologlarında Elsie Foggerty "Ritim beŐeridir tüm insanlarda olan, ortak bir özelliktir" diyor. Gerçekten en ilkel insandan en geliŐmiŐine kadar derece farkıyla ritim ve ezgi algısının olduğunu görüyoruz. Öyle ise bunca değişik ritim ve melodi(ezgi)değişik toplumlarda ve insanlarda nasıl farklılıklar gösteriyor?

Etnomzikolojide ve müzik folklorunda yerel ritim ve ezgi biz otantik karakter mahalli renk diyoruz. Halk müziğimizde ritim ve ezgilerimizin milliliği işte buradan geliyor. Çoğunlukla anonim olan türkülerimizin hikayeli olanları da çoktur. İnsan bir doğa olayı, iklim, doğum, ölüm, düğün askerlik nihayet iş hayatı gibi karŐılaŐtıđı durumlara tepkisini ses ve hareketle dışa vurma eğilimindedir. İnsanlar tek, tek olduğu gibi tepkilerini topluca da dışa yansıtır. Zaman içinde insanların

tepkilerini bünyeleşir tekrar edile edile süzüle süzüle tek insanın sesi toplumun sesi ve ritmi olarak biçimlenir. Bu oluşum anonim proses anileşme sürecidir. Türk halk müziğinde ritim ve ezgiyi incelerken doğaldır ki uygulamalarında göz ardı edemeyiz. Tarihimizden köklü kültürümüzden gelen gelenek, görenek örf ve adetlerimizde, yaşatılan halk müziği geleneği içerisinde kadın oyun ezgileri, yeniyi kutlama, sevincinin dışı vurduğu davranış şekillerinden biridir oyunlar. Ritim toplu hareket, ezgi ve söz unsurlarının aldığı oyunun estetik planda yer alması daha sonraları olmuştur.(Özhan, 1992: 186)

Araştırmanın yapıldığı Edirne, Elazığ, Sivas, Fethiye' de yapılan görüşmede kadının kendini ifade etme biçimlerinden biri olan kadın oyunları ile ilgili görüştüğümüz Naciye Aydın ile yapılan görüşmede Anadolu kadını hangi coğrafyada yaşarsa yaşasın hüznünü ve sevincini türkölere dökmüştür.Sivas Zara' nın gelenek göreneği hakkında görüşülen ve kadın oyun ezgileri derlenen Naciye Aydından halay derlemesi yapılan çalışmada yalnızca örnek olarak seçilen bölgelerdeki kadın sözlü oyunları konunun araştırılması çalışmada içerisinde yer almaktadır. Halk kültürüne yaptığı katkıları ile yüzlerce ezgi derleyen,

Sn.Yücel Paşmakçı ile yapılan görüşmede kadın oyunları hakkında yorumu önem taşımakta olup örneklem olarak seçilen Teke yöresinin zeybekleri ve halk kültürü içerisinde kadın ezgi ve oyunlarının analizi konusundaki değerlendirmeleri şöyledir.

-Eskiden kadın erkeğin ayrı oynaması mahremiyet kaç göç meselesi yüzünden kadınlar kendi aralarında daha özgür çalıp oynadıkları için kadın oyunları denilmiştir. Sözlü kadın oyunlarının yörelere göre farklılık gösterdiği ve farklı isimlerle anıldığı vurgulanıyor. Kadın barları ve kadın zeybekleri gibi.

Zeybeklerin tamamı 9 zamanlıdır. 9 Zamanlı olanlar oyun bölümlerinde 3 zamanlı başa geçer.sözlü bölümlerde 3 zamanlı sona geçer. Ağır zeybekler orta kıvamda, Yürük zeybekler notaları yazılırken 9/2 ,9/4, 9/8 lik birde Teke yöresinde zorlatma hayvanların çiftleşme zamanı hayvandaki hareketlerinin zeybek ve oyunlara yansması 9/16 lık hızlı sözlü zeybek ve oyunlar vardır.Alyazma zeybeği kadın zeybeğidir çeşitli varyantları olan zeybek kadınlar tarafından oynanan zeybeklerdir.

Sn.Yücel Paşmakçı'nın açıklamalarına göre kadınların oynarken düğün kına geleneğinde kadınların kendi aralarında çalıp söyleyip oynadıkları oyunlardır. Bu oyunlar yörelere göre değişik isimlerle anılır. Örneğin benim Trakya da derleme yaptığım 90 yaşındaki nine düğünlerde kalkın bakayım kırının biraz der. Kırınmak Rumeli' de oynayın anlamındadır. Kadınlar deblek dedikleri daire şeklinde delbek ismini verdikleri (vurmalı çalgı) hayvan derisinden yaptıkları aleti çalarlar eğer

deblek yoksa tencere leğen mutfakta ne bulurlarsa onu çalar kendi aralarında söyler, çalar oynarlar. (Ek:1)

Alan araştırmasının yapıldığı Edirne Kuzuçardağı köyünde Kadiriye Mutlu ve Nebiye Ayaz ile kadın oyunlarının düğünlerde kadınların kendi aralarında delbek çalıp söyledikleri ve oynadıkları oyunlarının özellikle düğün geleneğinde kadınların yaktıkları gelin, kaynana.görümce türküsü gelin ile kaynananın oynarken söyledikleri ezgi önemlidir.

Düğünde gelinle kaynananın birlikte oynadıkları türkü Edirne Yöresine ait sözlü kadın oyunu özeldir.

*Bahçalarda lahana
Oynar gelin kaynana
Oynasınlar bakalım
Bir araya gelince*

*Bahçalarda börülce
Oynar gelin görümce
Oynasınlar bakalım
Bir araya gelince*

Alan çalışmasının yapıldığı Fethiye'de Enver Çatal'dan Çömlek kırdıran diye bilinen kadın ezgisi olan,Gülsüm türküsünün hikayesiyle birlikte çalışmada yer almıştır Enver Çatal Gülsüm türküsünün Fethiye'ye ait olan sözlü kadın oyun ezgisi olduğunu belirterek hikayesi hakkında bilgi verirken Anadolu kadınının yaşamındaki güncel yaşamının da türkülerle yaşatıldığını vurguluyor. Fethiye'li araştırmacı ve sanatçı olan Enver Çatal Teke yöresinde kadın oyunlarının benzerlik gösterdiği iller,

Antalya, Isparta, Burdur, Afyon, İzmir, Fethiye gibi illerimizdir.Bazı illerimizde bu oyunlara farklı isimler verilir.Mersin Toroslar'da Isparta' da gaggili Teke zorlatması, Burdur'da daddırı derler. Kadın zeybeğinin figür olarak bu yörede çok farklıdır hemen anlaşılır. Denizli'nin cemilem oynaması ile Fethiye 'nin Cemilem oynaması çok farklıdır. Arazinin düzlük dağlık oluşu coğrafyanın araziyle ilgili etkileşim türkülerimize yansımıştır ve kadın oyunları da bu ezgiler içerisinde yer almaktadır.Enver Çatal ise kadın oyun ezgilerine açıklık getirmiş olup örneklem olarak sunulmuştur.

Yöredeki ezgiler oyunlar 9/ 8 lik midir?

-Fethiye'de 3 çeşit dokuzlu vardır. Bir altmış yaş üstü kişilerin oynadığı Ağır dokuzlu, orta dokuzlu orta yaşlı kişilerin oynadığı ezgiler ve hızlı 9/16 lık gençler oynarlar örneğin yayla yolları, a Gülsüm, Dirmikçikten gider yaylanın yolu gibi oyunları gençler oynarlar.

Kadınların yaktığı türküler nelerdir A Gülsüm türküsünü kadın mı yakmıştır?

-Gülsüm türküsünü ben Fethiye yöremizden derledim esas ismi çömlek kırdırandır. Hikâyesi işte şöyledir: Yörede üç telli parmakla çalınan ve curayı çalan biri adam varmış adam curayı o kadar güzel ve tatlı çalıyormuş ki inek sağmakta olan bir kız çömleği kaldırmış yere atmış çömlek kırılmış. O günden sonra çömlek kırdıran diye türkü yakmışlar.

Bu yörede gelin okşama diye bir tabir var gelin okşama nedir?

Gelin okşama düğün geleneğinde olan bir gelenektir. Gelin okşama düğünün başlamasından bitimine kadar çalınan yapılan müziğe denir. Kompozisyon şeklinde bir bütünlük taşımaktadır. Düğünlerimiz davul zurna ile yapılır işte davul zurnanın düğünün ilk gününde sonuna kadar çaldıkları özel müziğe gelin okşama denir. Ağır başlar gittikçe hızlanır 9/16 lık olur. Sözsüz melodidir. Talip Özkan ve Ramazan Güngör derlemişlerdir. Gelin okşama düğünün ilk başlamasından bitimine kadar bir müzikle anlatımındır.

Kadın efelerimiz vardır o yüzden kadın zeybeği dediğimiz zeybeğimiz var.

Al yazmam dalda kaldı, türküsü kadın zeybeği, kadın türküsüdür ve Egede çeşitlemeleri vardır.

Yörük kadını yiğittir. Çete Ayşe ve Aydınli Kara Fatma gibi kadın efelerimiz vardır o yüzden kadın zeybeği dediğimiz zeybeklerimizde vardır.

Al yazmam dalda kaldı, türküsü kadın türküsüdür yörük kadını kocası her gün meyhaneye gider içermiş kadın kocasına kör olası herif nerde kaldın dememiş. kör olası meyhane sarhoşum nerde kaldı diye de kocasına verdiği önemi yansıtıyor ve meyhaneye, sitem ediyor.(Ek:3)

Yapılan araştırmada bir çok ezgide olduğu gibi zeybek oyunlarında farklı varyantlarının olduğu tespit edilmiştir. Teke yöresinde Antalya ve Fethiye' ye ait Kadın zeybekleri farklı varyantları karşılaştırılarak çalışmada yer almıştır. Alyazma çeşitlemelerinin gerekli versiyonları aşağıdaki gibidir.

T R T MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No: 1297
İNCELEME TARİHİ : 24-5-1977

DERLEYEN
İSTANBUL RADYOSU

YÖRESİ
KORKUTELİ

KİMDEN ALINDIĞI
FAHRETTİN ÇELİK

SÜRESİ :

ÇAY BENİM ÇEŞME BENİM

DERLEME TARİHİ
22-7-1969

NOTAYA ALAN
NİDA TUPEKÇİ
YÜCEL PAŞMAKÇI

ÇAY BE NİM ÇEŞ ME BE NİM
AL YA... Z MAM DAL DA BE GA... L
NİM A MAN DER Dİ Mİ DEŞ
Mİ A MAN GÖZ LE Rİ... M YOL
ME BE NİM NA HA KI KA... T
DA GAL Dİ VI KI LA
Lİ YA RI SEN
Sİ ME... Y HA NE
A MA NÖ NÜM DE... N GEC ME BE NİM
A MAN SER HO ŞU... M NER DE GAL Dİ

-1-
ÇAY BENİM ÇEŞME BENİM
AMAN DERDİMİ DEŞME BENİM
HAKİKATU YAR İSEN
AMAN ÖNÜMDEN GEÇME BENİM

-2-
AL YAZMAM DALDA GALDI
AMAN GÖZLERİM YOLDA GALDI
YIKILASI MEYHANE
AMAN SERHOŞUM NERDE GALDI

T RT MÜZİK DAİRESİ YAYINLARI
T H M REPERTUAR SIRA No : 2442
İNCELEME TARİHİ : 16_2_1984

YÖRESİ
FETHİYE

KİMDEN ALINDIĞI
FATMA KAYA -FADEN YAVUZ

SÜRESİ :

AL YAZMAM DALDA KALDI

DERLEYEN
MUSTAFA HOŞSU
TALİP ÖZKAN

DERLEME TARİHİ

NOTAYA ALAN
MUSTAFA HOŞSU
TALİP ÖZKAN

AL YA_ Z MAM DAL DA KAL DI GÖZ LE Rİ_ M YO_ L
DA GAL DI EL LE RİN YA Rİ GE_ L DI
HA YR SI_ Z NE_ R DE GAL DI A MA NIN DA DU MA NIN O_ L
MU YO_ R ES Kİ DE Çİ LE LE RİM DO_ L MA YOR
BU NA SİL SEV DA Yİ Mİ_ S BİR GA RA_ R DA
DU_ R MA YOR

-1-

AL YAZMAM DALDA KALDI
GÖZLERİM YOLDA GALDI
ELLERİN YARİ GELDİ
HAYIRSIZ NERDE GALDI
AMANIN DA DUMANIN OLMAYOR
ESKİ DE ÇİLELERİM DOLMAYOR
BU NASIL SEVDA İMİŞ
BİR GARARDA DURMAYOR

-2-

AL YAZMAMIN OYASI
ALNIMA YURDU BOYASI
SAKLI DA GİZLİ SEVİYORDUK
HABER ALMIŞ ANASI.
Bağlantı.

Şekil 2.7: Alyazmam Dalda Kaldı Notası

Çalışmada Sivas Zara Mahmutağa köyünden Naciye Aydın'la yapılan görüşmede kadınların kendi aralarında söyleyip oynadıkları sözlü oyunlar üç ayak oyunlarımızdır.

Halay

Yöre: Sivas/ Zara
Kaynak Kişi: Naciye Aydın

Derleyen Kişi: Yedigöze Sude Altay
Derleme Tarihi: Mart 2014
Notaya alan: Yedigöze Sude Altay

Şekil 2.8: Beyazlım Sözlü Kadın Oyun Ezgisinin Notası

Kavurma koydum tasa beyazlım aman aman
Doldurdum basa basa yar eylen eylen eylen
Benim yarım çok güzel beyazlım aman aman
Azıcık boydan kısa yar eylen eylen eylen

Dam üstünde dururum beyazlım aman aman
Bulgur gibi kururum yar eylen eylen eylen
Tek yarım güzel olsun beyazlım aman aman
Ekmeksizde dururum yar eylen eylen eylen

Bu kadınlar 6 şar kişi olarak karşılıklı oynan oyundur kızlar karşılıklı düet olarak söyler el çırparak hoplarlar. Bazen de önce davul zurna melodiyi çalar susar bizde sözlü söyleriz tekrar ederiz. Karşılıklı düet yapılarak söylenir oynanır.

HALAY

Yöre: Sivas/Zara
Kaynak Kişi: Naciye Aydın

Derleyen: Yedigöller Sude Altay
Derleme Tarihi: Mart 2014
Notaya alan: Yedigöller Sude Altay

İn dim ça yır çi me ne in ce du dum yar yar
ka nat ver dim uç ma ya in ce du dum yar yar

Şekil 2.9: Kadın Sözlü Oyun Ezgisi Notası

İndim çayır biçmeye

İnce dudum yar yar

Eğildim su içmeye

İnce dudum yar yar

Kanatlandım uçmaya

İnce dudum yar yar

İnce dudum ince bele

Gümüş kemer yar yar

İnce dudum yar yar

3. HALK KÜLTÜRÜNDE KADININ MÜZİKAL İFADE BİÇİMLERİNİN EDİRNE, ELAZIĞ, SİVAS, FETHİYE ALANLARINDAKİ VAROLUŞU VE ALAN ÇALIŞMASIYLA ELDE EDİLEN VERİLER

3.1. 5 Nisan 2014 Tarihinde Alan Çalışmasının Yapıldığı Edirne'de, Kına Törenin Yapıldığı Alanda Kadın Davranışını Gözlem

Edirne'de kına töreninin yapıldığı alanda akşam saat 20.00 de hazır bulunuyorum. Davetliler gelmeye başladı. Kız annesi teyzesi yani kızın yakınları ve iki genç kız gelen davetlileri kapıda karşıyorlar şeker ve kolonya ikram ediyorlar.

Saat sekiz buçukta gelin alkışlarla salona giriyor. Salonda klavye eşliğinde dans müziği çalıyor ve gelinle damat dans ediyorlar ve yakınları da dansa kalkıyor ve evlenen çiftleri yalnız bırakmıyorlar. Bu arada oğlanın annesi de salondaki misafirlere hoş geldiniz diyerek herkesi oyuna kaldırır Edirne'de oyuna kalkıp oynamayanı böbürlenmek olarak algılanır oyuna kalkmayanın ortamı küçümsediği düşünülür. Davetliler gelinle birlikte çiftetelli oynuyorlar. Coşku artarak devam ediyor, dokuz sekizlik Gülali gibi ezgilerle oyuna devam ediyorlar. Damat oyunu çalınıyor damat oyununun Boşnaklar tarafından Yugoslavya'dan gelen kültürdür. Saat dokuz gibi kınanın oynamasına (vurulmasına)yakın saatlerde iki davul iki zurna ilk önce yüksek Yüksek tepelere ev kurmasınlar türkünün ezgisini çalmaya başlıyor. Zurnaların ebadı alışılmış zurnaların dışında uzunluklarıyla dikkat çekici biri dem tutuyor diğeri ise ezgiyi çalıyor. 'Bahriye çiftetellisi' oynanıyor oynayanlar kadın ve kızlardan oluşuyor kızların erkek oyunu olan kasap havasını da oynamaları dikkatimi çekti. Bahriye oyununu yörede daha çok sarhoşların oynadığı söylenir. Damat annesi damatla ve yakınlarıyla oyun oynarlar. Davul zurna hüzünlü ezgiler çalmaya başlar. Genç kızlardan oluşan bir gurup genç kız kollarına kırmızı mendil bağlı olan genç kızlar ellerinde mumla kına tepsisini tutarak, ellerinde mum ile birlikte yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar türkünün müziği eşliği ve hüzünlü müzikler eşliğinde kınayı oynatırlar. Daha sonra Bulgar gaydası diye bir oyun oynanır. Sıra kına

vurmaya gelmiştir gelin elini açmaz. Kaynanası bir altınla gelinin eline koyar ve gelin elini açar. Kınayı gelinin eline kınayı vurran yakan kişiler her iki tarafın yengeleridir. Kınayı yakanların anne babası sağ olmalıdır. Kına yapılırken kızın avucuna bir para konur ve inanişâ göre, bu o yıl bolluk bereketlilik olsun diye yapılan bir gelenektir. Kınayı kız tarafı yapar, kına töreninde kızlara Nedime tacı dağıtılır.

Gelinle kısa bir söyleşi yapıyorum:

-Edirne'ye mi gelin gidiyorsun?

İstanbul'a gelin gideceğim. Hem sevinçli olduğumu sevdiği erkekle evleneceği için annesinden ayrıldığı için ise üzüldüğünü belirtiyor. Kına oynatılıp yakıldıktan sonra iki genç kız salondaki davetlilere küçük poşetler içinde kına dağıtıyorlar. Zurnacılar ve davul eşliğinde yörenin müzikleri olan dokuz sekizlik hareketli ezgiler eşliğinde davetlilerle gelin oynuyorlar. Saat on birde ise kına töreni bitmek üzere iken bende törenin yapıldığı alandan ayrılıyorum. Misafir olduğum Kırklareli Babarski'de oturan Nurhayat Güner'in evlerine doğru yola çıkıyoruz...Bana rehberlik eden Nurhayat Günerin Babaeski'deki evinde akşam misafir oluyorum.

3.2. Edirne

3.2.1. Edirne'de Kadriye Mutlu, Nebiye Ayaz ile Yapılan Görüşmeler

7.4.2014 Kuzu Çardağı köyüne gidiyorum. Yörede yaşayan köylü kadınlardan kına türküleri, maniler, ninniler, ağıtlar dinliyorum. Kayıtlarımı yapıyorum benimle birlikte Evlerine konuk olduğum Babaeskili psikolog olan Dilan ve Nur Hayat Etem rehber olarak bana eşlik ediyorlar.

Beni çok güler yüzle ve misafirperverlik ve sevecenlikle karşıladılar samimi bir ortam oluşuyor. Ben soruyorum teyzeler ise anılarını anlatarak ortam çok duygulu ve coşkulu bir muhabbete dönüşüyor. Bir de kayıt cihazımla hem kayıt yapıp hem anlatılanları hayranlıkla ve farklı kültürlerin adetlerini öğrenmenin keyfini yaşıyorum.

Kadriye Mutlu ve Nebiye Ayaz'dan hemen ilk kına vurma geleneğinde kadınların söyledikleri ilk türkümüzü dinliyorum çok içten yalın ve samimi söylemlerini dinledikçe mutlu oluyorum.

Vurun Gelinin Kınasını

Yöre: Edirne/ Kuzuçardağı köyü
Kaynak Kişi: Kadriye Mutlu-
Nebiye Ayaz

Derleyen: Yadigar Sude Altay
Derleme Tarihi: 7 Nisan 2014
Notaya alan: Yadigar Sude Altay

Vu run ge li ni..... n kı na sı nı
ay le sin ga.....ri.....p an ne si
şen ol sun dağ la..... r şen ol sun

Şekil 3.1: "Vurun Gelinin Kınasını" Edirne Kuzuçardağı Köyünden Nebiye Ayaz ve Kadriye Mutlu'dan derlenen Kına Türküsünün Notası

Vurun gelinin kınasını

Şöylesinde garip annesi

Şen olsun da dağlar şen olsun

Dağdan keserler meşeyi

Haniya da bu gelinin döşeği

Şen olsun da dağlar şen olsun

Dağdan keserler راستی

Haniya da bu gelinin yastığı

Şen olsunda dağlar şen olsun

Aylesin de garip annesi

Bu türküyü söylerken duygulu anlar yaşanıyor 70 yaşındaki teyze duygulanıp ağlıyor.

(Arda boylarını söylediler ve geleneksel olan kırmızı gül ezgisini söylüyorlar)

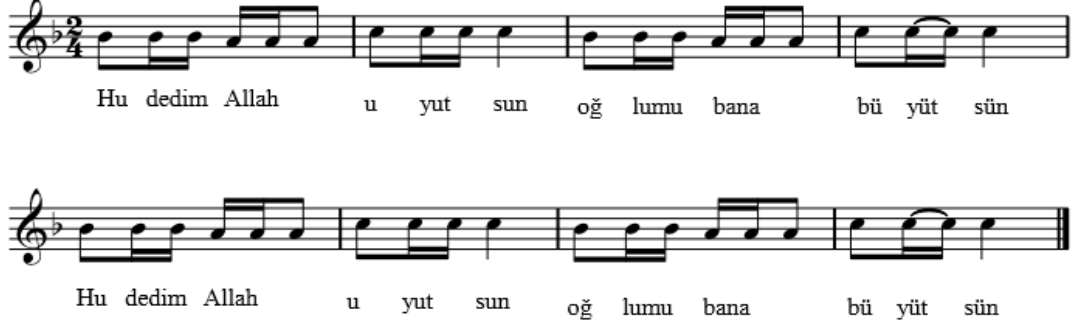
-Ninniler söyler miydiniz? Diye soruyorum.

-Evet, elbette söyledik diye cevaplıyor bir ninni örneği söylüyorlar.

Ninni

Yöre: Edirne/ Kuzuçardağı köyü
Kaynak Kişi: Kadriye Mutlu

Derleyen: Yedigâr Sude Altay
Derleme Tarihi: Nisan 2014
Notaya alan: Yedigâr Sude Altay

Hu dedim Allah u yut sun oğ lumu bana bü yüt sün

Hu dedim Allah u yut sun oğ lumu bana bü yüt sün

Şekil 3.2: Edirne Kuzuçardağı Köyü Kadriye Mutlu'dan Derlenen Ninni

*Hu hu hu Allah
Oğlumun uykusunu ver Allah
Hu dedim Allah uyutsun
Oğlumu bana büyütsün.*

Ninnileri annenin çocuğunu eylemek uyutmak amacıyla söylendiğini ve doğaçlama olarak Ogün ki annenin psikolojik durumuna göre yaktığı maniler olarak tanımlıyorlar. Eğer anne ogün çok üzgün ise canı bir şeye sıkılmış ise hüzünlü ninniler söyler. Anne mutlu ise da neşeli ritimli ninniler söyler.

Genç kızlık dönemlerini hatırlayıp kendilerinden geçercesine özlemle ve heyecanlı ve içten anılarını anlatıyorlar.

-Bu köyün yerlisi misiniz yoksa gelin mi geldiniz?

-1938 gelip yerleşmişler bize köyde Macur derler. Yerli olanlara da Gacar derler. Bu köylüyüz yine kendi köyümüzde sevdiğimiz oğlana vardık diyorlar. Bizde akraba evlilikleri olmaz.

-Evlilikler görücü usulü mü olurdu?

-Açıkta kimse görüşüp konuşamazdı kızla oğlan birbirlerine mektup yazar kibrit kutusuna koyar ve beli bir noktada örneğin kiremitlerin arasına koyarlardı. Oğlan ya da kız gider ordan kibrit kutusunu alır mektubu okur ve cevap yazar yine

kibrit kutusuna koyup aynı yere bırakırlardı. Böylece kızla oğlan birbirleriyle mesajlaşırlardı haberleşirlerdi. Bazen görücü usulü bazen de aynı köyde olduklarından kızla oğlan birbirini görüp beğenmişler ve evlenirler. Eskiden utanma vardı.

Mani söyler miydiniz?

-Maniler söylenir ve her kız kendine ait olan bir eşyasını yazdığı maniyle birlikte görevli ve gönüllü bir kıza verir bu kız herkesin manisini ve bir eşyasını alır bir torbaya koyar eşyalar ve maniler bir torbaya konur ve bir gül ağacının dibine koyulur. Bütün herkesin dilekleri toplandıktan sonra yazdıkları manilerle bir anahtarlık veya başka bir eşyasıyla birlikte gül ağacının dibine konan torbadan yine görevli kız tarafından bir mani ile bir eşya çıkartılır. Kız sorar bu eşya kime ait diye bütün kızlar toplanmış halde kendisine ait olan eşyayla birlikte manisi okunur çıkan maniyi görevli kız maniyi okur bu çıkan mani sözlerinin o kızın gelecekte ne istediği anlamında yorumlanır. Görevli kız çıkarır torbadan bu eşya kimin der ve maniyle birlikte okur ve o mani o kızın ne istediğini ve gelecekte beklentisinin fal şeklinde yorumlanır.

Çıkan mani sözlerinden örnek veririmisiniz?

Mani mani benden yare bir selam

Ağlayıp sızlamasın varacağım ben ona

Mani benim öz benim

Kan ağlıyor gözlerim

Sevdiğimin yolunu

Akşam sabah gözlerim

Maninin başımısın

Cevahir taşımısın

Yarım yazsa bir mektup

Cebinde taşımısın

-Edirne'de sizi köyünüzde, evlenme ve düğün kına geleneği nasıl yapılır?

-Kız oğlan birbirlerini beğenip karar verirler. Oğlan tarafı kıızı istemeye gider kızın ailesi kızımızla konuşup size bildirelim derler ikinci istemede kızları istiyor ise kıızı verirler(Eğer kız oğlan birbirini sevmiş ise aileleri vermezse kaçarlardı).Sıra kızın çeyiz ve gün kesme çeyiz belirleme aşamasına gelir. Kız tarafı kızımıza şu

kadar altın istiyoruz derler. Kız evi de yatak yorgan gibi çeyizleri hazırlar. Düğünden bir hafta önce evlenen çiftlerin eşyaları evlerine yerleştirilir. Bizde akraba evlilikleri yasaktır. Akraba evliliği kesinlikle olmaz. Nebiye Ayaz annem Bulgaristan'dan gelmiş. Burada nüfus müdürlüğüne imza vermeye gitmiş orda bir aynada kendini görüp aman bu kadın ne kadar bana beziyor demiş Nebiye teyze ah be kızım eskiden insanlarımız çok temiz kalpli idiler diyor ve geçmişi tekrar ararcasına içleniyor ardından Edirne yöresinin kadın türküsü olan,

Arda boylarını söylüyorlar..

-Düğün günü belirlenir düğünler üç gün sürer. Düğün bir gün önce köyde yaşayan ve davet işini meslek edinen kadınlar vardır. Düğün sahipleri iki parça eşya verirler, görevli kadına görevli kadın ise tüm köyü tek tek gezerek herkesi davet eder. Ederken de düğün sahibinin eşyasını gösterir inandırmak amacıyla bakın bu falan kişilerin eşyası düğünleri var sizi düğüne davet ettiler der ve davet ettiği kişilerde geleneksel olarak davet eden kadına hediye olarak un verirler.

Düğün günü ise ekmek köy halkı tarafından yapılır ve düğün evine getirilir. Yani düğünde yenilen ekmeğin, düğüne gelen komşular tarafından karşılanır.

Düğünler üç gün sürer, kına töreni düğünden önce yapılır,

Düğünlerde zurna klarnet ve davullar çalınır.

Kadınların çaldıkları enstrümanlar var mıdır?

Kadınlar daire (def) çalarlar. Daireyi de kendimiz yapıyoruz daireyi

Kuzu ve tavşan derisinden yapardık kasnağını da kedimiz yapardık yani kadınlar çaldıkları daireyi kendiler yaparlar. Düğünlerde çalarlar.

Kadınlar kızlar kına gecesi kızın evinde çalar söyler oynarlar. Kına düğünden önce ilk gün kız evinde olur. Kınayı kız evine oğlanın ailesi tarafından alınır ve gerekli olan yiyecek içecekleri de oğlan tarafı üstlenir. Kınayı vururlar sonra kızın arkadaşları yakınları genç kızlar gelenektendir o gece kızın yanında yatarlar çünkü kızın evinde kaldığı son gecedir o gün misafirdir o yüzden kızın yanında kızlar kalırlar.

Kadriye teyze yine gelenek olan eğlencelerden örnekler anlatıyor.

-Bir kız arkadaşımızın kınasında tüm kızlar kızın yanında kaldık be ya, sonra hepimizin elinde kına, ellerimiz bağlı, uyumuşuz. İçimizdeki kızlardan biri gece kalkıp bizi yorgana diyor. Hepimiz yorgana dikili uyanıyoruz ayağa kalkmaya çalışıyoruz yorganda bizimle beraber yürüyor diye anlatımını sürdürüyor. Kendi geleneklerden bahsederken adeta mutluluk samimiyetle coşkuyla anlatılanlardan bir

kez daha ne kadar güzel ve zengin bir kültürel birikimlerimizin olduğunu düşünüyorum ve hayranlıkla sohbeti düğün geleneğindeki adetlere getiriyorum.

-Düğünler nasıl olur düğün olan evinde mi olur?

-Kınanın ertesi sabahı davulla zurnayla ilk önce damadın evine giderler damadı alır sonra damatla birlikte kız evine giderler gelini evinden alır davul zurna eşliğinde gelini oğlanla birlikte köye yakın bir dereye kınasını yıkamaya giderler. Kına yıkama geleneği vardır adetlerimize göre kızın kınasını yıkaması ve damatla birlikte oradan da kızı kuaföre damat da damat tıraşı derler gelenekseldir. Damat tıraşı çok özel bir törenle yapılır. Damadın arkadaşlar birlikte giderler ve damada bir balta gösterirler ve bu baltayla tıraş yapacağız derler ve damada şakalar yaparlar. Bu adetler günümüzde yok artık.

Köylerde düğün oğlan evinde yapılır köylerde, evde şehirde ise düğün salonunda erkek tarafı yapar. Bizim köyümüzde de düğünün tüm masraflarını oğlan tarafı karşılar. Düğüne davet edilenler ve gelenler hediyesiyle oğlan evine gelirler. Yine köylüler tarafından ekmekler yapılır ve oğlan evine getirirler. Düğünler üç gün olur. Genelde cuma günü kına gecesi kız evinde cumartesi düğün oğlan evinde olur kız yakınları kızın evinde oğlanın yakınları erkek evinde eğlenirler. Damadın ailesi kızın ailesi ayrı ayrı oynatılır.

Son gün pazar günü gelinle kaynanası karşılıklı oynarlar. Pazar günü düğünün son günüdür. Gelinle damat düğün bitince arabayla veya koşulları neyse o şekilde davul zurna eşliğinde salondan çıkarlar bu esnada yolunu kesip hediye isteyenlere daha önceden bir sepete koydukları mendilleri yolu kesenlere verirler onlarda yolu açarlar. Yine geleneksel olarak gelin oğlanın evine gelir gelmez gelinin kucağına bir erkek bir kız çocuk oturturlar. Hangisi gelinin kucağına erken oturursa gelinin ilk olacak çocuğu olacağı tahmin edilir. Kız çocuk oturduysa kız, erkek çocuk oturduysa erkek çocuğu olacak diye tahmin yürütülen bir gelenektir.

Gelinle kaynananın oynarken söylenen türkü de özel ve gelenekseldir.

Bahçalarda lahana

Oynar gelin kaynana

Oynasınlar bakalım

Bir araya gelince

*Bahçalarda brlce
Oynar gelin görümce
Oynasınlar bakalım
Bir araya gelince*

Şekil 3.3: Edirne Kuzuçardağı köyü alanında görüşme yapılan Kadriye Mutlu ve Nebye Ayaz Resim

Şekil 3.4: Edirne Kuzuçardağı Köyünün Yöresel Gelin Kıyafeti

Yapılan araştırmada bir yöreye ait türkünün notası ve sözleri incelenmiş derleme yapılan Edirne Kuzu ardağı köyünde Kadiriye Mutlu ve Nebiye Ayazın söyledikleri "vurun gelinin kınasını" isimli kına türküsü derlenerek notalanmıştır. TRT arşivi araştırmasında aynı isimle Edirne yöresine ait "vurun gelinin kınasını" isimli yalnızca 9/8 lik olarak  zamanlının sona gelmiş olarak benzerliğinin dışında ezgisel olarak farklılığı saptanmıştır. TRT arşivi araştırmasında Edirne kuzu ardağı köyünde Nebiye Ayaz ve Kadiriye Mutludan derlenen "vurun gelinin kınasını" isimli kına türküsünün aynı sözlerle Bilecik yöresine ait türkünün söz benzerliği karşılaştırılıp ezgi ve melodik yapısının farklı sözlerinin aynı olduğu görülmüştür.çalışmada Sayın Yücel Paşmaki ile yapılan görüşmede halk müziğinde bu tür ezgisi aynı olup veya sözlerinin farklı yörelerde ortaya çıkışı farklı varyantlarının oluşu yapılan glerin insan topluluklarının birbirlerinin kültürel yönde etkileşimi olarak ortaya çıkması ile oluştuğu ve bunun çok doğal bir zenginlik yarattığı vurgulanmıştır.örnek olarak Edirne Kuzu ardağı köyünde Kadiriye Mutlu ve Nebiye Ayaz'dan derlenen "vurun gelinin kınasını" Eskiden derlenmiş olup TRT

arşivinde bulunan Edirne yöresine ait "vurun gelinin kınasını" isimli türkü ve yine TRT arşivi de vurun gelinin kınasını sözleriyle benzerlik gösteren Bilecik yöresine ait olan kına türküsünün varyantları notalarıyla örnek olarak verilmiştir.

Vurun Gelinin Kınasını

Yöre: Edirne/ Kuzuçardağı köyü
Kaynak Kişi: Kadriye Mutlu-
Nebiye Ayaz

Derleyen: Yadigar Sude Altay
Derleme Tarihi: 7 Nisan 2014
Notaya alan: Yadigar Sude Altay

Vu run ge li ni..... n kı na sı nı
ay le sin ga.....ri.....p an ne si
şen ol sun dağ la..... r şen ol sun

Dağdan keserler meşeyi
Hani ya da bu gelinin döşeği
Şen olsun dağlar şen olsun

Dağdan keserler gürgeni
Hani ya da bu gelinin yorganı
Şen olsun dağlar şen olsun

Şekil 3.5: Yadigar Sude Altay'ın "Vurun Gelinin Kınasını" Derleme Notası

Edirne Kuzu çardağı köyünde Kadriye Mutlu ve Nebiye Ayazdan derlenen "vurun gelinin kınasını" isimli ezgi ve yine bir başaka Edirne yöresine ait olan aynı isimle "vurun gelinin kınasını" isimli ezgiye TRT arşivi araştırmasında tesbit edilmiştir. Yine aynı söz benzerliği olan Bilecik yöresine ait kına ezgisi TRT arşivinde tespit edilerek karşılaştırma yapılmıştır. Çalışmada örneklem olarak sunulmuştur.

ISMN : 979-0-037-00072-2

Derleyen
Muzaffer SARISÖZEN

Yöre
Edirne / Uzunköprü

Derleme Tarihi

Kaynak Kişi

VURUN GELİN KINASIN

Notalayan
Muzaffer SARISÖZEN

Süre : ♩ = 208

(Saz-----)

Vu run ge li nin kı na sın

Ay let sin ga rip a na sın

Ge lin at la dı su e ş i ğ i
Ge lin ko ç u su tel ke li dir
Ge lin ko ç u su su çe li

Sof ra da kal dı ka bel ş i ğ i
i ç in li ni ç in lin de pe li çe dir
li

Git ti e vin ya kı ş ı ğ ı
Ge lin du va ğ ı dan kı gül ş i ğ i
Ç o kol du bur dan ge lü dür
li

Ş en ol day ler ş en o la sın
Ş en ol day ler ş en o la sın
Ş en ol day ler ş en o la sın

(Saz-----)

Vurun gelin kinasın
Ayletsin garip anasın

- 1 -

Gelin atladı eşiği
Sofrada kaldı kaşığı
Gitti evin yakışığı
Şen ol dayler şen olasın

- 2 -

Gelin koçusu tellidir
İçinde gelin bellidir
Gelin duvağı güllüdür
Şen ol dayler şen olasın

- 3 -

Gelin koçusu keçeli
Gelin içinde peçeli
Çok olda burdan geçeli
Şen ol dayler şen olasın

koçu : gelin arabası

Şekil 3.6: Edirne Yöresinin "Vurun Gelin Kinasın" Derleme Notası

ISMN : 979-0-037-00077-7

Yöre
Bilecik / Kendirli köyü

Kaynak Kişi
Nuriye YILMAZ
Fatma KAR

Süre : $\text{♩} = 112$

(Saz

Derleyen

Saadet Yılmaz BİRCAN

Derleme Tarihi

1971

AYLEME GELİN AYLEME "Kına Havası"

Notalayan

Saadet Yılmaz BİRCAN

The musical score is written in 9/8 time and consists of ten staves. The first staff is for the saz. The lyrics are written below the staves. The score includes various musical notations such as notes, rests, and ornaments. The lyrics are: (Saz -----) Ay le me ge lin ay le me Yol cu yu yol dan ey le me he ye yey Dağ Dağ Dağ dan ke ser ler me şe yi hey dan ke ser ler me ur fis ga nı hey dan ke ser ler nin dö şe ği he Ha ni ge li nin dö şe ği he Ha ni ge li nin yor yas ga nı he Ha ni ge li nin nin yas tı ğı yey yey Ay le me ge lin yey yey Ay le me ge lin yey yey Ay le me ge lin

Şekil 3.7: Bilecik Yöresinin "Ayleme Gelin Ayleme" Derlemesinin Notası

3.3. Elazığ

3.3.1. Düğün ve Kına Geleneği Hakkında Sabriye Kurt ile Görüşme

Çalışmada alan olarak seçilen Elazığ' da yaşayan Sabriye Kurt ile yapılan Elazığ düğün ve kına geleneği üzerine yapılan görüşmede önce kendisiyle ilgili ayrıntıları öğreniyoruz. Sabriye Kurt aslen Tunceli Hozatlı ancak Elazığ'da ikamet ediyor. Sabriye Kurt'un yedi tane çocuğu ve torunları var ve kışın İstanbul'a gelip İstanbul'da torunlarına bakıyor. Sabriye Kurt ile İstanbul'da kaldığı (Mart 2014) evde görüşme yapılmış olup, Sabriye Kurt'un anlatımıyla Elazığ ve Tunceli'nin aynı coğrafyada bulunması nedeniyle her iki ilde de düğün ve kına geleneği incelendiğinde gelenek ve göreneklerin aynı olduğu fakat bazı ufak değişikliklerin var olduğunu öğreniyoruz.

Elazığ ve Tunceli düğün geleneğinin birbirine benzerlik gösterdiği sonucu Sabriye Kurt'un anlatımıyla görüşmenin içeriği ile aktarılmıştır.

Sabriye Kurt'un anlattıkları ile söylemek gerekir ise: 'Eskiden kız ile oğlan eğer aynı köyde iseler düğünlerde birbirini görürlerdi ve daha çok görücü usulü evlilikler vardı. Köylerde ise kız suya giderken oğlan da çeşme başına gider karşılaşırlar konuşmadan uzaktan da olsa birbirini görürlerdi. Daha sonra oğlan ailesine bu durumu yansıttı. Oğlan ailesi kızını istemeye giderdi ikinci gidişlerinde vermezler ise üçüncü gidişlerinde eğer kız da ister ise kızını verirlerdi. En sonunda düğün günü belirlenirdi.

Şekil 3.8: Sabriye Kurt ile Kına Ritüeli Hakkında Görüşme Fotoğraf

Düğünden önce Allahın emri ile söz kesilir. Kızın evinde oğlanın ailesi ve kızla oğlanın yakınları bulunur. Elazığ'da eskiden düğünler 3,4 gün sürerdi. Pazartesi başlar düğünler perşembe biter veya perşembe başlar pazar biterdi. İlk iki gün oğlan evinde düğün başlar düğünde kullanılan çalgılar ise davul zurna ve davul klarnettir. Oğlan evinde davullu zurnalı başlayan düğün töreni düğünün üçüncü günü kızın evine tohum davarı denilen bir grup kadın oğlan evinden yemek pişirmek için beraberinde kesilecek hayvanlarla kına kuru yemiş içecek vs.kız evine gönderilir.(kız evine götürülen yiyecek içecekleri götüren kişiler) Düğündeki tüm masrafları oğlan tarafı üstlenir. Düğünler yemeklidir. Günde üç öğün yemek verilir en az yirmi tane hayvan kesilir dört çeşit yemek yapılır. İki çeşit et yapılır az sulu ve kavurma şeklinde isteyen istediğinden yesin ve pirinç pilavı, ayran, hoşaf (komposto)yemekler hazırlanır.

Düğüne gelen tüm davetlilere ikram edilir. Oğlan evinden kız evine giden tohum davarı yani bir gurup oğlanın yakınları ve davetliler ile kız evinde kına gecesi töreni olur. Kız evinde kızın arkadaşları davetliler yakınları olur kız evinde kızlar ve

kadınlar müzik yaparlar kendi aralarında def çalar eğlenirler. Kınayı kız tarafının tuttuğu özel davul ve zurna veya klarnetle Elazığ çayda çıra oyunuyla iki ayrı tepsi ile birinde kına içinde mumlar yanan diğer tepsiye ise para atılır, iki tepsiyle kına oynatılır. Tepsiye atılan parayı eğer kadın defçi varsa ona yada davul zurna çalıyor ise çalgıyı çalan kişilere verilir, bahşiş atmak gelenektir... Çayda çıra kızların yöreye ait türkülerle def çalarak oynadıkları bir oyundur. Kına yakan kişi ise oğlanın yakınlarından evli annesi babası hayatta olan bir kadın tarafından yakılır. Kına yakılırken gelin kız elini açmaz avucuna oğlanın yakınları tarafından para konulur, gelin ondan sonra elini açar. Kına yakılırken 'kınayı getir aney parmağı batır aney bu gece misafirim koynunda yatır aney' diye bilinen yörede tüm kına gecelerinde söylenen kına ezgisi mutlaka söylenir. Gelin kız ağlatılır. Sonra hareketli yöresel müzikler çalan söyleyen kadınlar çalıp oyunlar oynarlar. Ertesi sabah düğüncü denilen oğlan evindeki tüm davetliler davul zurna ile çalarak müzik eşliğinde kızın evine gelirler. Oğlan tarafı ve kız tarafı aileler ayrı ayrı oynatılır. Düğünde bulunan tüm davetliler oyuna katılarak halaylar çekilir. Oyunlar: Elazığ oyun havaları, halay delilo gibi geleneksel oyunlardır. Davul klarnet veya zurna çalan çalgıcılar erkeklere ayrı çalar, kadınlara ayrı çalar bazı ilçelerde kadın erkek karışık da oynar. Örneğin benim doğduğum Tunceli Hozatda kadın erkek birlikte oynarlar. Oyunlar oynandıktan sonra kız evinde daha önceden hazırlanmış olan yemekler yenilir. Kızın giydiği duvak bir kalbur veya tepsiye konur geleneksel olarak oynatılır, gelinlerin giydikleri üç etek peçe başına ise puşu puşunun üstüne beyaz bir tülbent bağlanır, beline ise şal kuşak bağlanır. Düğünün son günüdür kızı davul zurnanın hüznü çaldığı Elazığ'ın geleneksel ezgileri ile kız ailesiyle vedalaşır kızın erkek kardeşi kızın beline kırmızı bir kuşak bağlar üç kere kızın belinden geçirip üçüncü de bağlar. Kızın annesi ağıt yakar "anan öle evimi terk ettin, canım kızım gittiğin yerde mutlu yaşa" gibi hüznü kendi duygularını sözlerle vurgular. Babası tüm yakınları ağlar. Kızın çeyizini çıkartacakları zaman kızın erkek kardeşi kapıyı tutar açmaz. Oğlan tarafı para verince kapı açılır. Yine kızın yakınları tarafından bir kadın kızın çeyiz sandığının üstüne oturur kalkmaz oğlan tarafı para verince kalkılır. Eskiden arabalar olmadığından kızı at sırtında götürürlerdi. Atlar ayarlanır kızın kayın babası veya oğlanın yakınları tarafından ata bindirilir. Gelinin kolundan tutarak atın sırtında gelin ve tüm davetlilerle oğlan evine gelinir. Oğlan gelinin başına elma atar, iki kez atar gibi yapar üçüncü de atar elmayı gelinin yanında bulunan bekarlardan biri yakalar. Düğünün son günü tekrar oğlan evinde yemekler yenilir ve düğün biter. Kız ile oğlan

üç gün kimseye görünmezler sonrasında ise kız gelinlik yapar kayın baba ve büyükleriyle utanır konuşmaz. Kız bir sene ailesinin evine gitmez bir yıl dolduktan sonra kızın erkek kardeşi veya yakını gider kızın baba ocağı olan ailesinin evine getirir. Kız bir ay kalır sonra damat gelir kızın ailesinin elini öper ve gelinle birlikte tekrar oğlanın evine dönerler. Böylece ayakları açılmış olur kız ailesine özledikçe gider gelir.

T H M REPERTUAR No: 4569
İNCELEME TARİHİ : 18. 11. 2005

DERLEYEN
İZZET ALTINMEŞE

YÖRE
DOĞU ANADOLU
KAYNAK KİŞİ
YÖRE EKİBİ

DERLEME TARİHİ
1978

KINAYI GETİR ANEY

NOTALAYAN
SABRİ SABUNCU

SÜRE: ♩. = 52

(SAZ -----)

KI NA YI GE Tİ RA NEY KI NA YI GE Tİ RA NEY
TAR LA DA VAR ÇE PER LER AV LU Ö NÜ ÇE PER LER

PAR MA ĞIN BA Tİ RA NEY PAR MA ĞIN BA Tİ RA NEY
ÇE PE RE SU SER PE LER ÇE PE RE SU SE PER LER

BU GE CE Mİ SA Fİ REM BU GE CE Mİ SA Fİ REM
I RAK YOL DAN GE LE Nİ I RAK YOL DAN GE LE Nİ

KOY NUN DA YA Tİ RA NEY KOY NUN DA YA Tİ RA NEY
TER Lİ TER Lİ Ö PER LER TER Lİ TER Lİ Ö PER LER Cengiz

KINAYI GETİR ANEY
PARMAĞIN BATIR ANEY
BU GECE MİSAFİREM
KOYNUNDA YATIR ANEY

TARLADA VAR ÇEPERLER
ÇEPERE SU SEPERLER
İRAK YOLDAN GELENİ
TERLİ TERLİ ÖPERLER

SIVIK UÇU KUŞ DUNİ
OLDUM YARIN DÜŞKÜNİ
BAŞ AÇIK YALIN AYAK
YOLA DÜŞTÜM KİŞ GÜNİ

çeper: çit
sivik: evlerin çatılarında yağmur sularının akmasını sağlayan oluk.
pun=pin: kuş yuvası

Şekil 3.9: Kınayı Getir Aney Kına Ezgisinin Notası

3.4. Sivas

3.4.1. Naciye Aydın ile Düğün,Kına Geleneği Üzerine Görüşme ve Halay, Oyun Ezgisi Derlemesi

Görüşme tarihi: İstanbul, Okmeydanı 22 Nisan - 28 Nisan 2014

Yöre, Sivas, Zara, Mahmutağa Çiftliği

Kaynak Kişi: Naciye Aydın

Görüşmenin içeriği: Düğün kına geleneği ve Kadın oyun ezgileri üzerine; Naciye Aydın ile yapılan görüşmede önce kendisi ile ilgili ayrıntıları öğreniyoruz.

22 Nisan 2014 Naciye aydının evine konuk oluyorum. Naciye Aydın 65 yaşında Sivas Zara ilçesi Mahmut ağa çiftliği köyünde doğdum. Orada büyüdüm ve evlendim 3 çocuğum var 2 kız 1 oğlan 4 torunum var. Çocuklarım İstanbul'da yaşıyorlar benle eşimde yazın nisan mayıs gibi Sivas köyümüze gider orada yaşarız 6 ay köyde 6 ayda İstanbul'la çocuklarımızın yanına gelir kalırız.

Şekil 3.10: Sivas Zara Mahmutağa Çiftliği Köyünden Naciye Aydın Resim

Sivas Zara'da evlilik geleneği nasıldır kına ve düğünler nasıl olur? kızla oğlan nasıl tanışır evlilikler görücü usulü müydü?

Kızla oğlan suya giderken çeşmede düğünlerde veya köylerde toprak evlerin damlarına çıkan oğlanlar kızlar suya giderken görürlerdi birbirini beğenen gençleri ailelerde gider kızı ailesinden isterler 3 kere isterlerdi ilk istemede vermezler ikinci istemede kızımıza soralım derler ve kız istiyorsa 3. istemede kızı Allahın emriyle verirler. Sonra nişan ve düğün tarihi belirlenir. Düğünlerimiz davul zurnayla yapılır yöremizin sazları davul zurna ve bağlama çok yaygın sazlarımızdandır.

Oyunlarımız; 3 Ayak, hoş bilezik, ağırlama, kilit gibi yalnız erkeklerin oynadığı ve kızların ayrı oynadığı 3 ayak oyunlarımızdır.

Düğünlerimiz; 5 gün olurdu. Düğün gününden önce oğlan tarafınca davet edilen komşular köylüler düğün günü oğlan evinde toplanırlar. Düğün olan evin önünde bayrak asılır. Bayraksız düğün olmaz her düğün yapanlar mutlaka düğün evinin önüne Türk bayrağını asarlar. Gelini almaya giderken ve gelini evinden çıkartırken de düğün alayının önünde yürüyen bir kişi elinde bayrakla yürür. Bizim köyümüzdeki düğünlerde düğün evine mutlaka bayrak asılır. Eğence başlar düğüne gelenleri davul zurna karşılar. Oğlan evinde 3 gün davul zurna eşliğinde çalar oynar eğlenilir. Düğünlerimiz yemeklidir günde 2 öğün yemek verilir. Yemekler etli çorba pilav komposto salata ayran yoğurt özellikle et kavurma çok önemlidir. Düğünde oğlan evi en az 20 tane hayvan keser yemek boldur. Erkekler davul zurnayla kadınlarda kendi aralarında çalar söylerler ve eğence 3 gün sürer 4. gün kızın evine giderler daha önceden oğlan tarafından iki kişi bir erkek bir kadın gider yemekler yaparlar kız tarafına giden oğlan tarafı hayvan keser yemekler yapılarak hazırlıklar yapılır.

Kına gecesi nasıl olur?

Kınayı oğlan tarafı götürür tepsiye konulur mumlar dikilir kına oynatılır. Kınayı davul zurnayla oynatırlar. Kadınlarda aralarında türküler söylerler. Gelini ağlatmak içinde zurnacı hüznü bir ezgi çalardı davul zurna almadığı zamanda kızlar aramızda söyler oynardık. Kız evinde bir gece çalar oynarlar ertesi sabah kızı evden çıkartırlar.

Kadınlarda kedi arasında söyleyip oynadıkları ezgiler nelerdi?

HALAY

Yöre: Sivas/Zara
Kaynak Kişi: Naciye Aydın

Derleyen: Yadigar Sude Altay
Derleme Tarihi: Mart 2014
Notaya alan: Yadigar Sude Altay

İn dim ça yır çi me ne in ce du dum yar yar
ka nat ver dim uç ma ya in ce du dum yar yar

Şekil 3.12: Kadın Sözlü Oyun Ezgisi Notası

İNCE DUDUM

İndim çayır biçmeye

İnce dudum yar yar

Eğildim su içmeye

İnce dudum yar yar

Kanatlandım uçmaya

İnce dudum yar yar

İnce dudum ince bele

Gümüüş kemer ince dudum yar yar

Kızı çıkartırken davul zurna özellikle çaldıkları geleneksel müzik

Kadir Mevlam senden bir dileğim var

Beni muhannete muhtaç eyleme

İsimli sözlü olan ezgiyi çalarlar. Kızı alır oğlan evine giderler kız at üstünde gider bir kişi bir kolunda bir kişi diğer kolundan tutarlar gelinin giydiği duvaktır. Gelin oğlan evine girerken kapının eşğine ya bir tepsi yada süpürge herhangi bir eşya koyarlar eğer gelin eğilip eşikteki eşyayı alırsa gelinin

çok iyi ev kadını olacağını düşünürler, eşikteki eşyayı kaldırmadan üstüne basarda geçerse daha ilk günden gelinin hayırlı olmayacağını düşünürler.

Mani söylemiydiniz?

Mani örneği

Dam üstünde dururum

Bulgur gibi kururum

Tek yarım güzel olsun

Ekmeksizde dururum

Kadınlar arasında söylenen başka müzikler de çalardınız boğaz bilirmisiniz?

Evet çalıyorum . Naciye Aydın'ın boğaz çalıyorum söylemine çok seviyorum. Kimden öğrendiniz ailede veya köyde çalanlar varmıydı?

Köyde benim ile bir kız arkadaşım çalardık ailede çalan yoktu.

Kaç yaşlarında çalardınız?

16-17 yaşlarında iken çalıyordum .

Boğazı kimden öğrendiniz ?

O zamanlar bizim köye gelen dilencilik yapan bir adam vardı nereli olduğunu ve nereden geldiğini bilmediğim adam boğaz çalardı köylüler toplanır dinlerlerdi ve dilenciye bulgur gibi yiyecekler verirlerdi.

Naciye teyzenin köye gelen boğaz çalan bir dilenciden etkilenmesi kültürün etkileşimle bir yöreden başka bir yöreye kültürünü taşımış ve başka yörenin insanını etkilemiş olmasının sonucu olarak Anadolu'da yaşayan tüm halklar birbirinin kültüründen etkilenmiş olup kendi kültürel yapısını göçüp gittiği coğrafya ya taşımış ve o coğrafyada yaşayan insanları etkilemiş olup yörede yaşayanlarca aynı kültürel yapı geleneğini koruması kültürel anlamda insan topluluklarının kültürel etkileşmesinin göstergesidir.

3.5. Fethiye

3.5.1. Nazire Meteris ile Boğaz Çalma Geleneği Üzerine Görüşme ve Boğaz Derlemesi

Fethiye, boğaz çalma geleneğini bir an önce canlı görebilmenin heyecanı sarıyor. Saat 12.30 hemen yola çıkıyorum. Fethiye'nin 20 km dışında olan boğaz çalacak olan Nazire Meteris'in köyüne doğru yola çıkıyoruz. Boğaz çalan ninenin köyüne varıyoruz. Köyün ismi Karaçulha köyü Cumhuriyet Mahallesi rehber Enver Çatal, Karaçulha köyünün Fethiye'nin en büyük köyü ünvanına sahip köy olduğunu vurguluyor. Ninenin 2 tana oğlu olduğunu birinin öğretmen diğerrinin ise avukat olduğunu öğreniyoruz evi bulmakta güçlük çekiyoruz öğretmen olan oğlunun ismi Ercan ve rehber Enver Çatal mahalledeki köylülere Ercan hocanın annesinin evini tarif eder misiniz? hani boğaz çalan nine diye soruyor ve köylüler Ercan öğretmenin annesinin evini tarif ediyorlar. Evin kapısına yaklaşıyoruz bahçe içinde küçük bir iki katlı köy evi nine kapının eşiğinde oturuyor bizi görünce çok seviniyor misafir kabul eder misiniz demeden 'buyrun buyrun' diye ayağa kalkmaya çalışıyor. Bana sanki kendi ninemmiş gibi ve sanki daha önce tanıyormuşum gibi içtenlikle özlemle elini öpüp başıma koyuyorum. Ninenin kulağının ağır işittiğini öğreniyorum biraz yüksek sesle halini hatırlarını soruyorum çok samimi ve içten olan Nazire Meteris ile görüşme ve boğaz çalma üzerine görüşmeye samimi ve sıcak sohbetle başlıyoruz.

Şekil 3.13: Fethiye Yöresinde Boğaz Çalan Nazire Meteris Resim

-Nineciğim kendinizi tanıtır mısınız?

-Adım Nazire Meteris, 89. yaşındayım. İki tane oğlum 5 tane torunum var 3 birinin, 2 de birinin çocukları torunlarım var. Oğlumun biri yaşamıyor tek oğlum var Ercan isminde ve kendisi öğretmendir.

-Birlikte mi oturuyorsunuz?

-Hayır, ben kendi isteğimle yalnız yaşıyorum. Oğul ve torunlar, şehirdeler ben köyümde evimde mutluyum çocuklar torunlar gelip giderler.

-Eşiniz yaşamıyor mu?

-Eşimi 30 yaşında iken kaybettim öldü.1957’de eşim vefat etti. Bir daha evlenmedim çünkü eşimi çok seviyordum.

-Yörük müsünüz?

-Yerliyiz diyor.

Rehber Enver Çatal yörük olduklarını fakat eskiden yörükler de yörük olduklarını saklarmış. Ninenin de sakladığını vurguluyor.

-Nineciğim boğaz söyler miydin?

-Söyledim.

-Nerde ve kaç yaşlarında boğaz çalmaya başladınız?

-Genç kızken çocuklukta başladım.

-Boğazı nerde söylediniz?

-Malın (hayvan otlatırken) arkasında yaylalarda boğaz çalardım.

-Ailede başka boğaz çalan var mı kimden öğrendiniz?

-Ailede başka boğaz çalan yok. Bizim zamanımızda kızlar malın arkasında giderken boğaz çalarlardı bende çalardım.

-Boğaz çalmanın bir manası var mıydı neden çalardınız?

-Manası var mıydı bilemem diyor.

-Erkeklerde boğaz çalar mıydı?

-Hayır, kızlar çalardı.

-Bize boğaz çalar mısınız?

-Elbette çalarım diyor ve Nazire ninemiz seksen dokuz yaşına rağmen boğaz havasını usta bir teknikle çalıyor.

Şekil 3.14: Fethiye Yöresinde Boğaz Çalan Nazire Meteris Resim

Boğaz

Kaynak Kişi: Nazire Meteris
Yöre : Fethiye/ Karaçulha Köyü

Derleyen: Yadigar Sude Altay
Derleme Tarihi: Nisan 2014
Notaya alan: Yadigar Sude Altay

Şekil 3.15: Boğaz Havasının Notası

-Eşinizle nasıl tanıştınız düğün ve kına gibi gelenekler nasıldır sizin tanışma ve düğün süreci nasıl oldu bahseder misiniz?

-Eşimle aynı köylüyüz dayımın oğluydu birbirimizi severek nişanlandık.
Askere gitti 3 sene nişanlı kaldım

-Peki, askerdeyken mektuplaşırdınız mıydınız, neler yazardınız?

Gülüyor kahkaha atıyor 'mektuplaştık' diyor utanıyor söylemiyor 'ne bileyim? Unuttum...' diyor.

-Elbette mektuplaşırdık ne bileyim güzel sözler sevgi sözleri yazardı, şimdi hatırlamıyorum diyor.

-Askerden geldi tarlada çalıştık, mal göttük ekin biçtik darı biçtik odun ettik çalıştık çabaladık kazandık, evlendik düğün yaptık. Bir çift öküzümüz var iki merkebimiz var onlarla ekip biçip ekmeğimizi kazanıyorduk.

-Sizde başlık parası var mıydı?

-Başlık parası yoktu bizde başlık parası almazlar.

-Gelin olurken ne giydin?

-Atın sırtında gelin oldum üç etek duvak giydim yüzümde duvak vardı. Sırtımda üç etek vardı ata bindirdiler... Şal kuşak vardı belimde şimdiki gibi gelinlik yoktu. Gelin ata binince gelinin başına şeker atarlar para ve buğday atarlardı. Çoluk çocukta toplardı.

-Kına gecesinde ne giyerdiniz?

-Yine üç etekli kıyafet giyerdik.

-Kınada gelin ağlar mıydı siz ağladınız mı?

Gelin ağlardı. Çingen kadınlar gelini okşardı, gelin ağlardı.

Gelinin okşanması ne demek ?diye merak ederek soruyorum.

Gelini okşamak ezgi söylemek demek çingen kadınlar delbek çalarlardı düğünlerde çingen kadınların çaldığı delbek (daire, def) çalarlardı oynardık bütün düğünlerde kadınların çaldığı delbekte kadınlar kızlar eğlenirler çalar söylerler.

Kına gecesini olur muydu? Nasıl müzik yapılırdı ne söylenirdi?

Geline kına yakılırdı çingen kadınlar gelini okşarlardı gelinde ağlardı.

Gelin okşama kadınlar tarafından söylenen müzikler , gelini ağlatmak kına ve düğünlerde kadınlar arasında çalıp söyleme geleneğine gelin okşama denir.

- Geçim kaynağınız neydi?

- Çiftçilik tarımcılık hayvanlarımız vardı öküzlerimiz vardı merkeplerimiz vardı.

-Nineciğim sizin gençliğinizde yaşam nasıldı kadın olmanın zorlukları nelerdi ne gibi zorluklar yaşadınız?

-Yaşadık ama tükendik sabah 4 de 5 de kalkardık ekmeği yemeği hazırlar pişirirsin suyu ta çeşmelerden taşırsın. Ekini biçersin, tene bir ayrı, samanı ayırır tarlaya giderdim.Çamaşırı elde bulaştığı elde yıkar, ekini biçer, otu biçer buğdayı tebneyi çıkarır harmanı yapardık. Çocuğu beşiğe koyar uyuturduk işimize giderdik uyanınca sırtında taşıyorsun işini yaparsın. Ömür geldi geçti.

-Allah size sağlıklı nice güzel günler yaşatsın diyorum.

Nazire nine:

-Yeter gayrı, Allah beni de annemin babamın eşimin yanına alsın gayrı yeter yavrum çok gocadım.

Eşimin annemin babamın mezarına giderim.

Ağıt söyler misiniz ağlar mısınız?

Ağladığım zamanda oluyor ağlayamadığım zamanda oluyor arkadaşlar oluyor utanıyorum sadece dua ederim mezarın başına bulgur koyarım dua okurum gelirim her perşembe giderim mezarlığa.

Peki, erkek ne iş yapardı?

Erkek dışardan gelir ayak ayak üstüne atar yatar. kadının yükü ağırdı.

-Anne sırtı çocuklu tarlada çalışır eve gelir evde çalışır kadının yükü çok ağırdır.

-Nineciğim tekrar dünyaya gelsen ne yapmak isterdin keşke şunu yapabilseydim dediğin nedir hayatını nasıl yaşamak isterdin?

-Tekrar dünyaya gelsem okumak isterdim babam beni okutmadı cahil kaldım. Fethiye' ye gideceğim zaman hangi arabaya bineceğimi bilemiyorum şuna buna soruyorum okuma yazma bilmemek cahilliktir. Öğretmenler gelir isterlerdi babama okut kızını akıllı çocuk, diyorlardı babam okutmadı. Babam oduna salaçam malın arkasına salacam suya salam derdi okula salmadı. Beni çalıştırırdı. Ayıptır söylemesi babam koynuma portakalı koydu ha bu koca memeli kızımı okula vereyim dedi okutmadı. Babama hala kırgınım. Hayatta en çok istediğim okumaktı tekrar dünyaya gelsem okurdum.

Nazire nineye teşekkür ediyor ayrılırken kucaklaşıyorum ama hayatımda gördüğüm en güzel karelerden biri olarak belleğimde iz bırakan güzel bir anı olarak önemli bir bilgi birikim sağlayan görüşme oldu. Nazire nineler bizim kültür hazinemizdir.

4. SONUÇ

Halk kültürü içerisinde kadının sosyal konumu ve halk müziğinde önemli yere sahip olan kadının yaşam içerisinde kadın kimliğinin, sosyolojik, psikolojik, ekonomik anlamda kendi duygu düşünüş ve yaşamı içerisindeki rolleri çalışmanın konusudur. Kadının kendini ifade etme biçimi olan ninni söyleme ritüeli, kadın boğaz çalma geleneği, kadın oyun ezgileri ve kına ritüeli olarak kadın taşıyıcılar aracılığı ile yaşatıldığı alan araştırmasında gözlemlenmiştir. Çalışmada örneklem olarak seçilen alan çalışmasının yapıldığı bölgelerde, Edirne, Elazığ, Fethiye, Sivas yörelerinde yöre kültürünün söz ve duyguların müziğe aktarılarak günümüze taşıyıcılarının kadınlar olduğu saptanmıştır.

Halkların geleneksel kutsal saydıkları kına ve ninni ritüeli gibi yaşamın içerisinde köklü olan inanç biçimlerinin kadınlar tarafından yaşatıldığı görülmüştür.

Halk kültürünün taşıyıcıları olan kadın türkü yakıcılarının geleneği yaşattığı göz önüne alınarak, yapılan akademik tez araştırmalarının saptamaları ile görülmüştürki, aşıklık geleneği erkekler tarafından sürdürülmüş olup kadın besteci, aşıklar geri plana itilmiş yok sayılmıştır.

Çalışmada kadın konulu çalışma ve kadın türkülerinin kayıtlarını yapan Kalan müziğin sahibi Hasan Saltık ile görüşme yapılarak kadın üretimi olan ezgilerin satış rakamlarının her zaman önemini sürdürdüğü görülmüştür.

Çalışmada Yücel Paşmakçı ile yapılan görüşmede kadının halk kültürü içerisinde var oluşu ve ezgilerinin (kına, ağıt, ninni, boğaz gibi) analizi yapılarak derlemecilik nasıl yapılır, anonimlik nedir gibi bir çok konuya açıklık getirilmiştir.

Araştırmada TRT halk müziği arşivi taranmış olup 4500 türkü içerisinde 517 tane kaynak kişilerin kadın olduğu, kadın üretimi olan türkü saptanmıştır.

Çalışmada araştırmanın kına ritüeli olarak toplumların önemli inanç ve geleneksel olarak yaşattığı kına ezgileri, TRT kurumunun arşivi taranmış kına türkülerinin sayıca çok az olduğunu tespit edilmiştir.

Bunun sonucu olarak Türk toplumunda kadının yeri ve kendini ifade etmesi erkeklerden çekindikleri için, kendi iç dünyalarında söyledikleri ezgilerin derlenmesi için kadın derlemecilere büyük görevler düştüğü sonucuna varılmıştır..

Çünkü kadın derleyicilerin kadınlarla daha rahat iletişim kurarak kadın üretimi olan ezgilerin ortaya çıkması yaşaması geleneğini sağlayacak olması gözlemlenmiştir.

Alan çalışmasının yapıldığı bölge olan Fethiye'de Nazire Meteris ile yapılan görüşmede eskiden Yörük geleneğinde boğaz çalmayı özellikle genç kızların çobanların geleneği yaşattıkları ve bu geleneğin kız çocuklarının evlenene kadarki süreçte, kendini ifade etme biçimi olarak var olan bir dışavurum olduğu bilinmektedir. Özellikle halk kültürü içerisinde var olan boğaz çalma geleneğinin sadece belli durumlara ve anlara(iki kişinin birbirine aşkını ifade etmesi ve evlenmeye karar vermesinde olduğu gibi) özgü olması ve boğazı çalan kişinin ismi ile bütünleşmesi (Dudu kızın boğazı örneği) çok özel ve insan hayatının müzikal biçimlerle birleşmesi anlamında son derece etkileyicidir

Günümüzde yörüklerin yerleşik düzene geçmesi ve çobanlık yapmadıkları görülmüş, boğaz çalma geleneğini günümüzde yalnızca yaşlı kadınların sürdürdüğü saptanmıştır. Sonuç olarak Halk kültürü içerisinde önemli bir yeri olan kadının kendini boğaz çalarak ifade etme biçiminin yok olmaya yüz tuttuğu görülmüştür.

Anadolu kültürü içerisinde ninni ve kına ritüelinin önemi, kadın kimliğinin annelik, doğurganlık, gibi kutsal durumlarla ilişkisini de ortaya çıkarması anlamında farklılık oluşturmaktadır.

Kadın toplumdaki yerini özellikle halk kültürü içerisinde dişil bir öge olarak doğurganlık başta olmak üzere fedakarlık, cesaret, affedicilik, alçakgönüllülük gibi yanlarının kutsallığını türkü söyleyerek, boğaz çalarak, ninni okuyarak, ağıt yakarak müzikal anlamda ifade etmekte ve nesilden nesile geçen kültürel taşıyıcılığını da bu sayede kalıcı kıldığı gözlemlenmiştir.

Gün ışığına çıkartılmamış daha nice kadın müzikleri, kadın türküleri, kadın aşıklık geleneği ürünleri, kadın boğaz çalma ürünleri bu çalışma doğrultusunda güç bulursa ve diğer nesillere bu anlamda önderlik yapma gayreti çalışmanın temel amaçlarındanındır.

Yapılan alan çalışmasında kadına ait müzikal türler ninni, mani, ağıt, kadın oyun ezgileri, boğaz çalma geleneği ve kına ritüelleri örneklerle çalışmanın içerisinde yer almıştır.

5. KAYNAKLAR

Akgün, N. Koruk, Ç. (2010). Isparta Folkloru 3, Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları No:92

Akgün, N. Değirmenci, Z. T. (2000). Isparta Folkloru 1, SüleymanDemirel Üniversitesi Yayınları No:7

Aksu, B. (2005). *Kadınların Sınıfı* İstanbul: İletişim Yayınları

Beşiroğlu, Ş. (2000). *Türk Müzik Geleneğinde Kadınlardan Kadınca. Makale. Araştırma Yazıları. Musiki Dergisi.*

Çınar, S. *Yirminci Yüzyılın İkinci Yarısında Türkiye'de Kadın Âşıklar*, Doktora Tezi İstanbul: İTÜ SBE Müzikoloji ve Müzik Teorisi Doktora Programı.

Erdener, Y. (1982). *Kültür ve Müzik. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk Folkloru Araştırmaları.*

Ergun, L. (1998). *Yörülerde Müzik ve Boğaz Çalma.*Kalan Müzik İstanbul

Etili, C. (1980). *Kına Havalarının Tanıtılması. Yüksek Lisans Tezi.*

Faraç M. (2000). *Töre Kıskaçında Kadın.* Günizi Yayıncılık.

Gorges Duby, Michelle Perrot. Editörler: Bölüm Editörü: Pauline Schmitt Pantel.2005: *Kadınların Tarihi. Ana Tanrıçalardan Hıristiyan Azizelere.* Çeviren: Ahmet Fethi, 2005 İstanbul, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Gültepe , N. (2008). *Türk Kadın Tarihine Giriş.* Ötüken Yayınları.

Güvenç, B. (1996). *Türk Kimlik: Kültür Tarihinin Kaynakları.* İstanbul: Remzi Kitapevi.

Güvenç, B. (2011). *İnsan ve Kültür.* İstanbul: Boyut Yayıncılık.

Hançerlioğlu, O. (1977) *Felsefe Ansiklopedisi Kavramlar ve Akımlar.* Ankara, Remzi Kitabevi

Noel, J. (1975). *İnsan Vücutu: Bilim Dizisi*. Remzi Kitabevi

Özhan, M. (1992). *Kadınlar Arasında Oynanan Dramatik Seyirlik Oyunlarda İşlenen Konular*. Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri, C III, Kültür Bakanlığı Hagem Yayınları. Ankara

Özkişi, Z. G. (2009). *Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Türkiyede Kadın Besteciler Tanzimattan Günümüze Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyetinde kadın Besteciler ve Yapıtları*. Doktora Tezi. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Pehlivan, B. (1992). *Anadoluda Alevilik*. Alev Yayınları.

Şahin, S. Şahin, M. Çek, F. Oklay, E. (2010). Türkiye' de Kadın Konulu Tezler Üzerine Bir Değerlendirme. *e-Journal of New World Sciences Academy*. December, 2010

Tanses, H. (1997). *Öyküleriyle Halk Türküleri*: Önel Verlag.

Tarakçı, M. (2008). *Mücadeleci Kadınlar*: Başlık Yayın Grubu.

Varlı, Ö. D. (2007). *Kültürel Kimliğin Değişim Oluşum Süreci - Sürecin Kadın Kimliği ve Müziğine Yansıması: Afyon, Trabzon, Kıbrıs, İstanbul Örneklemeleri*. Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.

İnternet Kaynakları

Yaldızkaya, Ö.F. *Kına Ağıtları*. www.turkuler.com/yazi/kina.asp Erişim Tarihi: 13.03.2014

Yardımcı, M. (2008). *Geleneksel Kültürümüzde Ve Âşıkların Dilinde Kına*. http://turkoloji.cu.edu.tr/HALK%20EDEBIYATI/mehmet_yardimci_geleneksel_kultur_asiklar_kina.pdf Erişim Tarihi: 10. 03. 2014

<http://www.ninni.gen.tr/ninni-ozellikleri.html> Erişim Tarihi: 15.04.2014

Edebiyat Öğretmeni Türk Edebiyat-Dil Anlatım Dersleri <http://www.edebiyatogretmeni.org/ninni/> Erişim Tarihi: 20.02.2014

Özgür, Ansiklopedi, Vikipedi <http://tr.wikipedia.org/wiki/Tanr%C4%B1%C3%A7> Erişim Tarihi: 20.03.2014

<http://elazigharputkulturderneği.npage.de/ayda-ra-efsanesi.html> Erişim Tarihi: 02.02.2014

6. EKLER

EK.1. Yücel Paşmakçı ile görüşme 13.5.2014

(Kadının Müzikal İfade Biçimleri Olan Ninni, Boğaz, Kına, Ağıt, Mani, Kadın Oyun Ezgileri Hakkında Analiz Ve Anonimlik Nedir, Derleme Nasıl Yapılmalıdır?) Gibi konuların Açıklama Ve Analizi

EK.2. 5 Nisan 2014 Çorlu saat: 16:00 Edirne coğrafyası ve düğün geleneği üzerine halk ozanı Aliseydi Adıgüzel ile yapılan görüşme

EK.3. Enver Çatal İle Teke yöresi kadın müzikleri ve Yörük kültürü kına, düğün geleneği ile ilgili görüşme.

EK.4. Enver Yalçın ile Yörük Kültürü Etnografya müzesi ve Teke Yöresi Fethiye Coğrafyası Hakkında Görüşme

EK.5. Türkiye'de kadın konulu tezler üzerine yapılan bir değerlendirme; Bu araştırma 1980-2009 yılları arasında Türkiye'de kadın konulu tezlerin nasıl bir dağılım gösterdiği

Ek.6. Kalan Müzik Hasan Saltık ile görüşme: Kadının halk kültürü içerisindeki yeri ve kadın ezgilerinden oluşan albümlerin sektörel anlamda analizi

EK.7. TRT repertuarında 4500 türkü arasından saptanan ve kadınlardan almış olan 517 tane türkülerin veriler

EK.1.Yücel Paşmakçı ile görüşme 13.5.2014

Kadının müzikal ifade biçimleri olan,kadın oyunları, kına, ağıt, boğaz ,mani, ninni, söyleme geleneğinin analizleri ve anonimlik nedir derleme nasıl yapılmalıdır gibi konular hakkında aydınlatıcı bilgiler;

Halk kültürü içerisinde kadının müzikal davranışı konu başlıklı çalışmamda TRT arşivi araştırmam sürecinde yüzlerce türküyü derleyen Yücel Paşmakçı olduğunu bir kez daha gördüm. Halk kültürüne önemli katkıları olan Yücel Paşmakçı ile yapılan görüşmede, kadının halk müziğinde var oluş nedenini ve üretimini konuştuk.

Yücel paşmakçı Haliç Üniversitesi Türk Müziği Konservatuvarda lisans dan hocam olması benim için büyük bir şanstır. Binlerce öğrenci yetiştiren Yücel Paşmakçı'nın engin ve derin bilgilerinden ders almanın ötesinde, hocamızın ağzından çıkan her kelime bizim için ayrı bir bilgi ve birikimdir .Dersin çok akıcı geçmesi de buna bağlıdır.

Yücel Paşmakçı' ya tezimin konusu olan halk kültürü içinde kadın türkülerini konuşmak amaçlı söyleşi yapmak istediğimi söyleyerek randevu istedim. Yücel hocam söyleşiyi kabul edince çok sevindim. Benim için çok önem taşıyan bu söyleşiyi kayıt etmem gerekiyordu. Okulda Nilgün onat hocamdan okulun kamerası ile kayıt yapabilir miyim diye aradım yapabileceğimi söyleyince çok sevindim.

Çok heyecanlıydım, Saat 12 de Haliç üniversitesine gittim Yücel hocam dersten çıktı. Aynı gün Amerikalı doktora yapan bir öğrencide Yücel hocayı bekliyordu.Önce Amerika dan gelen etnomüzikoloji üzerine doktora tezi hazırlayan arkadaş David fossun isimli doktora öğrencisinin söyleşisi biter bitmez sıra bana geldi. Yücel hocamın derin bilgileri çalışmama ışık oldu.

Yücel Paşmakçının her cümlesi halk kültürü ve gelecek nesiller için büyük önem taşımaktadır. Sn.Yücel Paşmakçı halk kültürüne katkıları ile gönüllerimize taht kurmuştur. Tanımayan yoktur fakat Yücel Paşmakçı'nın kendi anlatımıyla kendini tanımlaması çok daha anlamlı olacağını ve kendisinden bahsetmesini söyleyerek görüşmeme başlıyorum.

-Fatma Huriye hanım ve Kemal beyin oğlu olarak İstanbul Kadıköy Acıbadem'de (24 Ağustos 1935) dünyaya gelmişim. Kız kardeşim İnci hanım (1993-1990) ile birlikte büyüdük.

İlkokulu Acıbadem Moda İlkokulunda tamamladıktan sonra (1946) Kadıköy Yel Değirmeni 3. orta diye anılan okuldan mezun oldum.(1949).

Heybeli Ada Deniz Kolejini 600 kişi arasından 18. olarak kazandım ve kaydımı yaptırdım ancak babamın isteği üzerine eğitimime devam etmeyip Haydar paşa Lisesine kaydoldum. Lise bitince İstanbul üniversitesi İktisat fakültesini kazandım 2 yıl okudum bıraktım.

Bağlama ile ilk tanışmam ise lise yıllarında (1951) Dayım Kemal Alemdaroğlu (yüzbaşı), Anadolu kavağında bulunan evinde misafir bulunduğu günlerde, Arkadaşı Muzaffer yüzbaşı ile birlikte saz çalışından çok etkilendim.

7 Temmuz 1956 da Nuray (Erel)hanım ile nişanlandım ve askerlik görevi devam ederken 11 Temmuz 1957 tarihinde Nuray hanım ile evlendim.

1954 Yılında İstanbul Radyosundan bir duyuru yayınlandı sınava girdim kazandım stajyer sanatçı olarak göreve başladım daha sonra stajyerlik bitti sanatçı olarak görevimi sürdürdüm.1961 yılında İstanbul Belediye Konservatuvarında göreve başladım radyoyla aynı anda iki görevimede birlikte devam ettim 1972 yılında İstanbul Radyosuna şube müdürü olarak atandım.

TRT bünyesinde yapılan re-organizasyonda 1972 yılında TRT müzik dairesi eski Türk müziği müdürlüğünün Türk sanat müziği Türk halk müziği oyunları şubesi olarak ikiye bölünmesi ve ardından eski şube müdürü Nida Tüfekçinin Türk Halk müziği ve oyunları Merkez müdürü olarak Ankara' ya atanması üzerine Nida Tüfekçinin teklifi ile İstanbul Radyosu halk müziği ve oyunları şube müdürü görevine getirildim.

1974 Yılında Türk Folklor Kurumu genel başkanlığına seçildim ve İstanbul Radyosu halk müziği ve halk oyunları şube müdürlüğü görevi ile bir buçuk yıl süreyle bu görevimi de sürdürdüm. Bu süre içinde Türk Folklor kurumu bünyesinde bir müzik okulunun kurulmasına ön ayak oldum ayrıca repertuar ve solfej dersleri verdim.

1975 İstanbul Teknik Üniversitesi Milli eğitim Bakanlığma bağlı idi İstanbul Türk Musikisi Yönetim kurulu başkan yardımcılığı yaptım TRT Halk müziği uzmanı yardımcılığı ve TRT İstanbul halk müziği kurulu yönetim kurulu başkanlığı yaptım. TRT Halk müziği erkekler ve kadınlar halk müziği topluluğu kadınlar korusu bağlama takımı çalıştırdım. İstanbul devlet Konservatuvarındaki görevimden 2000 yılında yaş sebebiyle emekli oldum. Ardından Haliç Üniversitesine başladım 11 yıldır görevime devam ediyorum.

Hocam TRT repertuarına baktığımızda neredeyse yarısı sizin derlemelerinizdir. Derlemeye kaç yıllarında başladınız?

Derlediğim ezgiler var, birde derlenmiş olan notaya aldığım ezgiler var yaklaşık beş yüz civarındadır.

İlk derlememi İstanbul Radyosunda göreve başladıktan iki yıl sonra yaptım. İlk derlememi ise Mehmet Ali Erdem diye Diyarbakırlı bir mahalli sanatçı vardı. Üsküdar' da Gümrük kurumunda memurluk yapan mahalli sanatçı, Ondan derlediğim O meral bakışın ey peri suret isimli türküyü derledim. Benden başka biri daha derlemiş repertuara onun derlediği geçti.

Derlemelerinizi TRT nin katkıları ile mi kendi imkanlarınız dahilinde mi yaptınız?

Bir kısmını TRT arşivinden, bir kısmını Ankara Devlet konservatuarı nın arşivinden, bir kısmını, İstanbul radyosu bir kısmını Bursa büyük şehir Belediye konservatuarı beşyüz civarında derlemeler yaptım. Bursa da ki görevimiz resmiydi. Bursa büyük şehir belediyesi bize araba tahsis etti Kütahya, Bursa Uludağ da Bursa belediyesinin tahsis ettiği araç tahsisi yaptılar bir grup öğretmenle derleme çalışmalarımızı yaptık. Mahalli sanatçılardan derlemeleri yörelere giderek yaptım. TRT'ye mahalli sanatçılar gelirdi onların eserlerini beğendiğim için notaya aldım.. TRT Derleme yapmamız için bir imkan sağlamadı. Ben kedi imkanlarım dahilinde derlemelerimi yaptım.

TRT 1976 Yılında derleme yapanlara katkı sağlamış. Ben o zaman o kurulda değildim.

Halk müziği açısından baktığımızda Kadının halk kültürü içerisindeki yeri ve konumu nedir?

- Kültürümüz içerisinde kadının yeri çok önemli ancak mahremiyet sebebiyle bir çok şeylerin bilinmiyor olması na rağmen kadının halk kültürü içerisinde önemi ve yeri büyüktür. Halk müziğinde Kadın ağzı dediğimiz ezgiler ağıtlar nini mani gibi sözlü sözsüz kadın oyun ezgileri bakımından çok geniş bir sahadır. Ağıt yakan kadınlar vardır.

Bahsettiğiniz ağıtçı kadınlar para karşılığını ağıt söylüyorlar. Bu kadınlara ağıtçı derler. Kayseri' de çok yaygındır örneğin, Gesi bağları türküsü bir ağıttır ve üç varyantı vardır. Biri bizim bildiğimiz gesi bağları buna Ermeni ağzı diyorlar Kayserililer.

Neden Ermeni ağzı diyorlar Ermeni halk türküsümüdür?

- Hayır o yörede Ermeniler çok Ermeni var ermeni ağzı deniliyor Ezgi Ermenice değil Türkçedir.

Ağıtlar tür ve biçim olarak nasıldır ?

- Ağıtlar tür olarak uzun hava üslubuyla söylenir. Gesi bağlarının yirmi bentten oluşan kıtaları var . Birde aynı melodiyle değişik sözlerle söylenenler var. Yine aynı sözlerle değişik melodiyle karşımıza çıkıyor. Uzun yıllar içerisinde bir yerden bir yere intikal etmesi çok doğaldır. Örneğin ,Yaylalar içinde Erzurum yayla türküsünün çeşitli varyantları vardır.Orta Anadolu da Urfa' da bir yörede daha vardır. Ayağında kundura türküsü Sivas' da, Kars' ta dört beş tane varyantları var. Buna sebebiyet veren hadise ise şöyledir, diyelim ki iki farklı yöreden iki delikanlı aynı yerde askerlik yapıyorlar, o anda yanındaki arkadaşından bir türkü öğreniyor gidip memleketinde söylüyor. Ezgi oradan başka yere intikal etmiş oluyor. o yörede seviliyor ve yayılıyor.

Sizin yaptığımız derlemeler içinde tür olarak hangi kadın ezgileri (boğaz,kına,oyun ezgileri sözlü sözsüz kadın zeybekleri) hangileri tür olarak çoğunluktadır?

- Kadın ağızı ezgilerden daha çok kına havaları derledim. Ağıtlar var sözlü oyun havaları derledim en fazla kına havaları derledim.Yazın Tekirdağ Şarkköy de yaşıyorum.Derlemelerimin çoğunu bu yörede derledim.Bir fırtına tuttu bizi türküsünü doksan yaşında bir kadın vardı arkadaşımın annesinden derledim .Selanik göçmenleri türküsüdür.Tekirdağ şarkköy' biz gittiğimizde altı bin nüfusluydu Selanik göçmenleri çoğunluktalar on dokuz yirmiye yakın türkü bulduk.

Yüksek yüksek tepeler türküsüne Elazığ türküsü diyenler var nedersiniz?

- Edirne Yol Üstü köyünden alınmış kadın türküsüdür.

TRT den bir yapımcı derlemişti Nida Tüfekçi de notaya aldı.Tüm Türkiye sahiplendi. Bizim bir hocamız vardı.Derdi ki türküleri kesin bir yerde göstermeyin. Türkülerin bir seyyarlık durumu vardır.

Bir fırtına tuttu ağıtımımızdır?

- Evet ağıttır.

Kına geleneği hangi yörelerde mevcuttur? Kına ezgileri yörelere göre farklılık gösterir mi?

- Bütün yörelerde vardır.

Yörelere göre ağız ve şive bakımında o yörenin üslubuna bürünür.

Boğaz çalma veya Hada adıyla bildiğimiz tür hangi yörelerde ağırlıklı görülür ? Boğaz ezgilerinin özellikleri nelerdir? ve kültürel anlamı nedir?

-

- Boğaz, hada Teke yöresinde çobanların gırtlaklarına parmaklarını vurarak çıkardıkları seslerdir, Gurbet havası seyrinde de olur. Teke zorlatması denen hızlı oyunlarda ayrıca yöresel anlam taşır.

Boğaz çalmak bir kişiyle bütünleşmiş olan hava diyebiliriz. Bazı kadınların adlarıyla geçer.örneğin Ümmü' nün boğazı gibi ifadelerle anılır o kişi onu en iyi çalandır o yüzden onun adıyla hitap edilir.Diğer türküler ise herkes tarafından söylenir. Yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar her yörede söylenenlerdendir ama Ümmünün çaldığı boğaz havası ümmiyle meşhur olmuştur.

Boğaz, hada gibi ezgilerin birbirine gönül veren ,çobanlık yapan kızların ve gençlerin karşılıklı mesajlaşması diyebiliriz?

- Olabilir eskiden iletişim bu şekilde oluyormuş. Günümüzdeki gibi teknolojinin olanakları yokmuş.

Günümüzde çobanlık yapan gençler arasında boğaz çalma geleneği devam edermi ?

- Ben en son 1956 da yapılan bir festivalde açık hava Tiyatrosunda çıkıp boğaz çalan gençlere şahit oldum çok ilgi görmüşlerdi. O çocuklar hayattadırlar.Bunun gibi yetenekli ve kültürüne önem veren araştıran gençlerimiz var oldukça yaşaması için ümit var.

Kadın ağıtları hangi yörelerde görülür bunun sebebi nedir? Bu tür biçimsel olarak nasıl açıklanabilir?

- Ağıtlar halk müziğinin yaşadığı her yörede ağıtlar var. Ege' de Karadeniz'de Doğu Anadolu İç Anadolu kısaca her bölge de ağıtlar vardır.Ağıtlar biçimsel olarak daha çok uzun hava tarzında okunur. Sevilen ölen yada ayrılan giden birinin ardından okunur. örneğin ,Çamlığın başında tüter bir tütün türküsü bir ağıttır.

Ağıtlar Doğu Anadolu' da çok yaygın olmakla birlikte diğer tüm yörelerde halk müziğinin var olduğu her yede mevcuttur. Ağıtlar yıllar içerisinde değişime uğruyor.Örneğin çok sevilen birinin ölümü için uzun hava şeklinde söylenmiştir. Bunu günümüzde halay çekerek söyleyip oynuyorlar. Buda değişkenliğin göstergesidir ve çok doğaldır. Böyle ezgiler halkın vicdanında yer etmiştir. Abdurrahman halayı diye ağıt vardır, bazı kişilerin adına söylerler o kişi çok sevilen biridir ve öldükten sonrada ismine ithaf edilir. Ağıtlardaki bu değişime uğrama olayını halk müziğinin zaman içerisinde değişkenlik göstermesi anlamına gelir. Örneğin, Benim çocukluğum da biz arkadaşlarımızla dokuz on kişi oyunlar oynardık.oyun ise şöyleydi; Dokuz on kişi yan yana otururdu.İlk başta oturan kişi

yanındakinin kulağına bir şey söylerdi. oda yanındakinin kulağına söylerdi o ona derken en son kişinin kulağına söylenenle ilk söylenen cümlenin hiç alakası olmazdı. İşte halk müziğinde böyledir kulaktan kulağa ağızdan ağıza değişime uğrayabiliyor.

Kadın oyunları nelerdir?

- Düğün kına geleneğinde kadınların kendi aralarında çalıp söyleyip oynadıkları oyunlardır. Bu oyunlar yörelere göre değişik isimlerle anılır. Örneğin benim Trakya da derleme yaptığım 90 yaşındaki nine düğünlerde kalkın bakayım kırının biraz der. Kırınmak Rumeli' de oynayın anlamındadır. Kadınlar deblek dedikleri daire şeklinde hayvan derisinden yaptıkları aleti çalarlar eğer deblek yoksa tencere leğen mutfakta ne bulurlarsa onu çalar kendi aralarında söyler, çalar oynarlar.

Bazı yörelerde gelini okşamak diye bir deyim var, okşamak hangi yörelerde kullanılır ve anlamı nedir?

- Gelin okşamak demek gelini övmek demektir. Düğün geleneğinde kız isteme faslından başlayıp bitimine kadarki aşamalar, geline kına yakma , ağlatma, gelinin baba evinden çıkıp koca evine taşınmasına kadarki aşamada gelini öven sözlerle söylenen ezgilerdir.çalınan ve söylenen müzikler gelini övme niteliğinde söylenen ezgilerdir. Düğünün başlamasından bitimine kadar her aşamadaki çalınan ezgilere gelin okşama deniliyor.Gelin hem gider hem ağlar ki söylemde bundan ibarettir.

Düğün geleneğinde gelin okşama deyimi hangi yörelerde vardır?

- Ege'de ve Orta Anadolu da yaygındır.

Ege teke yöresi 9/8 likleri ile Romen ezgileri Trakya 9/8 likler arasındaki fark nedir?

- Zeybeklerin tamamı 9 zamanlıdır. 9 Zamanlı olanlar oyun bölümlerinde 3 zamanlı başa geçer.sözlü bölümlerde 3 zamanlı sona geçer. Ağır zeybekler orta kıvamda, Yörük zeybekler notaları yazılırken 9/2 ,9/4, 9/8 lik birde Teke yöresinde zotlatma hayvanların çiftleşme zamanı hayvandaki hareketlerinin ve oyunlara yansması 9/16 lık hızlı sözlü zeybek ve oyunlar vardır.

Türk halk müziğinde Anonimlik nedir?

- Anonimlik kulaktan kulağa söylenen ezgiler.

Maniler hangi yörede mevcuttur? Kadınların söylediği manilerin özel bir adı varımıdır?

- Manileri genellikle kadınlar söylerler. Maniler Safranbolu' da çok rastlanılır. Kadınlar tarafından karşılıklı atışma şeklinde de söylenir.

Kadınlar neden kendi arasında çalar onarlarda, bunun Ana doludaki kadına yasaklama baskı olarak algılayabiliyoruz?

- Erkek kadın arasındaki kaç göç meselesi genellikle kadınlar ayrı, erkekler ayrı oynarlar. Kadınlar kendilerini erkeklerin olmadığı ortamda daha özgür hissettikleri için kendiler çalar , söyler oynarlar.

Derleme çalışması yaptığınız yöre ağırlıklı olarak hangi yörelerdir?

- Kütahya yöresinden Hisarlı Ahmet'ten derlediğim repertuarda çok da ilgi gören sanatsal ağırlığı olan ezgiler ve Trakya Şark köy den derlediğim sayısı fazla olan ezgiler.

Onun dışında bir çok yörede diğer yöreler den de çok derlemelerim var.

Kadın efeler var mıdır? kadın zeybekleri nelerdir?

- Kadın efe duymadım, kadın zeybeği çokça var mesela Alyazma çeşitlemeleri kadın zeybeğidir.

Gelecek kuşaklara derlemecilik konusunda neler önerirsiniz derleme nasıl yapılır?

- Derleme bir metot dahilinde sistemli bir şekilde yapılacaksa Ankara devlet Konservatuvarının 1936 dan başlayarak 1953 e kadar bütün Türkiye sahasında yaptığı bir derleme çalışması var. Burada Muzaffer Sarı Sözen' in derleme metodu mühim rol oynuyor. Ben bu derlemeleri iki kez inceleme fırsatı budum.

Derlenen müziklerin yanı sıra birde derleme fişleri oluşturulmuş. Derleme fişleri, önlü arkalı sayfalar, kimlik, yani kaynak kişinin kimliği, altında derlenen müziklerin sözleri, yanında düşünceler, düşünceler hanesinde bu ezginin çıkışına mani olan bir hadise var mı? Ezginin çıkışına vesile olmuş bir hadise var mıdır, ağıtıdır cinayet sonucumu çıkmıştır, göç sonucumdur türkünün çıkışı not edilmiş her türkü için ayrı bir not edilmiş ve nedendir bilinmeyen mahalli sözcükler yazılmış bunun yanı sıra çalınan sazın resmi kaba taslak çizilmiş, perde sayısı, ses aralıkları ve akort sistemi, kaç aralıktan oluşu, akort sistemi not edilmiş. Bunun gibi her derlenen ezgi için ayrı bir derleme fişi oluşturulmuş.

Son soru olarak Sayın yücel paşmakçı hocam geçmişle günümüzde kadının yeri önemi ve halk kültürü içerisinde bu kadar önemli konumu olan kadınlarımız annelerimize günümüzde değer veriliyor mu diye soruyorum.

Sayın Yücel Paşmakçı hocam kadına ne kadar değer verildiği ortada diyerek kadının değer görmediğini ifade ediyor. Oysa kadın kutsal bir varlıktır diye tek kelimeyle cevaplıyor sorumu.

Yücel Paşmakçı hocama çok teşekkür ediyorum ve iki gün öncesinden başlayan yaşadığım heyecanımı yaptığım söyleşi gerçekleştiği için çok mutlu olarak okuldan ayrılıyorum.

Ek.2. Edirne coğrafyası ve düğün geleneği üzerine 5 Nisan 2014 saat:16:00 da halk ozanı Ali Seydi Adıgüzel ile Çorluda yapılan görüşme:

Çorlu'da ikamet eden halk ozanı Aliseydi Adıgüzel'i müzik aletleri yapımı ve satışı yapılan atölyesinde ziyaret ettim ve kısa bir çay molası faslından sonra, araştırma konum olan kına ve Trakya'nın gelenek göreneklere hakkındaki yapılan görüşmede, Aliseydi Adıgüzel'i kendi anlatımıyla tanıdık.

-Sizi tanıyabilir miyiz? Trakyalı mısınız ?

-Halk ozanı ve araştırmacıyım. Trakyalı değilim. Aslen Malatyalıyım; fakat 36 senedir Trakya'da yaşıyorum. Trakya'nın 3 ilini ve tüm köylerini hepsini gezmiş ve araştırma yapmış kültürü hakkında bilgi sahibiyim.

Trakya coğrafyası hakkında bilgi verir misiniz?

-Edirne dünyaya açılan kapıdır.

-Trakya'da yaşayan halklar kimler, kültürel farklılıklar nelerdir?

-Trakya'da Ermeni ve Yahudiler ilk yerlilerdir.

-Trakya'da çok çeşitli milletler barınmıştır. Arap, Laz, Çerkez, Tatar, Boşnak, Oğuz boylarından gelmişlerdir. Arnavut Tatar Kırım Tatarları Rusya'dan gelmiş yerleşmişler Avarlar Avşarlar vardır. Trakya'nın esas yerlilerine Gacal derler. Gacal demek yerli demektir. Osmanlı zamanında yerleşmişlerdir. Trakya'da Romenlerde çoğunluktadır. Yörede Romenlere "şopar" denir. Önceden göçebe hayat yaşadıkları için Anadolu'nun her yerinde bulunurlar her yerde farklı isimle anılırlar. Göçebe hayatı yaşam kültürleridir. Müzik kültürü olarak bu yörede 9/8 lik Romen havaları çoğunluktadır.

-Kına geleneği Trakya da nasıl yapılır, Trakya'da yaşayan milletlerin hepsinde kına geleneği var mıdır?

-Evet, tüm milletlerde kına geleneği vardır. Hatta kına geleneği Anadolu'nun tüm bölgelerinde vardır.

-Kına geleneği nerden çıkmış, kimlere ve neden yakılır?

-Kına geleneği Orta Asya'dan gelmiştir. Şaman kültüründe vardı Şamanlardan kalma gelenektir, bu kültürde savaşa giden askerlere kına yakarlardı.

-Kınanın yakılış nedeni kurban edilmektir. Askere giden evladını giderde dönmezse kurban edilme olarak yorumlanır. Evlenen kızlara da kına yakılır evinden yuvasından çıkıp başka bir yere dönmek niyetiyle kurban ediliş olarak kabul edilir. Kına hem hüznü, ayrılıkların hem de sevincin simgesidir.

-Trakya 'daki düğün geleneğinde kızlara kına yakarken ağlamaları için özel ağıtlar yakılmış. Gelini ağlatma sebebi nedir?

-Edirne'de gelin ağlatma kına türküleri söylenir."Yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar Edirne türküsüdür. Vaktiyle bu bölgede evlenen ailesine özlem duyan bir gelinin ağzından yazılan türkü kına gecelerinde söylenen ilk ezgilerden biridir. Gelinin neden ağladığına gelince, gelin artık kendisini büyüten baba ocağından ayrılıp başka yere gidişi ve kendisini ne gibi yaşam beklediği hakkında kaygılıdır. Gelin hem sevinir hem ağlar. Hatta halk arasında söylenen bir tabir vardır. Ağlayan kızın anası kıza bak kızım istersen vazgeçebilirsin seni vermek istemeyiz der. Kız ise annesine, hayır anacım ben hem ağlar hem giderim diye cevap verir.

-Edirne'de düğünler kaç gündür kına hangi gün yapılır?

-Edirne'de düğünler üç gün sürer kına ise düğünden önce ilk gün yapılır. Genellikle cuma günü başlar kınada cuma akşamı yakılır cumartesi, pazar ise düğünün sona günüdür.

Düğün ve kına gecesi masraflarını kim karşılar?

-Kına töreni kız evinde yapılır. Erkek tarafı gereken yiyecek içecekleri alır. Çerez meyve eğer içki isterlerse içecek içki alır ve bir altınla kız evine getirirler. Yemekler yenilir içilir şerbet içilir. Sıra kına vurma aşamasına gelir kız elini açmaz oğlan tarafı gelinin eline altın koyar gelin elini açar. Bu esnada kızlar maniler söylerler.

-Kına vurmak dediniz Edirne yöresine özgü bir söylem midir?

-Evet, Edirne'de kına törenine kına vurmak denir. Edirne'de kına ezgilerine daha doğrusu tüm türkü, ninni, ağıt, uzun hava, kırık hava tüm ezgilere mani denir.

-Kına töreninde kadınların çaldığı müzik aleti var mıdır?

-Edirne'de kızlar ritim saz çalarlar daire (def) denir. Kızlar kendiler hem çalar hem söyler ve oynarlar.

-Kına manilerini söyleyen özel söyleyiciler var mıdır?

-Hayır, Edirne'de düğüne gelen kızın arkadaşları ve davetli kadınlar kızlar tarafından seslendirilir.

-Trakya düğünlerinde hangi enstrümanlar yaygın ve düğünde çalınanlar nelerdir?

-Trakya düğünlerinde kaba zurna ve klarnet çalınır vazgeçilmezdir ince sazlar keman cümbüş gibi sazlarda çalınır fakat kaba zurna ve klarnet olmazsa olmazdır.

Trakya'da Romenlerde aynı şekilde 9/8 lik ezgilerle çalar oynarlar yerlilerle aynı enstrümanları Trakya'da kullanırlar.

-Trakya türküleri hakkında bilgi verir misiniz?

-Trakya ezgileri çoğunlukla 9/8' liktir. Rumeli ile Edirne kültürü iç içe girmiştir Rumeli'de söylenen ezgiler Edirne'ye mal edilmiştir. Trakya'da tüm ezgilere karşılama ve mani denir. Karşılama yalnızca Trakya ve Karadeniz de de vardır. Edirne'ye ait yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar Edirne türküsü ve yine 9/8' lik olan Nazife Hanım türküsü ise Tekirdağ Şarkköy türküsüdür. Nazife hanım 9/8' lik türküdür kızlar tarafından seslendirilir. Yine Trakya düğün ve kına geleneğinde söylenen kırmızı gülün alı var türküsü ise Rumeli türküsüdür. Trakya'da erkeklerin oynadığı kasap oyunu ise Bulgarlardan gelmiştir. Trakya kültürü ev sahipliği yaptığı tüm milletlerin kültür ve geleneklerinin özelliklede Rumeli müziğinin hakim olduğu kültürel zenginliğin olduğu bir bölgedir.

EK.3. Enver Çatal İle Teke Yöresi Kadın Müzikleri Ve Yörük Kültürü Kına, Düğün Geleneği İle İgili Görüşme:

Fethiye güzel sanatlar kültür derneğinin halk müziği koro şefliğini yapan ve aynı zamanda Teke yöresinde önemli derlemeler yapmış, yüzlerce öğrenci yetiştirmiş olan ve Nazire Meteris ile görüşmeme rehberlik eden Enver Çatal ile Yörük kültürü hakkında görüşme.

25 nisan 2014 Fethiye kültür sanat derneğine geliyorum. Enver Çatal'ın çalıştırdığı koro çalışmasını izliyorum. Dernekte koroda görevli yirmi otuz kişi var ve TRT den emekli Hamdi Özbay da şef olarak koroyu yönetiyor. Enver Çatal ise baş bağlama olarak sazlarla yerlerini alıyorlar yurdun çeşitli yörelerinden seçilmiş olan türküler söyleniyor keyifle dinliyorum. Dernekteki tüm insanlar o kadar sıcakkanlı ve samimi ki sanki arkadaşmışız gibiler çünkü aynı dili konuşuyoruz ve hepimizin kültürel değerleri farklı olsa bile sanat aydınlık sanat birlik beraberlik ve sanatla uğraşan insanların ortak dilinin sevgi olduğunu düşünüyorum.

Koro çalışması bitiyor.

Enver Çatal ile Yörük kültürü, Fethiye coğrafyası ve gelenekleri, boğaz çalma geleneği, gelin okşama ve yarenlik üzerine yapılan görüşme.

-Enver Çatal sizi tanıyabilir miyiz?

-Atalarımız 1600 yıllarda Orta Asya'dan gelmişler. Konar göçeriz yörüklerdeniz.

-Yörük obamız Yozgat 'tan göçmüşler Afyon Emirdağ' da Çatalı köyünü kurmuşlar. Köyümüz hala çatalı köyü olarak duruyor. Atalarımız oğuz boylarındandır hayvancılık yaptığından burası davara yaramamış diye 1800 lü yıllarda konalım göçelim diyerek batıya sürüden payını alan istediği yere göçmüşler. Adana' da Torosların güneyinde, batısında akrabalarımız var. Akkoyunlular, Karakoyunlular akrabalarımızdır kız almışlar kız vermişler. Yörükler devlet ganimetlerinden hiç pay ayrılmamıştır. Atalarımız 1800' lü yıllarda konargöçer hayat sürmüş daha sonra yerleşik düzene geçmişler. Osmanlı zamanında yörükleri eli silah tutan gençleri askere almış yemen' de ve birçok cephede savaşa almışlar. Osmanlı yörükleri asker olarak kullanmış. Devlet yörüklere hiç sahip çıkmamış, halada öyle devam ediyor yörükler devletten hiç yardım görmemiştir. Dedemler 3 kardeşmiş üç kardeşi de Çanakkale'ye savaşa götürmüşler. Kardeşler 9 sene hiç birbirini görememişler Çanakkale'de şiddetli çatışmada tesadüfen kardeşi Hüseyin ile dedem karşılaşıyorlar sadece bir saat kucaklaşıp ağlaşıyorlar, tekrar ayrılıyorlar. Yörüklük

bir gelenek bir kùltùrdür. Devlet yörük kùltürüne de sahip çıkmamıştır. Atatürk diyor ki "bir milleti yok etmek için önce kùltürünü yok edin, kùltürünü kaybeden millet şah damarını kaybetmiş demektir" derken kùltürün önemini vurguluyor. Dedemin ismi yörük Mahmut dedem 3 telli cura çalarmış. Dedem Çanakkale'de savaşırken başkaları dedemin mallarını paylaşıyorlar. Konar göçerlik den yerleşik düzene geçen dedelerimiz şu anda hala yaşadığımız Fethiye 'ye yerleşmişler ben hatırlıyorum bizim develerimiz vardı develer susuzluğa dayanıklı hayvan olduğu için yörükler develeri taşıyıcı hayvan olarak kullanmışlardır.60'lı 70 'li yıllarda dedemin develeri vardı çocukluğumda dedemin develerine binerdim yaylaya giderken.70'li yıllardan sonra dedem develeri sattı artık hayvancılık yapmadıklarından yaylaya sadece alışkanlık ve sağlık açısından giderler nasıl ki İstanbul Ankara'dan tatil kentlerine gidilirse Fethiye yerlisi de yazın yaylalar gider sonbaharda dönerler.

-Derlemeleriniz ve müzik çalışmalarınızdan yörük kùltüründen bahseder misiniz?

-Bu yörenin çocuğuyum öncelikle Teke yöresi denilen bölgede derlemeler yaptım. Adım adım karış karış her köşesini bilirim. Birçok türkù derledim. Çok sayıda öğrenci yetiştirdim. Sipsi kabak kemane bağlama kemençe gibi birçok geleneksel sazlarımızı çalıyorum. Öğrencilerime de bu sazlarımızı öğrettim önemli kurumlarda görev yapanlar var.

-Gençlerin bu kùltüre ilgisi var mı? Halk müziği Teke yöresindeki gençlerin ilgisi nasıldır?

-Son yıllarda popüler kùltürün daha doğrusu kùltür yozlaşmasıyla karşı karşıyayız gençlerin ilgisi çok azınlıkta ilgisi olanda gelecek kaygısı taşıyor müzik le kùltürle ilgili okur zaman harcarsam gelecekte nasıl hayatımı geçindiririm kaygısı taşıyorlar. Fethiye 'de araştırma yapmaya gelmiş olan Japonlar var. Bir gün derneğimize gelen japon kız bağlama çalmamı istedi daha ezgiyi çalar çakmaz bu Kadioğlu zeybeği falanca zeybek derken şaşkınlığımı gizleyemedim. Siz nerden biliyorsunuz bunu dedim. Beni ülkemden araştırmacı olarak görevlendirildi. Sizin kùltürünüzü arşivliyoruz 50 yıl sonra sizin kùltürünüzü size satacağız diye vurguluyor ve ekliyor çok güzel bir kùltürel değerleriniz var kıymetini bilmiyorsunuz dedi.

Japon araştırmacı kızın söyledikleri son derece düşündürücüydü. Bizim gençlerimiz Aşık Veysel'i, Davut Sulari'yi, Muhlis Akarsu'yu, Aşık Ercişli Emrah'ı Karacaoğlan'ı daha bir çok değerli halk ozanlarımızı ve kùltürel değerlerimizi

bilmiyorlar yabancı müzik dinleme alışkanlığı pop şarkılar popüler müzikleri biliyorlar. Gittiğimiz festival ve konserlerimizden bunu gözlemliyorum. Oysa bizim türkülerimiz neşesiyle dramatik yapıyla bizi anlatıyor.

-TRT ise önceden eğitim kurumuydu ama günümüzde çok pasif kalıyor gerek derleme gerek kültürel programlar açısından geri planda kaldığını düşünüyorum.

-Bu yöreye neden Teke yöresi deniliyor?

-Teke yöresinde hayvancılık yaygındır erkek keçiye verilen isimdir teke ismi oradan geliyor. Hayvanın sekişi davranışı müziğe yansımış ve ritim almıştır.

-Yörük geleneğinde çalınan boğazlar hakkında bilgi verir misiniz?

-Teke yöresinde keçinin taştan taşa sekişi, hayvanın figürlerinden etkilenir verilen isimdir. Karadeniz'de hamsinin hareketlerinden müziğine yansımış, doğuda karakıştan etkilenmiş Orta Anadolu'da koyundan etkilenmiş ve yörenin müziğine folklorüne yansımıştır. Bizde kamane kabak kemanenin derisi hayvan derisinden yapılır yöremizde yaygın geleneksel sazlarımızdandır.

-Teke yöresi hangi illeri kapsıyor?

-Antalya, Isparta, Burdur, Afyon, İzmir, Fethiye gibi illerimizdir. Mersin Toroslarda Isparta' da gaggili, Teke zorlatması, Burdur'da daddırı derler. Kadın zeybeğinin figür olarak bu yörede çok farklıdır hemen anlaşılır. Denizli'nin cemilem oynaması ile Fethiye 'nin Cemilem oynaması çok farklıdır. Arazinin düzlük dağlık oluşu coğrafyanın araziyle ilgili etkileşim türkülerimize yansımıştır.

-Fethiye Güzel Sanatlar Kültür derneğindeki göreviniz nedir bu derneğin var oluş nedeni nedir?

-Doğma büyüme Fethiyeli olarak bu yöredeki gençlerimize halk kültürümüzü yaşatmak adına hocalık yapmaktayım kabak kemane bağlama sipsi gibi sazlardan oluşan müzik dersleri vermekteyim. Amaç bizim bu kültürü geleceğe aktaracak gençler yetiştirmek.

-Yöredeki ezgiler kaç kaçlıktır aksak eserlerin çoğunlukta olduğunu söyleyebilir miyiz? Oyunlar 9/ 8'lik midir?

-Fethiye'de 3 çeşit dokuzlu vardır. Bir altmış yaş üstü kişilerin oynadığı ağır dokuzlu, orta dokuzlu orta yaşlı kişilerin oynadığı ezgiler ve hızlı 9/16 lık gençler oynarlar örneğin yayla yolları, a Gülsüm, dirmikçikten gider yaylanın yolu gibi oyunları gençler oynarlar.

-Kadınların yaptığı türküler nelerdir a Gülsüm türküsünü kadın mı yakmıştır?

-Gülsüm türküsünü ben Fethiye yöremizden derledim esas ismi çömlek kırdırandır. Hikâyesi işte şöyledir: Yörede üç telli parmakla çalınan ve curayı çalan biri adam varmış adam curayı o kadar güzel ve tatlı çalıyormuş ki inek sağmakta olan bir kız çömleği kaldırmış yere atmış çömlek kırılmış. O günden sonra çömlek kırdıran diye türkü yakmışlar.

-Bu yörede gelin okşama diye bir tabir var gelin okşama nedir?

-Gelin okşama düğün geleneğinde olan bir gelenektir. Gelin okşama düğünün başlamasından bitimine kadar çalınan yapılan müziğe denir. Kompozisyon şeklinde bir bütünlük taşımaktadır. Düğünlerimiz davul zurna ile yapılır işte davul zurnanın düğünün ilk gününde sonuna kadar çaldıkları özel müziğe gelin okşama denir. Ağır başlar gittikçe hızlanır 9/16 lık olur. Sözsüz melodidir. Talip Özkan ve Ramazan Güngör derlemişlerdir. Gelin okşama düğünün ilk başlamasından bitimine kadar bir müzikle anlatımıdır.

-Yörük düğünlerinin eğlence şekli nasıldır?

-Yörük düğünlerinde yaren gecesi yapılır.Güney doğuda Urfa sıra geceleri tarzında Yörükler dede yaren gecesi dediğimiz eğlenceler yapılır çalgılarımız davul zurnayla yapılan müzikli eğlencedir. Gelin yaren edelim denir. Erkekler davul zurna ile kadınlar ise kendi aralarında delbek çalıp söyler eğlenir yâren ederler. Bizde kına geçesi de düğünde bu şekilde olur.

-Yörüklerin geleneksel yemeği nedir bir tanesinin tarifini verir misiniz?

-Keşkek geleneksel bir yemektir yörükler törenlerinde özel günlerinde mutlaka yaparlar. Düğünlerde keşkek mutlaka pişer özellikle damat adayı evlenen oğlana keşkek pişirtirler amaç damadı yormaktır keşkek yapımı ise, akşamdan ıslatılmış olan dövülmüş buğdayı sabah kaynatırlar. Pişene kadar karıştırılır bol tereyağı katılır tereyağı önemlidir.

-Sizde bir yörük olarak Yörük geleneğinde var olan boğazlar hakkında bilgi verir misiniz? Boğaz nedir kimler niçin çalarlar?

-Eskiden iletişim araçları olmadığından çobanlar kaval çalar kızlarda boğazla ezgi çalarlarmış ve herkesin kendisine özgü müziği melodisi varmış. Kız kaval sesi duyunca bu benim sevdiğim oğlanın müziği der ve her kızında ayrı boğazı vardır kızda sevdiği oğlana kendi boğazını çalar böylece mesajlaşmışlar.

-Şimdi günümüzde bu gelenek var mıdır?

-Günümüzde gelenek melenek kalmadı şimdi herkesin elinde pahalı cep telefonları cik cik yazı yazıyorlar sanal ortamda mesajlaşmalar var. Gerçek sevgilerin yok olduğu geçici yapay iletişim ve ilişkiler aile ve geleneklerimizi yok sayıyor.

-Teke yöresinde kadının yeri ve önemi nasıldır çocuk yaşta evlendirilen kendi rızası olmadan evlendirilen kızlar var mıdır? Örneğin ağ elime mor kınalar yaktılar, 12 yaşında gelin ettiler türküsü ege yöresine aittir bu türküye örnek olan olaylar var mıdır?

Bu türkümüz egenindir herkes bizim der böyle bir olay olmuş ve halka mal olan türkülerimizden biridir. Fakat yörüklerde kadınlarımız kızlarımızın erkek evlatla aynı değerdedir. Kız sevmezse ailesi vermez severde ailesi vermez kaçarsa da aile biraz sitem eder ama büyükler araya girer annenin babanın gönlünü alırlar. Yörük kadını yiğittir. Kadın efelerimiz vardır o yüzden kadın zeybeği dediğimiz zeybeğimiz var. Çete Ayşe, Kara Fatma'mız var kurtuluş savaşında mücadele vermişlerdir.

Al yazmam dalda kaldı, türküsü kadın türküsüdür yörük kadını kocası her gün meyhaneye gider içermiş kadın kocasına kör olası herif nerde kaldın dememiş. kör olası meyhane sarhoşum nerde kaldı diye de kocasına verdiği önemi yansıtıyor ve meyhaneye sitem ediyor. Alyazmam dalda kaldı türküsünün egede çeşitlemeleri vardır.

Fethiye Teke yöresinde Ali Kıvrak, Ramazan Güngör sipsi ustaları geleneği yaşatanlardır.

Bu geleneklerin yaşaması mümkün müdür?

Biz öğrencilerimize aktardıklarımızı onlarda gelecek kuşaklara aktarsınlar amacımızdır, fakat günümüzde sevgi saygı geleneği var oldukça gelenek te yaşayacaktır. Sevgi saygının olmadığı yerde gelenekte yürütülemez düşüncesindeyim.

Sözlü Boğaz

Yöre: Anamas
Kaynak Kişi: Aneli Tekkanat,
Fatma Tunç

Derleme Tarihi: Mart 2014
Derleyen: Yadigar Sude Altay
Notaya alan: Yadigar Sude Altay

Kara mayam duzda duzda
Kara çadır düzde düzde
Kırpma kahlul yüzde yüzde
Her güzellik sizde sizde

Enver Çatalın TV Kültür Programından Aneli Tekkanat' dan Derlenen
Sözlü Boğaz Havasının Notası

EK.4. Enver Yalçın ile Yörük Kültürü Etnografya müzesi ve Teke Yöresi Fethiye Coğrafyası Hakkında Görüşme

Yörük kökenli bir ailenin çocuğuyum, dedelerimiz atalarımız yörüktür.

Yörük ne demek anlamı size neden yörük denilmiştir?

Yörük demek yürüyen Türk demektir. Dedelerimiz tarım ve hayvancılık yaparlarmış yazın yaylalara çıkar kışında tarıma elverişli yerleşim alanlarına göçerlermiş. Sonradan yerleşik düzene geçmişler bizler yörüklüğün son temsilcileriyiz. Günümüzde artık yörükler ilden ile gezmiyorlar yerleşik düzene geçilmiş fakat yazın herkes yine yaylaya gider çadırını kurar ekim kasım ayında şehre veya köyüne dönerler.

Yörük müzesini kurmak nereden aklınıza geldi neden yörük müzesi?

Müzemiz Anadolu Etnografik müzesidir. Biz kendimiz esas işimiz tarım ve çiftçi çocuğu olduğumuz için, geçmiş yıllarda dedelerimizin kullandığı tarım aletlerini günümüz teknolojisiyle gelecek kuşaklar incelesinler ve her şeyin kıymetini bilsinler ekmeğin geçmişte hangi aşamalardan geçerek dedelerimizin ninelerimizin emeğini anlayıp israf etmesinler diye açtık. Günümüzde herkes yol, okul ve cami yaptırıyor bizde 13 ayda ürettiğimiz ekmeğin hangi aletlerle hangi süreçten geçtiği evreleri anlatabilmek için kullanılan tüm tarım aletlerini tanıtmaktır. Amacımız ekmeğin israfına dikkat çekmek.13 ayda üretilen ekmeği insanlar yiyeceği kadar değil de israf ederler bunu önlemek adına çiftçinin emek verdiği dedelerimizin atalarımızın kullandığı tarım aletlerini sergilemekteyiz. Amacımız israfı önlemek geçmişle gelecek arasındaki kültür bağına yaşatmak geçmişimizi gelecek kuşaklara aktarmak için müzemizi kurduk. Dedem Fettah çavuş 16 yıl Yemen Bağdat, Mısırdaki savaşmıştır. Kurtuluş savaşından sonra dedelerimiz Fethiye'ye yerleşmiştir. 700 bin sulu tarım, 450 dönüm narinciye,43 dönüm sera vardır. Fethiye denince önceden 72 köyü vardı sonradan Kemer ayrılınca köy sayısı otuza düştü. Teke yöresi dediğimiz bölgenin tarihini belgeleyen etnografya yörük müzemizdeki eserlerimizi ise Manisa Soma, Isparta Antalya, Afyon, Kütahya, Burdur gibi Teke yöresi dediğimiz bul bölgeden topladık. 2500 parça eserimiz vardır. Fethiye'de turizm madencilik ama asıl tarımcılık yoğundur. Fethiye'nin ekonomisi iyi olduğu için ve de sağlığı için yazın Mayıs 15 'inden sonra 3,4.ay yaylaya giderler baraka ev yapar çadır kurar yaylada yaşarlar.

-Burası aynı zamanda restoran ve doğal yiyecekler var kendi üretimimiz midir?

Evet, her şey kendi üretimimiz tavuklarımız var hatta eşek çiftliğimiz var eşek sütü satışıımız var. Burayı ailece işletiyoruz 22 tane çalışan elamanımız var. Yaz kış turistlerin yoğun ilgisi mevcuttur. Yerli halk ise okulların tatil olmasıyla birlikte 100 bin kişi ziyarete gelir bunun sebebinin doğal ekolojik yiyeceklerimizin olması önemlidir.

-Bir erkek eşeğimiz vardı onu gelenek görenekler dahilinde dişi bir eşekle evlendirdik hamama ve berbere götürdük gelin almaya gittik düğün yaptık. Eşeğin önemini canlı olan ve değerli bir hayvan olduğunun önemini vurguladık. Yaklaşık 5000 kişi ağırladık ve davullu zurnalı düğün yaptık. Şimdi 7 eşekli çiftliğimiz var. Süt üretiyoruz dünyanın çeşitli yerlerine süt gönderiyoruz.

-Eşek sütünü kimler niçin alıyorlar bilgi verir misiniz?

-Bilim adamlarımızın tespitine göre eşek sütünün siroz, sedef, kanser ve astım gibi bazı hastalıklara iyi geldiğini vurgulamalarından eşek sütü ilgi görüyor.

-Hangi ülkelere süt gönderiyorsunuz?

-Başta Amerika İran olmak üzere birçok ülkeye gönderiyoruz.

Yörük Müzesi işletmecisi Enver Yalçın'ın verdiği bilgiler dahilinde etnografya müzesi gezilerek Teke yöresi Yörük kültürü hakkında bilgiler edinilmiş ve çalışmada yer almıştır.

Etnografya müzesinde yörük kadın geleneksel kına kıyafeti Resim

Yörüklerde geleneksel aile giysisi Resim

**EK.5. Türkiye'de kadın konulu tezler üzerine yapılan bir değerlendirme;
Bu araştırma 1980-2009 yılları arasında Türkiye'de kadın konulu tezlerin
nasıl bir dağılım gösterdiği incelenmektedir.**

Araştırmadaki elde edilen nitel verilerin çözümlenmesi için betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Zaman zaman düşüşler yaşansada kadın konulu tez çalışmalarında 1987-2009 yılları arasında önemli bir artış gözlenmiştir. Tez çalışmaları 2006 yılından yüksek seviyesine (143) ulaşılmıştır, Dil açısından trükçe tezleri İngilizce tezler izlemekte. Yazarlığının büyük çoğunluğunu kadınlar oluşturmaktadır. Tez danışmanlıklarını çoğunlukla profesör unvanına sahip öğretim üyeleri yapmıştır. Ankara, İstanbul ve Hacettepe sırasıyla en çok tezin yapıldığı üniversitelerdir. Ankara üniversitesi bu alanda ilgili tüm konu başlıklarında tez araştırmalarının yapıldığı tek üniversitedir. Sosyo kültürel açıdan kadın ile ekonomi ve kadın en çok çalışılan konu başlıkları olmuştur.

**KADIN KONULU TEZLER ÇALIŞMA ALANLARINA GÖRE
GURUPLANDIRILMIŞ VE ON TEMA ALTINDA TOPLANMIŞTIR.**

Bu temalar sosyo kültürel açıdan kadın, ekonomi ve kadın, din ve kadın siyasal yaşamda kadın tarihsel süreçte kadın, eğitim ve kadın, hukuk ve kadın, yabancı ülkelerde kadın, cinsellik ve kadın ve sağlık ve kadın, olarak belirlenmiştir. Ulaşılan tez ve tezlerin yapıldığı Üniversite sayısı ele alındığında, üniversite başına yapılan ortalama tez sayısının 20 olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın son iki alt probleminde Üniversite sayısının fazla olmasından dolayı ortalama tez sayısının 29 üstünde kadın konulu teze sahip olan Üniversitelerle ilgili verilerdir.. Araştırma sosyal bilimlerde yapılmış tezlerle sınırlandırılmış ve 1980-2009 yılları arasında yapılan tezler kapsam alanına alınmıştır. Araştırma verilerine en son temmuz, 2009 da ulaşılmıştır.(Şahin, Çek, Oklay, 2010: 1)

Yapılmış olan kadın tezlerinin sayıca fazla olduğu sptanmış ancak çalışmanın içeriği olan kadın ve kültür bağlamında yakın tarihte araştırılmış ve beş önemli teze rastlamıştır. Kadının Halk kültürü içerisinde var oluşuna konu olan bu çslışmada

Tezlerin kültürel bağlamda öne çıması ile 4 tanesi doktora tezi olarak çalışmada belirlenmiş ve kaynak olarak yer almıştır. Bu çalışmada TRT arşivi taranmış ve 4500 türkü içerisinde 517 kadın üretimi alan kadınlardan derlenen türkü saptanmıştır. Halk kültürü içerisinde önemli yeri olan ve halk müziği yaratıcılarının geleneğin taşıyıcıları olan kadın aşıkların sayı olarak 20. yüz yılda sayısı dokuz tane olarak yakın zamanda yapılan tezlerden 9 kadın aşık olduğu kadın üretimi olan halk türkülerinin taşıyıcılarının, kadınların geri planda kaldığı görülmüştür. Kalan müzik arşivinde kadın konulu albümler veri olarak incelenmiş ve Hasan Saltık ile yapılan görüşmede son on yılda kadın konulu albümlerin sayıca arttığını basımını ve kaydını yaptıkları vurgulanmış olup kadın türküleri ve kadın konulu akademik araştırma albümlerinin her zaman halk tarafından ilgi gördüğü satış tirajının düşmediği vurgulanmıştır.

EK.6. Kalan Müzik Hasan Saltık ile Görüşme: Kadının Halk Kültürü İçerisindeki Yeri ve Kadın Ezgilerinden Oluşan Albümlerin Sektörel Anlamda Analizi

Kadın konulu tezlerin içerisinde yer alan CD ve kadın türkülerinin kayıtlarını gerçekleştiren, Kalan müziğin sahibi Hasan Saltık ile, 3 Mart 2014 tarihinde Unkapanı İmç blokta kadın konulu albümler hakkında yapılan görüşmenin ayrıntıları.

Kendiniz ve şirketiniz hakkında bilgi verir misiniz?

- Kalan müziğin kuruluş amacı alışılmışın dışında sektör dışı çalışmalar yapmaktı. Muhafif olan sol guruplara ait arşiv serisine gittik ve alan çalışmasıyla da Anadolu' da yaşayan halk ozanlarının arşiv çalışmalarını yaptık. 12 Eylül'den kalma 2932 no lu bir dil yasağı vardı bu yasa gereği yasaklanan Kürtçe, Lazca, Anadolu Ermenileri ve muhalif gurupların müziklerini yaptık. Aşık ozanlara arşiv yapılamıyordu, biz de aşık ozanlarla ilgili alan çalışması yaptık.

TRT arşivinde bulunan çok eski plakların yeniden kaydını düzenleyerek arşiv yaptık.

Siz müzik yapımcısı olarak kadının halk kültürü içerisindeki konumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

- Osmanlı döneminde şehir müziğini icra edenlerin hepsi ya Ermenilerdir ya da Rumlardır. Biz Lale Nergis hanımların kayıtlarını çıkardık. Lale Nergis hanımlar Cumhuriyet Döneminde sahte isimlerle taş plak yapıyorlardı. Seyyar Hanım tango yapmıştır. Türkler Müslümanlığı seçtikten sonra kadınlar sadece savaflara gönderilen askerler için ağıt yakmak amaçlı müzik yapmışlardır. O dönemdeki orta oyunlara, kantolara, kent oyunlarına bakıldığında Ermenilerin ve Rumların tiyatro alanında oldukları görülmektedir.

Anadolu'ya Mısır'dan, Arabistan'dan getirilen imamlarla birlikte günah olduğu söylenerek kadınlara yasak getirilmiştir. Kadınların enstrüman çalması yasaktı. Şaman kültürü ve Müslümanlık kültürü empoze edilmiştir. Bunun yansıması olarak günümüze bakıldığında şunu görüyoruz: Alevilerde kadın erkek eşitliği olduğundan ve ibadetlerini kadın erkek birlikte yaptıkları için ozanlık, aşıklık geleneğini alevi kadınları yaşatıyorlar. Geçmişte Halide Edip'i görüyoruz, ondan önce ise başka kadın bestekarlar çıkmış. Yani izin verilmemiş, bunun İslamiyet ile bağlantılı olduğunu düşünüyorum. Şaman kültüründe kadınlar daha üstün ve söz sahibiymiş. Kadının yeri çok daha iyi, daha önde idi.

Yaptığım araştırmaya göre Unkapanı'ndaki müzik şirketleri içerisinde kadın türküleri ve müziğinin çıktığı tek şirketin Kalan müzik olduğunu gördüm, bunun özel bir amacı var mıdır?

- Kalan müzik olarak daha çok akademik çalışmaların kayıtlarını yaptık. Yapımcılıktaki ilkemiz halk kültürü olan ezgilerin yaşatılmasıdır.

Arşivinizde çıkmış olan proje bazında kadın konulu kaç albüm vardır?

- Kadın türküleri olarak geleneksel halk kültürünü yansıtan albümler oldukça fazla, amacımız kültürel değerlerimizi yaşatmak.

Cumhuriyet döneminde Muzaffer Sarısözen ve çalışma arkadaşlarının yaptığı derlemeler de yeterli olamamıştır. Etnomüzikoloji araştırmacılar iyi araştırma yapamamıştır. Muzaffer Sarısözen'lerin yaptıkları alan çalışmasında kadınlarla yeteri kadar ilgilenilip araştırılmamış, etnomüzikoloji alanında etnomüzikologlar da pasif kalmış, yeterince Anadolu'daki araştırmaya yönelmemişlerdir. Halk kültürünün içerisinde önemli üretkenliği olan kadın ezgilerinin önemi büyüktür. Sevilay Çınar'ın araştırması olan yirminci yüzyıl kadın aşıklarının cd'sini çıkarttık. Eminim ki daha çok üretici kadın vardır, fakat kendilerini ifade edecekleri alan ve destekleyici ortam bulamadıklarından sayı olarak çok az kadın aşık veya ozan tespit edilmiştir. Bana göre iyi bir ozan üretendir ve kadın aşıklardır, kadın aşıklar kültürün taşıyıcılarıdır. Hamiyet Yüceses'ler yorumcudur.

Osmanlı dönemine bakıldığında bir aşık sazıyla at sırtında Anadolu'yu dolaşarak halkı bilinçlendirmiştir.

Kadın konulu, kadının duygu ve düşüncesini yansıtan albümleri çıkartmak projesi sizin düşünceniz mi yoksa yorumculardan size gelen talepler midir?

- Albüm proje teklifleri bazen akademik çalışmaları çoğaltmamız için gelen projeler oluyor. Bizim de hazırladığımız çok sayıda albümler oldu.

Kadın türküleri ve kadın kültürünü/duygularını anlatan albümlerin ticari olarak satış anlamındaki potansiyeli nedir?

Kadının üretimi olan ezgiler, kadın emeğinin ürünleri her zaman önemini ve satış potansiyelini korumuştur.

Şirketinizde çıkmış olan kadın konulu albümlerin içerikleri, yöresi ve yorumcuları hakkında bilgi verir misiniz?

- Çıkan albümlerin Anadolu'nun tüm coğrafyasında yer alan kültürleri kapsamaktadır. Her yöreye ait geleneksel türküler içerikli albümler bulunmaktadır.

Günümüzde albümlerin satış anlamında tirajı düştü, siz buna rağmen kültürel anlamda bu tür kadın konulu projeleri çıkartmaya devam edecek misiniz?

- Halk kültürü içerisinde önemli yeri olan kadın türkülerinin kayıtlarını yapmaya devam edeceğiz.

EK.7. TRT repertuarında 4500 türkü arasından saptanan ve kadınlardan almış olan 517 tane türküler verileri

Rep.No	EZGİ ADI	YÖRESİ	KAYNAK KİŞİSİ	DERLEYEN	NOTAYA ALAN
1345	A GİZ SENİN ADIN DUDU	AFYON	Abdullah Uluçelik	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
141	A GİZİM SANA POTİN ALAYIM MI	İÇEL/Silifke	Yöre Ekibi	İstanbul Belediye Konservatuarı	Yücel Paşmakçı
2442	ADEM GARDAŞ DEDİM GELDİM YANINA	MUĞLA	Nursal Ünsal	Durmuş Yazıcıoğlu	Durmuş Yazıcıoğlu
1512	ADİLE'MİN ÜÇ BONCUKLU HASIRI	ANTALYA/Elmalı	Nimet Terzioğlu/Erdal İyöz	Ateş Köyoğlu	Ateş Köyoğlu
7	AĞ ELİME MOR KINALAR YAKTILAR	DENİZLİ/Acıpayam	Süleyman Uğur	Nida Tüfekçi	Nida Tüfekçi
1412	AĞ KEÇİ GELMİŞ OĞLAĞIN İSTER	YOZGAT/Akdağmadeni	Aysel Sezer	Nida Tüfekçi	Nida Tüfekçi
4231	AH GUZUM SABAH ETTİN ÇEKTİKLERİN UĞRUNDA	NEVŞEHİR/Ürgüp	Fadime Başaran - Fadik Altun	Plâktan Yazıldı	Emin Aldemir
403	AH TİREN KARA TİREN	KIRKLARELİ/Lüleburgaz	Mustafa Sami Arı	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
3953	AH YA BENİM KIRMIZICA GÜLÜM	KIRKLARELİ/Koyunbaba Köyü	Mürüvvet Çakırel	Buket Şahinel	Yücel Paşmakçı
4147	AHLATIN ALTINDA KÜÇÜK İSKELE	BİTLİS	Necla Eker	Necla Eker	Yücel Paşmakçı
2080	AHMED'İM HANDA HANDADIR HANDA	BALIKESİR / Gönen	Sıdika Çamlıdağ	Nurettin Çamlıdağ	Nida Tüfekçi
4332	AHMEDİN BAŞLIĞI GÜRCÜ BAŞLIĞI	KAYSERİ	İsmail Erdoğan	Ank.Devl.Kons.	Altan Demirel
3857	AHMED'İN SAÇLARI KINALI	RUMELİ/Kırcaali	Sıdika Ahmet Kızı	Plâktan Yazıldı	Rüstem Avcı
3515	AK BAKRAÇLAR SUSUZ GALDI	SİNOP	Remziye Güven	Ferruh Güven	Ferruh Güven
3553	AK BUĞDAYIM BUĞDAYIM	UŞAK/Eşme	Fadime Kılınç/Mediha Kılınç	Celal Vural/Gülseren Aygün	Celal Vural
2787	AK GÜVERCİN OLAYDIM	RUMELİ/Deliorman	Emine Balkanlı	Hasan Karakaş	Hasan Karakaş
2253	AK SİNNE'YE VARDIM KOYUN YAYMAYA	NİĞDE	Nimet Balkan	Nida Tüfekçi	Nida Tüfekçi
1406	AKAYI DAŞLI DERE	RİZE	Hasan Tunç	Cemile Cevher	Ahmet Yamacı
1461	AKÇAYIM BOYDAN BOYA	SİVAS/Kangal/Karasuver Köyü	Fatma Yılmaz/Şenay Erden	Orhan Gazi Yılmaz	Yücel Paşmakçı
4266	AL ELMA SOYULUR MU	NEVŞEHİR/Ürgüp	Fadime Başaran-Fadik Altun	Plâktan Yazıldı	Gülbüz Sapmaz
516	AL GEYDİM ALSIN DİYE	ÇANAKKALE/Yenice/Boynanlar Köyü	Serpil Kaya	Nihat Kaya	Nihat Kaya
2788	AL KADİFENİN TOPU	AFYON/Dinar/Kozluca	Emine Toplu	İsmet Egeli	İsmet Egeli
1692	AL ŞALIM MAVİ ŞALIM	ERZURUM/Oltu	Zafer Acar	Muharrem Akkuş	Muharrem Akkuş
2444	AL YAZMAM DALDA KALDI	MUĞLA/Fethiye	Fatma Yavuz/Faden Yavuz	Mustafa Hoşsu/Talip Özkan	Talip Özkan
593	ALA ÇORAP ÖRMEDİM (KIYMET)	TOKAT/Reşadiye	Aslan Kurt	Arif Meşhur	Nida Tüfekçi
4427	ALİVER GAHVECİ BAŞ NARGİLE SERİNİ	HATAY	Sıdika Şerbetçi	Ank.Devl.Kons.	Altan Demirel
3527	ALİ DUVARI DELDİ	ÇANAKKALE/Gelibolu/Kavak	Melahat Tandoğan	Melahat Tandoğan	Nida Tüfekçi

Rep.No	EZGİ ADI	YÖRESİ	KAYNAK KİŞİSİ	DERLEYEN	NOTAYA ALAN
4130	ALİM YATIR YOL ÜSTÜNE	RUMELİ/Gostivar	Nadire Çelik	Hüseyin Yalıtırık	Hüseyin Yalıtırık
4424	ALLI DA YEMENİM	HATAY/Antakya	Sıdika Şerbetçi	Ank.Devl.Kons.	Altan Demirel
94	ALLI DA YEMENİM	GAZİANTEP	Yöre Ekibi	Nida Tüfekçi	Nida Tüfekçi
4180	ALMADA ÇAYLAR ALLI GELİNİ	BİLECİK/Söğüt/Borçak Köyü	Hatice Akyıldız	Zümrüt Erk(Nahya)	Sümer Ezgü
3643	ALNI DELMELİ YARIM	ÇORUM	Güllü Coşkun	Nazmiye Coşkun Özgül	Mustafa Özgül
487	ALTI KIZLAR	AYDIN	Yöre Ekibi	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
1309	ALTIN TAS İÇİNDE GINAM EZDİLER	KÜTAHYA	Ahmet İnegöllüoğlu (Hisarlı)	Yücel Paşmakçı	Yücel Paşmakçı
3670	ALTIN TAS İÇİNDE KINAM KARILDI	MUĞLA/Fethiye	H.Çelik/Y.Güven/A.Hancıoğlu/ N.Demir	Sümer Ezgü	Sümer Ezgü
485	ALTIN TASTA GÜL KURUTTUM	HATAY/Antakya	Sıdika Şerbetçi	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
943	ALTUNU BOZDURAYIM	KAYSERİ	Fatma Efe	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
3788	AMAN NAZELİM NAZELİM	SİVAS/Şarkışla/Kaleköy	Medine Köseoğlu	İhsan Öztürk	İhsan Öztürk
1375	ANACAN BAĞRIMI CAN EYLEMİŞEM MEN	AZERBAYCAN	Muazzez Türing	Muazzez Türing	Osman Özdenkçi
518	ANNE BEN HASTAYIM MARUL İSTERİM	İZMİR/Karaburun	Serpil Eroğlu	Durmuş Yazıcıoğlu	Durmuş Yazıcıoğlu
1959	ANNEM ENTARİ ALMIŞ	ÇANAKKALE/Halilali Köyü	Saniye Can	Saniye Can	Nida Tüfekçi
2842	APARMAĞA GELMİŞİK	AZERBAYCAN	Zeynep Hanlarova	Zeynep Hanlarova	Can Etili
232	ARABAM TAŞA GELDİ	BALIKESİR/Balya/Kayalar Köyü	Hafize Kopuk	Nihat Kaya	Nihat Kaya
2838	ARABAMIN TEKERİ	BURDUR	Ziynet Yenyaz/Ayşeli Kandemir	Ankara Devl.Kons.	Işık Başel
3027	ARABAYA TAŞ KOYDUM	RUMELİ	Aysel Hasanova	TRT Müzik Dai. Başk.THM Md.	Ateş Köyoğlu
2449	ARAKÇIN'IN MENDEDİR CEYRAN	AZERBAYCAN	Zeynep Hanlarova	Plâktan Yazıldı	Nida Tüfekçi
3112	ARALIKTAN CANDARMALAR BAKIYOR	BİLECİK/Gölpazarı/Kavacık	Zaliye Tarım	Abdullah Gündüz	Abdullah Gündüz
3503	ARAP ATI GİBİ SALLAR BAŞINI	ŞANLIURFA	Yöre Ekibi	TRT Müzik Dai. Başk.THM Md.	Altan Demirel
3104	ARDA'YA SUYA VARMA	RUMELİ/Deliorman	Emine Balkanlı	Hasan Karakaş	Hasan Karakaş
3374	ARMUT DALINI EĞMELİ	BURDUR	Selma Bedir	Sümer Ezgü	Sümer Ezgü
2700	ARMUT İDİM GÜNDEM YANIM YARILDI	ANKARA/Ayaş/Ilıca Köyü	Fatma Yıldız	Ankara Devl.Kons.	İsmet Akyol
1377	ARPA BUĞDAY DANELER	YOZGAT/Akdağmadeni	Aysel Sezer	Nida Tüfekçi	Nida Tüfekçi
3931	ARPA BUĞDAY DANELER	ORTA ANADOLU	Yöre Ekibi	TRT Ankara Rad. THM Md.	Y. Aydaş/Ü. Bekizağa
3349	ARPA DA EKTİM OLACAK	BURSA/Orhaneli	Ayşe Özgüler	Murat Kara	Altan Demirel
4406	ARZUM AĞLEYİP DURMA	ÇORUM/İskilip	Dudu Gümüşten	Ank.Devl.Kons.	Altan Demirel

Rep.No	EZGİ ADI	YÖRESİ	KAYNAK KİŞİSİ	DERLEYEN	NOTAYA ALAN
490	ASMALI MENCERE	İZMİR/Karaburun	Müjgan Ağaoglu	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
905	AŞAĞI YOLDAN GELİYORMUŞ ÜÇ ATLI	BALIKESİR/Bigadiç	Münevver Hanım	TRT Müzik Dai. Başk.THM Md.	Nida Tüfekçi
2739	AŞAĞIDAN ACI POYRAZ ACILAR	SİVAS/Şarkışla/Kaleköy	Medine Köseoğlu	İhsan Öztürk	İhsan Öztürk
1892	AŞAĞIDAN GELEN GELİN ALICI	ADANA/Seyhan/Kadirli	Hasibe Türkmen	Ankara Devl.Kons.	Ateş Köyoğlu
952	AŞAĞIDAN GELEN GELİNE BENZER	ESKİŞEHİR/Seyitgazi/Kırka	Satı Yeşil	Muammer Uludemir	Muammer Uludemir
26	AŞAĞIDAN GELEN ÜZÜM KAĞNISI	YOZGAT/Boğazlıyan	Mevlide Kayhan	Soner Özbilen	Soner Özbilen
1476	AŞAĞIDAN GELİR DÜVELER GİBİ	YOZGAT/Akdağmadeni/Oluközü	Halime Tunç	Nida Tüfekçi	Nida Tüfekçi
3919	AŞAĞIDAN GELİYOR ÜÇ ATLI	KÜTAHYA/Tavşanlı	Hediye Sakmar	Neriman Tüfekçi	Neriman Tüfekçi
4325	AŞAĞIDANGELEN TATAR	KAYSERİ/Pınarbaşı	Zekiye Özhan	Ank.Devl.Kons.	Altan Demirel
4221	AŞK YOLUNA CANI FEDA KILANLAR	ÇUKUROVA	Necla Babacan Gen	Halil Atılğan	Halil Atılğan
868	AŞŞAĞIDAN DA GELE GELE GELDİLER	YOZGAT/Boğazlıyan	Sabiha Kubilay	İclal Akkaplan	Nida Tüfekçi
1316	AT GELİR ŞAKIR ŞAKIR	BURSA	Kıymet Varol	İsmet Akyol	İsmet Akyol
1443	ATEM TUTEM MEN SENİ	BİTLİS	Nazire Subaşı	Hüsamettin Subaşı	Ateş Köyoğlu
358	ATEŞ ALDI ELİMİ DE KOLUMU	KONYA/Seydişehir	Ayşe Dadı	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
2869	ATEŞİM YANMADAN TÛTÜNÛM TÛTER	HATAY/Antakya	Sıdka Şerbetçi	Ankara Devl.Kons.	Neşe Dilekçioğlu
3707	ATIM ATIM KIR ATIM	MUŞ	Muazzez Türing	Muazzez Türing	Mustafa Geceyatmaz
906	ATIM DURDU BEN YORULDUM	BALIKESİR/Bigadiç	Münevver Hanım	TRT Müzik Dai. Başk.THM Md.	Nida Tüfekçi
1440	ATLAYIP GEMİNE BİNEMEDİN Mİ	MUĞLA/Fethiye/Günlükbaşı Köyü	Fatma Hancıoğlu	Hamdi Özbay	Hamdi Özbay
3952	AY AYLARI AYLARI	KIRKLARELİ/Koyunbaba Köyü	Pembe Şahinel	Buket Şahinel	Yücel Paşmakçı
2880	AY BULUTTA BULUTTA	ANKARA/Kızılcahamam	Emine Ünler	Saadetin Gürhan	Mustafa Özgül
3220	AY GİZ MENİM CANIMSAN	AZERBAYCAN	Bülbül Mehmedov	Plâktan Yazıldı	Esat Kabaklı
3180	AY GİZ TAVUS KİMİSEN	AZERBAYCAN	Güla Memedov	Plâktan Yazıldı	Can Etili
1408	AYAĞINA GIYER ÜÇ GÜLLÜ ÇORAP	NEVŞEHİR/Ürgüp	Fadime Hanım/Fadik Hanım	Plâktan Yazıldı	Adnan Ataman
4464	AYAĞINA GIYMİŞ MESTİ ÇORABI	HATAY/Antakya	Sıdka Şerbetçi	Ank.Devl.Kons.	Altan Demirel
3382	AYAĞINDAKİ MESLER	DOĞU KARADENİZ	Cemile Cevher	TRT Erzurum Rad. THM. Md.	Bülent Aslan
2839	AYAK AYAK MERDİVANIN BAŞINA	BURDUR	Ziynet Yenyaz/Ayşeli Kandemir	Ankara Devl.Kons.	Işık Başel
4237	AYLEME GELİN AYLEME (Kına Havası)	BİLECİK/Kendirli Köyü	Nuiye Yılmaz - Fatma Kar	Saadet Yılmaz Bircan	Saadet Yılmaz Bircan
624	AYLETMEN GELİNİ YAZIK	ISPARTA	Dudu Şengül/Fatma Günyıl	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen

Rep.No	EZGİ ADI	YÖRESİ	KAYNAK KİŞİSİ	DERLEYEN	NOTAYA ALAN
939	AYNAM DÜŞTÜ YERLERE	ESKİŞEHİR	Ayşe Yürekli	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
3454	AYŞE'M GELİYOR AYŞE'M	MANİSA/Akhisar	Gülderen Öz	Ahmet Günday	Ahmet Günday
3455	BABA AYDIN'A VARDIN MI	AYDIN/Nazilli	Hediye Hüseyin	Ahmet Günday	Ahmet Günday
4508	BABAN BURSA'YA VARDI MI	SAMSUN/Vezirköprü	Makbule Arslan	Ank.Devl.Kons.	Altan Demirel
2543	BACANIZDA OT MUVDUM	SİVAS	Satı Gökteş	Leyla Gökteş	Osman Duran
633	BADILCANI DOĞRADIM	ISPARTA	İkbal Ünal	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
3708	BAĞDAN BİR GÜL ALMIŞAM	KARS	Muazzez Türing	Muazzez Türing	Mustafa Geceyatmaz
2560	BAHÇELERDE HURMAYIM	ORTA ANADOLU	Necmiye Hanım/Muzaffer Özden	Erkan Sürmen	Erkan Sürmen
1839	BAHÇELERDE ÜZERLİK	BALIKESİR/Savaştepe	Sevim Güler	TRT Müzik Dai. Başk.THM Md.	Erkan Sürmen
661	BAHÇENİN GEDİĞİNDEN	SİVAS/Ulaş	Fikriye Meşhur	Arif Meşhur	Arif Meşhur
1357	BALIKESİR YOLUNDA	ÇANAKKALE	Saniye Can	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
3289	BALTAYI VURDUM MEŞEYE	RUMELİ/Selanik/Drama	Bedia Yaltrık	Hüseyin Yaltrık/Hüseyin Tuncel	N. Kaya/H. Yaltrık
870	BASDIM DA KIRILDI İĞDENİN DALI	ORTA ANADOLU	Sabiha Kubilay	İclal Akkaplan	Nida Tüfekçi
49	BAŞIMDA TÛLBENDİM AĞLADIM GÛLMEDİM	YOZGAT/Boğazlıyan	Yöre Ekibi	Soner Özbilen	Soner Özbilen
44	BAŞINDAKİ TELLERE	DİYARBAKIR	Zehra Bilir	Ahmet Yamacı	Ahmet Yamacı
1208	BAŞINDAKİ YAZMAYI SARIYA MI BOYADIN	TOKAT/Reşadiye	Mihrican Bahar	Yücel Paşmakçı	Yücel Paşmakçı
2264	BAYRAM OLDU GELMEDİ	KARS	Muazzez Türing	Osman Özdenkçi	Osman Özdenkçi
3403	BAZARDA BAL VAR GELİNİM	MUĞLA/Fethiye	Fatma Kaya/Faden Yavuz	Mustafa Hoşsu/Talip Özkan	Nida Tüfekçi
3671	BE GEMİCİ GEMİCİ	RUMELİ	Azize Tözem	Yücel Paşmakçı	Yücel Paşmakçı
2909	BEBEĞİ NAZLI BÜYÜTTÜM	DOĞU ANADOLU	Sabahat Avşar	TRT Müzik Dai. Başk.THM Md.	Ali Canlı
3105	BEN BİR GÖÇMEN KIZI GÖRDÜM	RUMELİ	Fethiye İşçiler	Havva Karakaş	Hasan Karakaş
304	BEN BİR YARIN BAKIŞINA MAİLEM	TRABZON	Emine Tanaydın/Lütfiye Tanaydın	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
1191	BEN DE HAYDARLI'DAN BELİ GELİRİM	SİVAS/Sarıca Köyü	Nurşen Sarıca	Metin Eryürek	Metin Eryürek
1371	BEN GİDERİM BATUM'A	SİNOP	Münire Tarabuş	Sabahat Karakulakoğlu	Muzaffer Sarısözen
1335	BEN GİDIYORUM YOLUMA	ESKİŞEHİR	Saliha Gürlü	Ali Gürlü	Ali Gürlü
231	BEN HAVADA UÇARIDIM	ISPARTA/Yalvaç	Havva Canlı	Ali Canlı	Ali Canlı
3960	BEN HOROZAM ÖTEREM	VAN/Erciş	Mürüvvet Subaşı	Hüsamettin Subaşı	Yücel Paşmakçı

Rep.No	EZGİ ADI	YÖRESİ	KAYNAK KİŞİSİ	DERLEYEN	NOTAYA ALAN
3028	BEN İSLİMYE'YE VARMAİYİM MI	RUMELİ	Sebile Kelova	TRT Müzik Dai. Başk.THM Md.	Ateş Köyoğlu
1340	BEN YARE YOLLADIM BİR ELMAS KUTU	BİLECİK/Kendirli Köyü	Nuriye Yılmaz	Saadet Yılmaz Bircan	Saadet Yılmaz Bircan
3918	BENİM ADIM BENLİ AYŞE	SİVAS	Zekiye - Osman Şan	Ömer Şan	Tuncer İnan
3589	BENİM TAVUĞUM ÇİLÇİLİDİR	ERZURUM	Seyhan Orak	Hamdi Özbay	Hamdi Özbay
4153	BİN NAZİNEN BAĞLAMIŞLAR	BİTLİS	Necla Eker	Necla Eker	Yücel Paşmakçı
4202	BİR AH ÇEKTİM DERİNDEN	RUMELİ/Deliorman	Ulviye Ahmet	Rüstem Avcı	Rüstem Avcı
476	BİR AY DOĞAR PASEN'DEN	ERZİNCAN	Fahriye Çalımlı/Ş.Ç./N.K.	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
2202	BİR DİLİM İKİ DİLİM ÜÇ DİLİM ELMA	ERZURUM	Senem Şimşek	Nebahat Şimşek	Erkan Sürmen
2795	BİR DURNA UÇURDUM HUBLAR GÖLÜNDEN	KAHRAMANMARAŞ/Elbistan	Güzel Köse	Nazmiye Coşkun Özgül	Mustafa Özgül
1919	BİR FIRTINA TUTTU BİZİ DERYAYA KARDI	RUMELİ/Selanik	Fatma Çil	Yücel Paşmakçı	Yücel Paşmakçı
3489	BİR GARİP KUŞUM YARALI	KARS	Muazzez Türing	Muazzez Türing	Mustafa Geceyatmaz
148	BİR GEMİM VAR SALİVERİN ENGİNE	AYDIN	Nursal Ünsal	Durmuş Yazıcıoğlu	Durmuş Yazıcıoğlu
2911	BİR İNCE YAĞMUR YAĞAR	ERZURUM	Suzan Kırmızı	TRT Müzik Dai. Başk.THM Md.	Ali Canlı
1475	BİR OK ATTIM HERGE VARDI	YOZGAT/Akdağmadeni/Oluközü	Halime Tunç	Nida Tüfekçi	Nida Tüfekçi
453	BİR SABAHTAN YOLUM DÜŞTÜ GELİNE	KONYA/Akşehir	Vasfiye Baransel	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
1381	BİR SAMAVAR ALMIŞAM SİLENİM YOKTUR	KARS	Gülay Göyme/Vural Göyme	Muazzez Türing	Osman Özdenkçi
133	BİR TAŞ ATTIM DARABAYA TIK DEDİ	ANTALYA/Akseki	Hesna Yazıcıoğlu	Durmuş Yazıcıoğlu	Durmuş Yazıcıoğlu
3730	BİZ GELİNE GELMİŞ İDÜK	ERZİNCAN/Refahiye	Vesile Köstek/ Gülseren Şahin	Soner Özbilen	Soner Özbilen
2372	BİZ GİDELİM SAZLARA	BALIKESİR/Bandırma	Müşerref Ercan	Sadi Yaver Ataman	Adnan Ataman
4494	BİZİM DE SOKAK MAVİ DE YAZMA BÜRÜNÜR	ISPARTA	Havva Toygur	Ank.Devl.Kons.	Altan Demirel
3042	BİZİM DEĞİRMEN DÖNER	KÜTAHYA/Simav/Yağullar	Hilal Alver	Nida Tüfekçi	Nida Tüfekçi
1216	BU GECE AY DOĞACAK	ERZURUM/Aşkale	Sırma Günaydın	Baksen Günaydın	Baksen Günaydın
2913	BU GÖÇÜ BURDAN YÜKLEDİM	ERZURUM	Suzan Kırmızı	TRT Müzik Dai. Başk.THM Md.	Ali Canlı
3776	BUDARIM BAĞLAR BUDARIM	ANTALYA/Elmalı	Nimet Terzioğlu	Erdal İyiöz	Erdal İyiöz
2743	BUGÜN BAYRAM GÜNÜ DERLER	ERZİNCAN/Tercan	Edibe Sulari	Sami Yılmaztürk	Erkan Sürmen
3845	BUGÜN BEN BİR GÜZEL GÖRDÜM	ERZİNCAN	Fidan Engin	Turan Engin	Yücel Paşmakçı
2770	BURSA'NIN MERMER TAŞLARI	ESKİŞEHİR	Ayşe Yürekli	Ankara Devl.Kons.	İsmet Akyol
3843	BÜTÜN DÜNYA SENİN OLSUN (BİR DOST BİR POST YETER BANA)	ERZİNCAN	İpek Bayrak	Süleyman Yıldız	Süleyman Yıldız

Rep.No	EZGİ ADI	YÖRESİ	KAYNAK KİŞİSİ	DERLEYEN	NOTAYA ALAN
3044	CELAL BACADA YATİYOR	YOZGAT/Akdağmadeni	Aysel Sezer	Nida Tüfekçi	Nida Tüfekçi
1267	CİCİ PABUCUM CİCİ	BURSA	Nevin Akol	Nevin Akol	Nevin Akol
709	ÇAKTILAR ÇAKMAK TAŞINI	SİVAS/Ulaş	Fikriye Doğuyurt	Arif Meşhur	Arif Meşhur
3993	ÇALDIĞIN SAZA MI YANAM (SAZA NİYE GELMEZSEN)	DİYARBAKIR	Lamia Benek	İzzet Altınmeşe	Altan Demirel
874	ÇALI KOYDUM OCAĞA	SİVAS/Ulaş	Fikriye Meşhur	Arif Meşhur	Arif Meşhur
2479	ÇAMLIĞIN BAŞINDA TÜTER BİR TÜTÜN	YOZGAT/Akdağmadeni	Nida Tüfekçi	Nida Tüfekçi	Nida Tüfekçi
460	ÇATALKAYA ALINMAZ	ELAZIĞ/Palu	Hayriye Temizkalp	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
3552	ÇATTILAR GAZAN DAŞINI	UŞAK/Eşme	Fadime Kılınç/Mediha Kılınç	Celal Vural/Gülseren Aygün	Celal Vural
2872	ÇATTILAR GAZAN TAŞINI	MANİSA/Salihli	Hayriye Yılmaz	Ankara Devl.Kons.	Hasan Karakaş
1477	ÇATTILAR OCAK DAŞINI	YOZGAT/Akdağmadeni/Oluközü	Halime Tunç	Nida Tüfekçi	Nida Tüfekçi
2874	ÇATTILAR OCAK TAŞINI	MANİSA	Zehra Güler	Ankara Devl.Kons.	Hasan Karakaş
4185	ÇATTILAR OCAK TAŞINI	KAYSERİ/Sarız/Yenikent Köyü	Fatma Gökdemir/Nazife Uzunlu	Savaş Ekici	Erdem Çalışkanel
545	ÇAYIRA SERDİM POSTU	ISPARTA	Nazife İzzet	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
2706	ÇAYIRLIKTA ÇİMENLİKTE EVİM VAR	ANKARA / Nallıhan	Nadire Uysal	Ankara Devl.Kons.	İsmet Akyol
3137	ÇAYIRLIKTA ÇİMENLİKTE EVİM VAR	ANKARA/Beyazır	İhsan Ünlüsan	Ali Canlı	Ali Canlı
3427	ÇEK DEVECİ DEVELERİ	BURDUR/Altınyayla (Dirmil)	Kadir Türen/Mehmet Yıldırım	Özay Gönlüm	Özay Gönlüm
3741	ÇEKİN KIRATIMI BİNEK TAŞINA	İZMİR/Torbalı/Ormanköy	Fitnet Çetin	İsmet Egeli	İsmet Egeli
2677	ÇELLO DEDİKLERİ DAHA BİR UŞAK	ADANA	Huriye Koç	Ankara Devl.Kons.	Ali Canlı
3495	ÇEMBERUMİN UCİNA	RİZE	Meryem Sarı/Mahmure Sarı	Emin Yağcı	Altan Demirel
1568	ÇEPER ÇEKTİM YOL AÇDIM	ARTVİN/Şavşat	Cevri Altıntaş	Nida Tüfekçi	Nida Tüfekçi
1935	ÇIKSAM DAYLERİN BAŞINA	RUMELİ/Selanik	Fatma Çil	Yücel Paşmakçı	Yücel Paşmakçı
4301	ÇIKTUK DÜZLERDEN DAĞA	TRABZON/Maçka/Gomera Köyü	Cemile Cevher	Cemile Cevher	Cemile Cevher
3290	ÇINGIRDAKLI POTİN AYAKTA	RUMELİ/Selanik/Drama	Bedia Yaltrık	Hüseyin Yaltrık	Hüseyin Yaltrık
3951	ÇIRANIN BURNUNU KES	VAN/Erciş	Mürüvvet Subaşı	Hüsamettin Subaşı	Yücel Paşmakçı
2482	ÇİNE ÇAYI TAŞKIN OLUR	AYDIN/Çine	Nursal Ünsal	Durmuş Yazıcıoğlu	Durmuş Yazıcıoğlu
4300	ÇİNİ BİLEZİK KOLUNDA	BAYBURT/Kitire Köyü	Güllü Özbek	Cemile Cevher	Cemile Cevher
3291	ÇOBANİ ÇOBANİ KİRLİ ÇOBANİ	RUMELİ/Selanik/Drama	Fatma Gökes	Hüseyin Yaltrık	Hüseyin Yaltrık
3772	ÇÖKELEĞİ ÇÖKERTTİM	SİVAS/Karaçayır Köyü	Nergiz Göçer/Fatma Yılmaz	Orhan Gazi Yılmaz	Altan Demirel
1218	DAĞDA DARI HARMANI	ERZURUM/Aşkale	Sırma Günaydın	Baksen Günaydın	Baksen Günaydın

Rep.No	EZGİ ADI	YÖRESİ	KAYNAK KİŞİSİ	DERLEYEN	NOTAYA ALAN
3771	DAĞLAR KEVEN KURUSU	SİVAS/Kangal/Kocayurt Köyü	Sultan Durgun/Melek Kurt	Orhan Gazi Yılmaz	Altan Demirel
2620	DAĞLARA YAĞAYI KAR	RİZE/Hemşin	Cemile Cevher	Ahmet Yamacı	Ahmet Yamacı
562	DAĞLARDA MEŞELERDE	MUŞ	Düriye Keskin	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
3716	DAĞLARI DAĞLASINLAR	AĞRI /Eleşkirt	Gülseher Parlak	Erol Parlak	Erol Parlak
1221	DALDALA DALDALA DAL BEN OLAYDIM	ERZURUM/Aşkale	Sırma Günaydın	Baksen Günaydın	Baksen Günaydın
4230	DALMA GELİN DALMA ÇAYLAR DERİNDİR	NEVŞEHİR/Ürgüp	Fadime Başaran - Fadik Altun	Plâktan Yazıldı	Emin Aldemir
2707	DAM BAŞINA ÇIKSAM SAÇIM YELLENİR	HATAY/Antakya	Sıdka Şerbetçi	Ankara Devl.Kons.	İsmet Akyol
2885	DAM BAŞINDA OTURUR	AKSARAY/Ortaköy	Emel Demiryürek	Belkıs Akkale	Belkıs Akkale
3224	DAMDA DURMA KAHKÜLLERİN YEL ALIR	ERZİNCAN/Kemaliye/Ilıç/Yakuplu	Melahat Turgut	Mustafa Özgül	Mustafa Özgül
2059	DAMDAN DAMA İP GERDİM	HATAY/Antakya	Sıdka Şerbetçi	Ankara Devl.Kons.	Ateş Köyoğlu
2488	DARBUKA ÇALA ÇALA	KOCAELİ/Kandıra	Fatma Anıl	Mustafa Hoşsu	Mustafa Hoşsu
3955	DAREYİ ÇALAMAZSIN	KIRKLARELİ/Koyunbaba Köyü	Pembe Şahinel	Buket Şahinel	Yücel Paşmakçı
1474	DAŞ DÖNMÜYOR DÖNMÜYOR	YOZGAT/Akdağmadeni/Oluközü	Halime Tunç	Nida Tüfekçi	Nida Tüfekçi
2870	DAŞDA FENER YANAR MI	RUMELİ	Elmas Alyüz	Ankara Devl.Kons.	Neşe Dilekçioğlu
3362	DEFİMİN DELİKLERİ	YOZGAT/Akdağmadeni	Halime Tunç	Siyami Taştan	Altan Demirel
2800	DEĞİRMEN DÖRT DOLANIR	SİVAS/Bostankaya	Remziye Akkaplan	Necla Akben	Necla Akben
3912	DEĞİRMEN YAN AĞACI	KARS	Hediye Aktaş (Karabağ)	Faruk Demir	Faruk Demir
652	DEĞİRMENİN BENDİNE	MUŞ	Muazzez Türing	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
1570	DEMEDİ YAR DEMEDİ	ELAZIĞ	İffet Gülgeç	Neriman Tüfekçi	Neriman Tüfekçi
3459	DEMİRCİLER DEMİR DÖĞER TUNÇ OLUR	MANİSA/Alaşehir	Hediye Nahya	Yılmaz İpek/Ahmet Günday	Y. İpek/A. Günday
1865	DENİZ KENARINA ENMEYEDİN	ADANA	Huriye Koç	Ankara Devl.Kons.	Ateş Köyoğlu
1315	DENİZİN ORTASINDA	BURSA	Kıymet Varol	İsmet Akyol	İsmet Akyol
3865	DERE BOYU TEKNELİ	ÇANAKKALE	Fatma Bulut	TRT İzmir Rad. THM Md.	Salih Urhan
534	DERE GELİYOR DERE	KIRKLARELİ/Lüleburgaz	Türkan Ebcioğlu	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
1973	DERE GELİYOR DERE (EYİŞMEM BEN)	BALIKESİR/Savaştepe	Hatice Güler	TRT Müzik Dai. Başk.THM Md.	Erkan Sürmen
3493	DERE KÜTÜK GÖTÜRÜR	RİZE/Çayeli	Hanife Yağcı	Emin Yağcı	Altan Demirel
4248	DERELER AKMAZ OLDU (ÇAKIRIM)	KIRKLARELİ	Meryem Öztürk-Sümbül Mutluer	Hasan Öztürk	Yücel Paşmakçı
2003	DERELER GÖLGELENDİ	TOKAT/Reşadiye	Mihrican Bahar	TRT İstanbul Rad.THM Md.	Ali Canlı
1283	DERELERDE GUŞBURNU	SİNOP/Boyabat	Neriman Gürpınar	Yücel Paşmakçı	Yücel Paşmakçı

Rep.No	EZGİ ADI	YÖRESİ	KAYNAK KİŞİSİ	DERLEYEN	NOTAYA ALAN
3217	DERENİN BALIKLARI	TRABZON-GİRESUN	Süreyya Davulcuoğlu	TRT Müzik Dai. Başk.THM Md.	Behçet Bostan
668	DERMAN ARARDIM DİRDİME	SİVAS	Zeliha Hatun	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
892	DERSİNİ ALMIŞ DA EDİYOR EZBER	YOZGAT	Nida Tüfekçi	Nida Tüfekçi	Nida Tüfekçi
1533	DİR VANA VURDUM UÇTI	TRABZON/Gomera Köyü	Cemile Cevher	Cemile Cevher	Ahmet Yamacı
3356	DOLAMBAÇ DOLAMBAÇ YOLUN OLAYIM	YOZGAT/Akdağmadeni	Halime Tunç	Siyami Taştan	Altan Demirel
877	DOSTUN BAHÇESİNE BİR HOYRAT GİRMİŞ	TOKAT/Reşadiye	Fikriye Meşhur	Arif Meşhur	N. Tüfekçi/A. Meşhur
2925	DUMAN ÇÖKMÜŞ YAR YOLUNU SEÇEMEM	RUMELİ	Nafia Bilge/Zeliha Bilge	Havva Karakaş	Hasan Karakaş
1284	DUMANIM DERELERE	TRABZON	Ziynet Sönmez	Ahmet Yamacı	Ahmet Yamacı
555	DURNAMIN KANADI YEŞİL	SİVAS	Zeli Hatun	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
4097	DUT AĞACI BOYUNCA	ERZİNCAN	Aliye Akkılıç	Fahri Taş	İsmet Akyol
2713	DUT AĞACI DUT VERİR	KAYSERİ/Pazarören	Elif Özkan	Ankara Devl.Kons.	Hikmet Taşan
3773	DUT AĞACI DUT VERİR	SİVAS/Gürün/Konakpınar Köyü	Semiha Akdemir/Suzan Dursun	Orhan Gazi Yılmaz	Altan Demirel
3449	EFELELER GELİYOR DÖRT ATLI	MANİSA/Akhisar	Gülderen Öz	Ahmet Günday	Ahmet Günday
3452	EĞİL KAVAĞIM EĞİL	AYDIN	Mihrican Uğraş	Ahmet Günday	Ahmet Günday
2984	EĞİN ALTINDAN AKAN FIRATTIR	ERZİNCAN/Kemaliye (Eğin)	Birsen Özender/Ulya Turgut	Mustafa Özgül	Mustafa Özgül
3803	EKİNLER DESTE DESTE	SİVAS/Hafik/Yarhisar Köyü	Nadiye Türkoğlu/Ünzile Bilim	Orhan Gazi Yılmaz	Altan Demirel
4323	ELİNDE SÜT KÜLEĞİ	KAYSERİ/Pazarören	Zekiye-Emine	Ank.Devl.Kons.	Altan Demirel
4525	ELLİ DE DEĞİL ALTMIŞ DEĞİL	BİLECİK	Nuriye Yılmaz	Saadet Yılmaz Bircan	Saadet Yılmaz Bircan
2716	ELMANIN ALİNE BAK	ANKARA/Beypazarı	Ayşe Tokyol	Ankara Devl.Kons.	İsmet Akyol
3546	ELVANLAR'LA ŞU TAKMAĞIN ARASI	UŞAK/Eşme	Fadime Kılınc/Mediha Kılınc	Celal Vural/Gülseren Aygün	Celal Vural
2246	ELVEDA DOST DELİ GÖNÜL ELVEDA	RUMELİ/Varna	Hafize Gün (Besimova)	Mehmet Özbek	Mehmet Özbek
4459	EMİNE'MİN DUVAĞI	İZMİR/Ödemiş-Kiraz	Hamide Canayakın	Ank.Devl.Kons.	Altan Demirel
1025	ENGELLER KOYMUYOR YAR SANA VARSAM	TRABZON	Emine Tanaydın	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
2244	ENTARIN DİKİLDİ Mİ	RUMELİ/Varna	Hafize Gün (Besimova)	Mehmet Özbek	Mehmet Özbek
241	ENTARISI DAMGALI	BALIKESİR/Balya/Kayalar Köyü	Hafize Kopuk	Nihat Kaya	Nihat Kaya
1017	ENTARISI MAVİLİ	İZMİR/Bergama	Gülsüm Gencer/Bahar Yetişen	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
3142	ENTARISI SALKIM SALKIM	SİNOP	Münire Tarabuş	Ali Canlı	Ali Canlı
27	ENTARISI YEŞİLLİ	YOZGAT/Boğazlıyan	Mevlide Kayhan	Soner Özbilen	Soner Özbilen
2013	ERDAVUT OCAĞINDA	KARS	Hediye Karabağ	Faruk Demir	Faruk Demir

Rep.No	EZGİ ADI	YÖRESİ	KAYNAK KİŞİSİ	DERLEYEN	NOTAYA ALAN
1486	ERİK DALI GEVREK OLUR	ISPARTA/Yalvaç	Havva Canlı	Ali Canlı	Ali Canlı
878	ERKİLET ALTINI KÖLGE BASMA MI	YOZGAT/Boğazlıyan	Sabiha Kubilay	İclal Akkaplan	N. Tüfekçi/O. Duran
3728	ERZİNCAN VERAN İKEN	ERZİNCAN/Refahiye	Vesile Köstek/ Gülseren Şahin	Soner Özbilen	Soner Özbilen
2152	ERZURUM OVALARI (ŞAL GARA ŞALVAR GARA)	ERZURUM	Nebahat Şimşek	TRT İstanbul Rad.THM Md.	Yücel Paşmakçı
2231	EŞGİMİZ HAZAN BİLMEZ BAHAR OLSUN	AZERBAYCAN	Handan Uysal	Mehmet Özbek	Mehmet Özbek
3357	EVİMİZİN ÖNÜ ÇAYDIR	BURSA/Orhaneli	Ayşe Özgüler	Murat Kara	Altan Demirel
3029	EVİMİZİN ÖNÜ HATİCE'M	RUMELİ	Aysel Hasanova	TRT Müzik Dai. Başk.THM Md.	Ateş Köyoğlu
2805	EVLERİ FADİME'LİM	SİVAS/Bostankaya	Remziye Akkaplan	Necla Akben	Necla Akben
2213	EVLERİ YAKIN YARIM (ÜÇ GİZ BİR ANA)	AZERBAYCAN/Guzgunlu	Dilber Özbuğutu	Ramazan Kartal	Mehmet Özbek
3171	EVLERİNDE MAKİNE	BARTIN	Cavidan Akçakoca	Sadi Yaver Ataman	Saadettin Gürhan
3030	EVLERİNE VARA GELE USANDIM	RUMELİ	Aysel Hasanova	TRT Müzik Dai. Başk.THM Md.	Ateş Köyoğlu
2806	EVLERİNİN ÖNÜ BUDUR	SİVAS/Bostankaya	Remziye Akkaplan	Necla Akben	Necla Akben
4327	EVLERİNİN ÖNÜ DE ARALIK	KOCAELİ/Kandıra	Fatma Dinç(Koça Fatma)	Yılmaz Pakalınlar	Altan Demirel
1307	EVLERİNİN ÖNÜ DUMANLI DAYLER	BİLECİK/Kendirli Köyü	Nuriye Yılmaz	Saadet Yılmaz Bircan	Saadet Yılmaz Bircan
1006	EVLERİNİN ÖNÜ NANE	ISPARTA	Havva Toygur/İsmail Ulucan	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
3304	EVLERİNİN ÖNÜ YONCA	BAYBURT/Kitire Köyü	Güllü Özbek	Cemile Cevher	Cemile Cevher
2718	EVLERİNİN ÖNÜ YÜKSEK KALDIRIM	KAYSERİ/Pazarören	Fatma Efe	Ankara Devl.Kons.	Hikmet Taşan
1019	EZELİDİR DELİ GÖNÜL EZELİ	TRABZON	Emine Aydın/Lütfi Aydın	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
4426	FERHAT GİBİ DAĞ DELDİM SU GETİRDİM	HATAY/Antakya	Sıdika Şerbetçi	Ank.Devl.Kons.	Altan Demirel
1579	FINDIKLI BİZİM YOLUMUZ	RUMELİ	Fatma Türkan Yamacı	Ahmet Yamacı	Ahmet Yamacı
2058	FİNCANI TAŞTAN OYARLAR	HATAY/İskenderun	Nimet Nergiz	Ankara Devl.Kons.	Ateş Köyoğlu
2579	GALDIRMA KOLLARIN DURSUN BOYNUMDA	SİVAS	Satı Göktaş	Leyla Göktaş	TRT THM Repertuar Kurulu
1215	GARA ÇUHALIM OĞLAN	ERZURUM/Aşkale	Sırma Günaydın	Baksen Günaydın	Baksen Günaydın
1217	GARA GUŞ YUVA YAPMIŞ	ERZURUM/Aşkale	Sırma Günaydın	Baksen Günaydın	Baksen Günaydın
3770	GARŞIDADIR EVLERİ (MAVULU)	SİVAS/Kangal/Kuzyaka Köyü	Meliha Kılıç/Bağdat Şahinkaya	Orhan Gazi Yılmaz	Altan Demirel
2676	GAŞIN GARA GÖZÜN GARA	ADANA	Huriye Koç	Ankara Devl.Kons.	Ali Canlı
158	GAŞIN KEMANA BENZER (MENSURE)	AZERBAYCAN	Handan Uysal	Handan Uysal	Yücel Paşmakçı
1086	GAYFECİLER GAYFE DE PİŞİRİR	ESKİŞEHİR	Ayşe Yürekli	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
1596	GEÇELİM YOLDAN GEÇELİM	BALIKESİR/Edincik	Sıdika Çamlıdağ	Nurettin Çamlıdağ	Yücel Paşmakçı

Rep.No	EZGİ ADI	YÖRESİ	KAYNAK KİŞİSİ	DERLEYEN	NOTAYA ALAN
1791	GELMİŞ İKEN BU YERLERİ GEZELİM (ÖLÜM İLE AYRILIK)	KARS	Gülseren Cevahir/Sakine Erdoğan	Ümit Kaftancıoğlu	Nida Tüfekçi
1085	GEMİDEYİM GEMİDE	ARTVİN/Şavşat	Cevri Altıntaş	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
700	GEYDİĞİM MAVRİM	ÇUKUROVA	Ümmühan Tüysüz	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
3358	GİZ SAÇLARIN SAÇLARIN	YOZGAT/Akdağmadeni	Halime Tunç	Siyami Taştan	Altan Demirel
2550	GİDEN AY DUTULUR MU (LEYLA'LAR YAYLALAR)	SİVAS	Satı Gökteş	Leyla Gökteş	Osman Duran
167	GİDER İKEN ÇEVİRDİLER YOLUMDAN	BİLECİK/Kendirli Köyü	Nuriye Yılmaz	Saadet Yılmaz Bircan	Saadet Yılmaz Bircan
1077	GİDERİM YOLUM DAĞDIR	BAYBURT/Kop	Hayriye Temizkalp	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
60	GİDERİZ BİZ İKİMİZ	TEKİRDAĞ/Şarköy	Remziye Karayer/Mustafa Karayer	Yücel Paşmakçı	Yücel Paşmakçı
4410	GİDİN SORUN ANNESİNDEN	TEKİRDAĞ/Malkara	Münevver İrkıl	Ank.Devl.Kons.	Altan Demirel
3106	GİDİN SORUN BABASINA	RUMELİ	Fethiye İşçiler	Havva Karakaş	Hasan Karakaş
2324	GİDİYOM BEN DE BEN DE	YOZGAT/Boğazlıyan	Feride Baykal	Soner Özbilen	Soner Özbilen
3817	GİDİYOM GİDEMİYOM	SİVAS/Kangal/Hamal Köyü	Nazife Bal/Mediha Yılmaz	Orhan Gazi Yılmaz	Altan Demirel
1808	GİDİYOR MUSUN YARİM	ÇANAKKALE/Biga/Sinekçi Köyü	Fevziye Doğramacı/Fehmi Kutluer	TRT Müzik Dai. Başk.THM Md.	Mehmet Özbek
4425	GİDİYORDUM VURDULAR	SİVAS/Kangal-Hamal	Güllü Gülal/Hatice Mucuk	Orhangazi Yılmaz	Altan Demirel
1584	GİNE YEŞİLLENDİ NİĞDE BAĞLARI	NİĞDE	Nimet Balkan	Nida Tüfekçi	Nida Tüfekçi
121	GOCA KAPININ GÜLLABI AĞIR	BİLECİK/Kendirli Köyü	Nuriye Yılmaz/Fatma Kar	Saadet Yılmaz Bircan	Saadet Yılmaz Bircan
4208	GÖK GÜVERCİN OLAYDIM (SABRİYE'M)	RUMELİ/Eskicuma	Rembiye Mutlu	Rüstem Avcı	Rüstem Avcı
3514	GÖKTAŞ BEŞİKTE BAKIYOR	KASTAMONU/Taşköprü	Fikriye Yurtseven	Süleyman Şenel	Süleyman Şenel
3575	GÖKTE YILDIZ ELL'ATMIŞ	ESKİŞEHİR/Çifteler Han	Huriye Satıcı	Cemalettin Gençtürk	Altan Demirel
2684	GÖNÜL NE BEKLERSİN VİRAN KÖŞKÜNDE	ERZİNCAN	İpek Bayram	Süleyman Yıldız	Süleyman Yıldız
2810	GÖSTER EY ALLAHIM GÖSTER	RUMELİ	Nadire Uysal	Ankara Devl.Kons.	İsmet Akyol
2172	GUTNU YORGAN GUTNU DÖŞEK YUMUŞAK	AZERBAYCAN/Guzgunlu	Dilber Özbuğutu	Ramazan Kartal	Mehmet Özbek
2206	GUZGUNLU'NUN DAŞLARI	AZERBAYCAN/Guzgunlu	Dilber Özbuğutu	Ramazan Kartal	Mehmet Özbek
3519	GÜL YÜZLÜM GÜL DESTEM NEMDEN İNCİNDİN	TOKAT/Reşadiye	Mihrican Bahar	Nida Tüfekçi	Nida Tüfekçi
2131	GÜLHANIM DEDİKLERİ	TRABZON/Beşikdüzü	Gülhanım Kaya	Kasım Gürsoy	Yücel Paşmakçı
699	GÜLLİ HAMAMIN ÜSTÜYEM	MUŞ	Düriye Keskin	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
332	GÜLLÜM GÜLE DARILMIŞ	SİVAS	Mebrure Avaz	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
2512	GÜPÜRÜM GÜÇÜCEKSİN	TOKAT/Reşadiye	Mihrican Bahar	Mihrican Bahar	Erkan Sürmen

Rep.No	EZGİ ADI	YÖRESİ	KAYNAK KİŞİSİ	DERLEYEN	NOTAYA ALAN
2889	GÜVERCİNİM SÜT BEYAZ	AKSARAY/Ortaköy	Emel Demiryürek	Belkis Akkale	Belkis Akkale
901	GÜZELİM GÜZELİM DE ALLI BASMALAR ALDIM	BALIKESİR/Bigadiç	Münevver Hanım	TRT Müzik Dai. Başk.THM Md.	Nida Tüfekçi
2570	GÜZELLER DE DÖNMÜŞ YAYLAYA GİDER	ERZİNCAN/Tercan/Yukarıkartallı	Zeynep Göyen/Cafer Aksünger	Mehmet Özbek	Mehmet Özbek
2628	HAGİRMİ YİGİRMİ GIZLAR	KARS/Çakmak Köyü	Seyhan Özbuğutu	Ramazan Kartal	Ramazan Kartal
52	HALAY ÇEKİN DÜZÜLSÜN	AMASYA	Hanife Karabiyik	Yücel Paşmakçı	Yücel Paşmakçı
1615	HANAYLAR YAPTIRDIM DÖŞEDEMEDİM	KIBRIS	Refia Berkant	Nida Tüfekçi	Nida Tüfekçi
2722	HANIM ARABAYA BİNMIŞ	HATAY/İskenderun	Nimet Nergiz	Ankara Devl.Kons.	İsmet Akyol
2404	HANIMA BAK HANIMA	RUMELİ	Halime Yazar	Rüstem Avcı	Rüstem Avcı
2298	HARMANA KUYU KAZDIM	ISPARTA/Yalvaç	Havva Canlı	Ali Canlı	Ali Canlı
1101	HASAN DAĞI OYMAK OYMAK	HATAY/Antakya	Sıdika Şerbetçi	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
3306	HASILHAS BAŞINDA BENİM MEZARIM	KÜTAHYA	Emine Genişel	Özay Gönülüm	Özay Gönülüm
3114	HASTANENİN ÖNÜNE DİKTİLER ÇAMI	BİLECİK/Gölpazarı/Kavacık Köyü	Münevver Acar	Abdullah Gündüz	Emin Aldemir
3293	HATİCE'MİN PELİKLERİ URGANDIR URGAN	RUMELİ/Selanik/Pirenova	Bedia Yaltrık	Hüseyin Yaltrık	Hüseyin Yaltrık
3006	HAVA BULANIYOR GAR MI YAĞACAK	SİVAS/Şarkışla	Döne Arı/Medine Köseoğlu	İhsan Öztürk	İhsan Öztürk
341	HAVADA BULUT YOK BU NE DUMANDIR	MUŞ	Düriye Keskin	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
4329	HAVLULARI DEĞİRMİ(Avşar Halay Hv.	KAYSERİ/Pazarören	Sultan Özhan	Ank.Devl.Kons.	Altan Demirel
1874	HAYDİN GÜZELİM AT OLUR DA DEPMEZ Mİ	AFYON/Dinar	Fatma Türkan/Havva Türkan	Ankara Devl.Kons.	Ateş Köyoğlu
131	HAYRİYE'YE MENDİL VERDİM ALMADI	ANTALYA/Akseki	Hesna Yazıcıoğlu	Durmuş Yazıcıoğlu	Durmuş Yazıcıoğlu
3048	HEÇ İNSAF VAR MI SENDE	AZERBAYCAN	Sevda Veliova	Plâktan Yazıldı	A. Canlı/N. Doğanışık
4163	HELLİYDEN DAĞLAR KAMIŞ	KERKÜK/Tezehiratı	Kerkük Kızı Selime/A.Kızılay	TRT Müzik Dai. Başk.THM Md.	Salih Turhan
2445	HEY ACEM KIZI	GAZİANTEP	Beyzan Kaptan	Talip Özkan	Talip Özkan
1091	HEY NALBANDI NALBANDI	ESKİŞEHİR/Sivrihisar	Nazife Öncel/Kezban Açikel	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
3004	HİÇ OLUR MU DAĞLAR BAŞI DUMANSIZ	RUMELİ	Dürdane Altan	Yücel Paşmakçı	Yücel Paşmakçı
2243	IRMAK KENARINDA BİR KURU MEŞE	RUMELİ/Varna	Hafize Gün (Besimova)	Mehmet Özbek	Mehmet Özbek
2814	İKİ DE BÜLBÜL BİR DEREDE ÖTÜŞÜR	TRABZON	Emine Tanaydın	Ankara Devl.Kons.	Ateş Köyoğlu
2946	İKİ DURNAM GELİR AŞEDEN AKLI KARELİ	RUMELİ	Nafia Bilge/Zeliha Bilge	Havva Karakaş/Hasan Karakaş	Hasan Karakaş
3453	İSTANBUL'A SAZ YOLLADIM YAR GELDİ	BURDUR/Aziziye Köyü	Emine Kalkan	Ahmet Günday	Ahmet Günday
670	İSTANBUL'DAN GELİR KAYIK	İSTANBUL/Üsküdar	Hayriye Temizkalp	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
2599	İŞTE GELDİM EKİM BÜKÜM	TRABZON	Cemile Cevher	Cemile Cevher	Ahmet Yamacı

Rep.No	EZGİ ADI	YÖRESİ	KAYNAK KİŞİSİ	DERLEYEN	NOTAYA ALAN
1953	KABARALI SANDIĞIM	ERZİNCAN/Çayırılı	Zeynep Göyen	Cafer Aksünger	Mehmet Özbek
1488	KAÇINDASIN GELİN ÜMMÜ KAÇINDA	AFYON	Nazahat Bayram	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
4438	KADİR MEVLAM SENDEN BİR DİLEĞİM VAR	ERZİNCAN	Fidan Engin	Turan Engin	Süleyman Yıldız
845	KAHVE YEMEN'DEN GELİR	BURDUR	Ayseli Kandemir/Ziynet Yeni yaz	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
3705	KALEDEN KALEYE BEN GÖRDÜM ONU	MUŞ	Muazzez Türing	Muazzez Türing	Mustafa Geceyatmaz
3345	KALENİN BAYIR DÜZÜ	ORTA ANADOLU	Zehra Bilir	TRT İstanbul Rad.THM Md.	Zafer Gündoğdu
1229	KALENİN BEDENLERİ	MUŞ	Düriye Keskin	Mustafa Geceyatmaz	Mustafa Geceyatmaz
6	KAR YAĞAR BARDAN BARDAN	SİVAS/Bostankaya	Remziye Akkaplan	Nida Tüfekçi	Nida Tüfekçi
659	KARA KOYUN AK KOYUN	SİVAS/Ulaş	Fikriye Doğuyurt	Arif Meşhur	Arif Meşhur
93	KARADENİZ GÜMBÜR GÜMBÜR GÜMELER	KOCAELİ/Kandıra	Hayriye Anıl	Mustafa Hoşsu	Mustafa Hoşsu
649	KARANFİLİN MORUNA	ÇANAKKALE	Refia Beralp	Saniye Can	Muzaffer Sarısözen
3037	KARŞI BERİ MEZERE	TRABZON/Akçaabat	Süreyya Davulcuoğlu	Erkan Sürmen	Erkan Sürmen
2857	KARŞIDA GÖRDÜM SENİ	GAZİANTEP	Döne Polat	Ferruh Arsunar	Ferruh Arsunar
1722	KARŞIDA ÜZÜM KARA	ERZURUM	Gülümser Gözüm	Nida Tüfekçi	Nida Tüfekçi
1716	KARYOLAMIN DEMİRİ	ÇANAKKALE	Saniye Can	Osman Özdenkçi/Emin Aldemir	O. Özdenkçi/E. Aldemir
2587	KAŞIMIN KARASINA	ORTA ANADOLU	Necmiye Hanım/Muzaffer Özden	Plâktan Yazıldı	Erkan Sürmen
882	KAVAKTA KURU DAL VAR	SİVAS/Kangal/Karasuver Köyü	Fatma Çipil/Sedef Yılmaz	Orhan Gazi Yılmaz	Orhan Gazi Yılmaz
3789	KAVAKTA KURU DALLAR (MAVİLİM)	SİVAS/Şarkışla	Aniş Hark/Medine Köseoğlu	İhsan Öztürk	İhsan Öztürk
3733	KAVAKTAN GAZEL İNDİ	İZMİR/Kemalpaşa	Nuran Çetin	İsmet Egeli	İsmet Egeli
1201	KAYALAR KÖLGELENDİ	SİVAS/Şarkışla	Nurşen Sarca	Metin Eryürek	Metin Eryürek
3574	KAYNAR KAZAN TAŞMAZ MI	ÇANAKKALE/Ezine	Mine Oktar (Sezgin)	Ahmet Sezgin	Ahmet Sezgin
3662	KEKLiĞİ UÇURDULAR	SİVAS/Karaçayır Köyü	Nergiz Göçer/Fatma Yılmaz	Orhan Gazi Yılmaz	Altan Demirel
1162	KEKLiK GİBİ KANADIMI SÜZMEDİM	ERZİNCAN	Salih Dündar	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
224	KEKLiK İDİM VURDULAR	SİVAS/Şarkışla	Âşık Veysel Şatıroğlu	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
4152	KEMERİNİ TAKMIŞ BELİNE	BİTLİS	Necla Eker	Necla Eker	Yücel Paşmakçı
4126	KENDİM ETTİM KENDİM BULDUM	RUMELİ	Bedia Yaltrık	Hüseyin Yaltrık	Hüseyin Yaltrık
1400	KEREM DESEM KEREM GELMEZ DİLİME	MUĞLA/Fethiye/Günlükbaşı Köyü	Türkan Yavuz/Cemil Yavuz	Hamdi Özbay	Hamdi Özbay
881	KERPiÇ DUVAR YAN UÇTU	SİVAS/Ulaş	Fikriye Meşhur	Arif Meşhur	Arif Meşhur
2847	KIRDA ERİK AĞACI (DİLLALA)	SİNOP	Münire Tarabuş	Ahmet Yamacı	Ahmet Yamacı

Rep.No	EZGİ ADI	YÖRESİ	KAYNAK KİŞİSİ	DERLEYEN	NOTAYA ALAN
4493	KIŞLANIN KAVAKLARI	ISPARTA	Havva Toygur	Ank.Devl.Kons.	Altan Demirel
1923	KIZ PINAR BAŞINDA TESTİ DOLDURUR	ÇANAKKALE	Mine Oktar (Sezgin)	Ahmet Sezgin	Ahmet Sezgin
2167	KİRAZ DALDA DÖRT OLUR	ISPARTA	Havva Toygur	Ankara Devl.Kons.	İsmet Akyol
660	KOÇLARI VURDUM DEREYE	SİVAS/Ulaş	Fikriye Meşhur	Arif Meşhur	Arif Meşhur
3407	KUMANOVA YOLLERİ	RUMELİ/Üsküp/Ladevsa	Sadiye Meraklı	Hüseyin Yaltırık/Rabia Kocaaslan	Hüseyin Yaltırık
4328	KUR'A KAĞITLARI ALLI YEŞİLLİ	KOCAELİ/Kandıra	Fatma Dinç(Koca Fatma)	Yılmaz Pakalınlar	Altan Demirel
343	KURDELEMİN UÇLARI İPEKTEN	KIRKLARELİ/Kepirtepe	Köy Enstitüsü Öğrencileri	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
1950	KURDULAR OCAK TAŞINI	ERZİNCAN/Tercan/Çayırılı/Y.Kartallı	Cafer Aksünger	Mehmet Özbek	Mehmet Özbek
2762	KUTNU DÖŞEK YÜZLEDİM	ERZURUM	Yöre Ekibi	Nurettin Çamlıdağ	Mehmet Özbek
3925	KUYU BAŞINDA BAKIR	HATAY/Antakya	Sabahat Bilen	Kemal Karasüleymanoğlu	Saadettin Gürhan
230	KUYUNUN SERENİ	ISPARTA/Yalvaç	Havva Canlı	Ali Canlı	Ali Canlı
2789	KUZU GELİR ÜTÜKTEN (ALLILAR)	SİVAS/Bostankaya	Remziye Akkaplan	Necla Akben	Necla Akben
3719	KÜPKIRAN BUZ BAĞLADI	AĞRI /Eleşkirt	Gülseher Parlak	Erol Parlak	Erol Parlak
2319	LEBLEBİ KOYDUM TASA	ÇANKIRI/Çerkeş	Hanife Ataman	Sadi Yaver Ataman	Adnan Ataman
1738	MAÇKA'NIN YOLU TAŞLIK	TRABZON/Maçka	Cemile Cevher	Ahmet Yamacı	Ahmet Yamacı
3490	MAHLEDEN GEÇEN OĞLAN	KARS	Yöre Ekibi	Muazzez Türing	Mustafa Geceyatmaz
2549	MAKİNENİN KOLUYUM	SİVAS/Zara	Nurşen Sarıca	Metin Eryürek	Metin Eryürek
3977	MAKARA'DAN ÇIKTI BAYRAK	KIRKLARELİ/Kara Halil Köyü	Hasibe Gündüz	Hüseyin Yaltırık	Hüseyin Yaltırık
2553	MANASTIR'IN ORTASINDA VAR BİR HAVUZ	RUMELİ	Hayriye Hoşsu	TRT İzmir Rad. THM Md.	TRT THM Repertuar Kurulu
614	MARAL SEN GÜZELSİN ALI NEYLERSEN	ERZURUM/Hınıs	Hayriye Temizkalp	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
959	MAVİ YORGAN DÜREYİM	ESKİŞEHİR/İnönü	Yöre Kadın Ekibi	Muammer Uludemir	Muammer Uludemir
4022	MAYADAĞ'DAN KALKAN KAZLAR	RUMELİ	Yöre Ekibi	TRT Müzik Dai. Başk.THM Md.	TRT THM Repertuar Kurulu
2953	MEKTEBİN BACALARI	MUŞ	Muazzez Türing	TRT Müzik Dai. Başk.THM Md.	Yaşar Aydaş
2690	MEMLEKETİN ÇAYIR DİKENİ	RUMELİ/Eskicuma	Halime Yazar	Rüstem Avcı	Rüstem Avcı
4148	MEMYANE (BİTLİS ÇAYI BULANIK)	BİTLİS	Necla Eker	Necla Eker	Yücel Paşmakçı
3507	MEN BU ELİN GIZIYAM	AZERBAYCAN	Sevda Veliova	Banttan Yazıldı	Nursaç Doğanışık
209	MEN PERİYEM AYIM YOHTUR	KARS	Hediye Karabağ	Faruk Demir	Faruk Demir
144	MENDİLİ OYALADIM	BALIKESİR/Türkali Köyü	Yöre Ekibi	İdil Öztamer	N. Tüfekçi/M. Günaydın

Rep.No	EZGİ ADI	YÖRESİ	KAYNAK KİŞİSİ	DERLEYEN	NOTAYA ALAN
4154	MENDİLİM DOLU YEMİŞ	BİTLİS	Necla Eker	Necla Eker	Yücel Paşmakçı
960	MENEKŞESİ BİÇİM BİÇİM	ESKİŞEHİR/Seyitgazi/Kırka/Kümbet	Yöre Kadın Ekibi	Muammer Uludemir	Muammer Uludemir
3191	MEYVELERDEN ÜÇ MEYVE VAR	AZERBAYCAN	Zeynep Hanlarova	Plâktan Yazıldı	Can Etili
2868	MİNARENİN ALEMİ	AYDIN	Zehra Süzgün	Ankara Devl.Kons.	İsmet Akyol
2204	MÜZEYYEN'İN GEYDİĞİ AL DEĞİL PEMBE	AYDIN	Aydın'lı Fatma	İstanbul Belediyesi Konservatuarı	Yücel Paşmakçı
3157	NEŞELİDİR DELİ GÖNLÜM NEŞELİ	ISPARTA/Yalvaç	Havva Canlı	Ali Canlı	Ali Canlı
1639	OCAĞA KOYDULAR YUFKA SACINI	TOKAT/Reşadiye	Mihrican Bahar	Nida Tüfekçi	Nida Tüfekçi
3380	ODALARI SÜNDÜRME	KAYSERİ/Çiftlik Köyü	Fatma Şahbaz	İbrahim Akın	Mehmet Erenler
962	ODAM KİREÇ TUTMUYOR	ESKİŞEHİR/Seyitgazi/Kırka	Satı Yeşil	Muammer Uludemir	Muammer Uludemir
2957	ODUNCULAR DAĞDAN ODUN İNDİRİR	RUMELİ	Nafia Bilge/Zeliha Bilge	Havva Karakaş	Hasan Karakaş
2728	OĞLAN ÖZÜNÜ SEVDİĞİM	KAYSERİ/Pazarören	Eşe Selver/Ümmü Selver	Ankara Devl.Kons.	Hikmet Taşan
3832	OĞLANIN ADI ÖMER (AYNALI KÖRÜK)	YOZGAT	Yöre Ekibi	Süleyman Sökmen	Soner Özbilen
4085	OĞUL BUGÜN DUMAN ALMIŞ HEVSELİ (AY DİL AY DİL)	DİYARBAKIR	Ayşe Şan	İzzet Altınmeşe	Salih Turhan
1996	OĞUL YARİM YAYLALARDAN AŞ DA GEL	TOKAT/Reşadiye	Mihrican Bahar	TRT İstanbul Rad.THM Md.	Ali Canlı
1644	OLAM BOYUN GURBANI	KARS	Saliha Aladağ	Nida Tüfekçi	Nida Tüfekçi
883	OY DERELER DERELER	SİVAS/Ulaş	Fikriye Meşhur	Arif Meşhur	Arif Meşhur
1995	OY GELİN KINAN KUTLU OLA	HATAY/Antakya	Nimet Nergiz	Ankara Devl.Kons.	Ateş Köyoğlu
2209	OY TOMBULUM TOMBULUM	TOKAT/Erbaa	Remziye Koyuncu	Erkan Sürmen	Erkan Sürmen
1645	OYNAYIN KIZ OYNAYIN	TRABZON	Cemile Cevher	Cemile Cevher	Nida Tüfekçi
902	ÖRDEK SUYA DAL DA GEL	BALIKESİR/Bigadiç	Münevver Hanım	TRT Müzik Dai. Başk.THM Md.	Nida Tüfekçi
1888	ÖRDEK SUYA DAL DA GEL	AFYON/Dinar	Fatma Türkan/Havva Türkan	Ankara Devl.Kons.	Ateş Köyoğlu
3524	ÖRDEK SUYA DAL DA GEL	BALIKESİR/Edincik	Sıdika Çamlıdağ	Nurettin Çamlıdağ	Yücel Paşmakçı
1214	ÖTE GEÇE BU GEÇE	ERZURUM/Aşkale	Sırma Günaydın	Baksen Günaydın	Baksen Günaydın
3779	ÖTE YAKANIN BULUDU	AFYON/Dinar/Yelalan Köyü	Köy Kadınları	Saffet Uysal	Saffet Uysal
153	ÖZÜNE ÖZÜM KURBAN	AZERBAYCAN	Handan Uysal	Plâktan Yazıldı	Yücel Paşmakçı
3804	PANCAR PEZÜK DEĞİL Mİ	SİVAS/Hafik/Yarhisar Köyü	Nadiye Türkoğlu/Ünzile Bilim	Orhan Gazi Yılmaz	Altan Demirel
2210	PAYTON GELDİ MEYHANESİNE DAYANDI	BİLECİK/Gölpazarı / Kavacık	Münevver Hanım	Abdullah Gündüz	Abdullah Gündüz
4103	PENCERE AÇILDI BİLAL OĞLAN	RUMELİ	Yöre Ekibi	TRT Müzik Dai. Başk.THM Md.	THM Repertuar Kurulu

Rep.No	EZGİ ADI	YÖRESİ	KAYNAK KİŞİSİ	DERLEYEN	NOTAYA ALAN
3461	PENCERESİ KÖŞELİ	BURDUR	Nezahat Hekimci	Hamit Çine	Hamit Çine
834	PENCERESİ YEŞİL BOYA	ERZURUM/Hımıs	Remziye Ataman	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
118	PINAR BAŞTAN BULANIR (RİNNA YARİM)	ÇANAKKALE/Biga/Sinekçi Köyü	Fehime Kutluer/Fevziye Doğramacı	Mehmet Özbek	Nida Tüfekçi
2211	PINAR SENİN NE SEVDALI BAŞIN VAR	NEVŞEHİR/Ürgüp	Fadime Hanım/Fadik Hanım	Plâktan Yazıldı	Yücel Paşmakçı
474	PINARA VURDUM KAZMAYI	HATAY/Antakya	Emel Akçay	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
4074	PORTAKAL OYAMADIM	RUMELİ	Sıdika Ahmet Kızı	Rüstem Avcı	Rüstem Avcı
838	POTİN BAYİM ÇÖZÜLDÜ	BURDUR	Ayseli Kandemir/Ziyet Yenyaz	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
1891	SABAH OLDU GAYNANAM GELDİ	AMASYA	Naciye Derin	Ankara Devl.Kons.	Ateş Köyoğlu
2170	SABAHIN SEHER VAKTİNDE	RUMELİ/Drama	Bedia Yaltrık	Hüseyin Yaltrık	Nihat Kaya
791	SABAHTAN KALKTIM Kİ EZEN SESİ VAR	TOKAT-SİVAS	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
1681	SABAHTAN KALKTIM SEMAVER KURDUM	KARS	Melahat Akkartal	Muazzez Türing	Osman Özdenkçi
2333	SALINA SALINA SUYA GİDERSİN	KARADENİZ	Cemile Cevher	Cemile Cevher	Cemile Cevher
3321	SARARMIŞAM SOLMUŞAM	AZERBAYCAN	Habibe Sehebaz Amani	TRT Müzik Dai. Başk.THM Md.	Altan Demirel
812	SARI KIZ DEDIĞİN BİR İNCE KIZDIR	ERZURUM/Hımıs	Hayriye Temizkalp	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
1056	SARI OLUR ÜST YAKANIN GEVENİ	İZMİR/Karaburun	Serpil Eroğlu	Durmuş Yazıcıoğlu	Durmuş Yazıcıoğlu
199	SARICA BUĞDAY DANESİN	MUĞLA/Fethiye	Fatma Hancıoğlu /Türkan Demir	Hamdi Özbay	Hamdi Özbay
3606	SARIKAMIŞ YAYLALARI	KARS /Sarıkamyş	Sultan Ayagün	Işık Başel	Işık Başel
4294	SEN BU YAYLALARI YAYLIYAMAZSUN	TRABZON/Gomera Köyü	Cemile Cevher	-	Süleyman Şenel
3904	SEN BU YAYLALARI YAYLIYAMAZSIN	TRABZON	Cemile Cevher	Cemile Cevher	Tuncer İnan
3213	SEN PINARA VARDIN MI	ORTA ANADOLU	Necla Erol	TRT Müzik Dai. Başk.THM Md.	Yaşar Aydaş
811	SENİN DÜKKAN BENİM DÜKKAN DEMİRDEN	DENİZLİ/Çivril/Çal	Sıdika Saraçoğlu	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
3573	SENSİZ UZUN GECELER YUHUM ÇEKİLER	AZERBAYCAN	Zeynep Hanlarova	Banttın Yazıldı	Zafer Gündoğdu
810	SEYİRTTİM ÇIKTIM HANAYA	DENİZLİ	Sıdika Saraçoğlu	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
4495	SİNANOĞLU GALELERİN YIKILSIN	ISPARTA	Fatma Günyıl	Ank.Devl.Kons.	Altan Demirel
2098	SİNANOĞLU GULE YAPAR TAŞ İLEN	ANTALYA/Kovanlık Köyü	Zeynep Köken	TRT Antalya Rad. Md.	Yücel Paşmakçı
2596	SİNEKÇİDİR KÖYÜMÜZ	ÇANAKKALE/Biga/Sinekçi Köyü	Fehime Kutluer/Fevziye Doğramacı	Mehmet Özbek	Mehmet Özbek
2429	SU ATTIM YARA DEĞDİ (SONA BÜLBÜLLER)	AZERBAYCAN	Leyla Şerifi	Plâktan Yazıldı	Mehmet Özbek

Rep.No	EZGİ ADI	YÖRESİ	KAYNAK KİŞİSİ	DERLEYEN	NOTAYA ALAN
807	SUDA BALIK YAN GİDER	ERZURUM/Hınıs	Hayriye Temizkalp	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
2828	SUSUZ KÖY BAŞLARINDA	RUMELİ/Deliorman	Emine Balkanlı	Hasan Karakaş	Hasan Karakaş
1968	SÜPÜRGESİ AYNALI	BALIKESİR/Savaştepe	Sevim Güler	TRT Müzik Dai. Başk.THM Md.	Erkan Sürmen
4502	SÜPÜRÜN GAYFEYİ OSMAN'IM GELİYOR	ANKARA/Ayaş-İlıcaköy	Fatma Yıldız	Ank.Devl.Kons.	Altan Demirel
1815	SÜPÜRÜN HANAYLARI OSMAN GELİYOR	EGE	Yöre Ekibi	Ankara Devl.Kons.	Muzaffer Sarısözen
1994	SÜT YÜZÜ BENEK BENEK	KARS	Hediye Karabağ	Faruk Demir	Y. Paşmakçı/F. Demir
3667	ŞAK ŞAK ÖTER KEMERİM	ARDAHAN/Hanak	Yurdagül Ulgar	Tekin Büyükkaya	Tekin Büyükkaya
3244	ŞEFONUN EVİ KALEYE KARŞI	RUMELİ/İştıp	Havva Karakaş	Havva Karakaş	Hasan Karakaş
580	ŞEFTALİ AĞAÇLARI	SİNOP	Münire Tarabuş	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
2758	ŞİMŞİR PINARIN ÜSTÜYEM	BURSA	Sıdıka Çamlıdağ	Nurettin Çamlıdağ	Mehmet Özbek
3086	ŞU ARDA'NIN BOYLARINDA (RABİYE'M)	RUMELİ/Deliorman	Emine Balkanlı	TRT Müzik Dai. Başk.THM Md.	Altan Demirel
3908	ŞU DAĞLARIN KARI VAR	KARADENİZ	Safiye Torun	Neriman Tüfekçi	Neriman Tüfekçi
2747	ŞU DEREDEN ÇIKTIM OMUZ OMUZA	SİVAS/Şarkışla	Döne Arı/Medine Köseoğlu	İhsan Öztürk	İhsan Öztürk
3576	ŞU DERENİN ARMUDU	ESKİŞEHİR	Huriye Satıcı	Cemalettin Gençtürk	Altan Demirel
803	ŞU DERENİN UZUNU (YEŞİL İPEK BÜKEYİM)	ISPARTA	İkbal Ünal	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
3910	ŞU İZMİR'İ BOYDAN BOYA GEZERİM	YOZGAT/Boğazlıyan	Sabiha Kubilay	İclal Akkaplan	Mehmet Erenler
2242	ŞU KARŞIKI DAĞDA BİR FENER YANAR	RUMELİ/Varna	Hafize Gün (Besimova)	Mehmet Özbek	Mehmet Özbek
3031	ŞU KARŞIKI DAĞDA FENERİM YANAR	RUMELİ	Aysel Hasanova	TRT Müzik Dai. Başk.THM Md.	Ateş Köyoğlu
504	ŞU KARŞIKI DAĞDA KAR VAR DUMAN YOK	HATAY	Emel Akçay/Halide Alkan	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
1327	ŞU KÖYCEĞİZ YOLLARI	MUĞLA/Köyceğiz/Ortaca	Zehra Bayatoğlu/Ahmet Bayatoğlu	Hamdi Özbay	Hamdi Özbay
887	ŞU SILAYI GECE GEÇTİM GÖRMEDİM	YOZGAT/Boğazlıyan	Sabiha Kubilay	İclal Akkaplan	N. Tüfekçi/O. Duran
3298	TAHTALIKTA GALBİR VAR	BURDUR/Yeşilova	Osman Uysal	Salih Urhan	Salih Urhan
2832	TAKSU KÖPRÜSÜNDEN SAAT BEŞTE GEÇTİM	ANKARA/Beypazarı	Ayşe Tokyol	Ankara Devl.Kons.	İsmet Akyol
1220	TARLA TUMBU YUMUŞAK	ERZURUM/Aşkale	Sırma Günaydın	Baksen Günaydın	Baksen Günaydın
1331	TARLAM KESEK DEYİL Mİ	MUĞLA/Fethiye/Günlükbaşı Köyü	Türkan Yavuz/Mustafa Yavuz	Hamdi Özbay	Hamdi Özbay
1464	TEZ GEL OĞLAN TEZ GEL EYLENMİYESİN	KARS	Orhan Karadağoğlu	Nida Tüfekçi	Nida Tüfekçi
889	TİRENE BİNDİ DE SAVUŞTU M'OLA	YOZGAT/Boğazlıyan	Sabiha Kubilay	İclal Akkaplan	N. Tüfekçi/O. Duran
3842	TİRENİN PAFTALARI	SİVAS/Kangal	Mediha Yılmaz/Durdu Keleş	Orhan Gazi Yılmaz	Altan Demirel

Rep.No	EZGİ ADI	YÖRESİ	KAYNAK KİŞİSİ	DERLEYEN	NOTAYA ALAN
1120	TOKAT'A GİDEMİYOM	TOKAT/Reşadiye	Fikriye Meşhur	Arif Meşhur	Arif Meşhur
3598	TOSYA'DAN GELİYOR PİRİNCİ	KASTAMONU/Tosya	Perihan Altuncu	Yıldız Ayhan	Altan Demirel
1441	TÜRKMEN KIZI KATARLAMIŞ MAYAYI	MUĞLA/Fethiye/Günlükbaşı Köyü	Fatma Hancıoğlu	Hamdi Özbay	Hamdi Özbay
2212	UYAN GÖZLERİNE KURBAN OLDUĞUM	AZERBAYCAN/Guzgunlu	Dilber Özbuğutu	Ramazan Kartal	Mehmet Özbek
2586	UZUN UZUN BİRMANLAR	ÇANAKKALE	Fatma Bulut	TRT Müzik Dai. Başk. THM Md.	Erkan Sürmen
3577	ÜÇ DERVİŞ GELİYOR CIVANIM ŞAMDAN O YANI	ESKİŞEHİR/Çifteler Han	Huriye Satıcı	Cemalettin Gençtürk	Altan Demirel
146	ÜÇ GÜN EVVEL GELDİ GELİN ALICI	SİNOP	Münire Tarabuş	Ahmet Yamacı	Ahmet Yamacı
2689	ÜÇ GÜZELLER ALLARI GEYMiŞ	RUMELİ	Safiye Kahraman	Rüstem Avcı	Mehmet Özbek
1802	ÜÇ KUŞUDUK UÇAR İDİK HAVADA	SİVAS	Sevinç Sarısözen	Neriman Tüfekçi	Neriman Tüfekçi
2742	ÜĞRÜNÜ ÜĞRÜNÜ GELİR DEREDEN (BEDİR)	SİVAS/Şarkışla/Kaleköy	Medine Köseoğlu	İhsan Öztürk	İhsan Öztürk
2240	ÜZÜNDE GARADIR HALIN	AZERBAYCAN	Nisa Gasimova	Plâktan Yazıldı	Mehmet Özbek
2756	VANGEL ÇANTASI ELİNDE	BALIKESİR/Edincik	Sıdika Çamlıdağ	Nurettin Çamlıdağ	Mehmet Özbek
4033	VARDIM GİTTİM SU BAŞINA	RUMELİ	Ayşe Ertaş	İsmet Ertaş	Hüseyin Yaltrık/Emin Aldemir
2382	ViŞNE DALI EĞİLMİŞ	BALIKESİR/Erdek	Nevin İnan	Ahmet Yamacı	Ahmet Yamacı
2350	VURUN GELİN KINASIN	EDİRNE/Uzunköprü	Yöre Ekibi	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
3428	YAĞMUR YAĞAR DERELERİ SEL ALIR	BURDUR/Kozağacı	Nuran Özyurt	Özay Gönlüm	Özay Gönlüm
1047	YAR KAYALARDA YASLANIR	BURDUR	Nezahat Hekimci	Hamit Çine	Hamit Çine
4526	YAR OTURMUŞ DAĞ BAŞINA	BİLECİK	Nuriye Yılmaz	Saadet Yılmaz Bircan	Saadet Yılmaz Bircan
2353	YARİM İSTANBUL'U MESKEN Mİ TUTTUN	KAYSERİ	Ahmet Gazi Ayhan	Ahmet Gazi Ayhan	Nida Tüfekçi
493	YAYLA YOLLARINDA YÜRÜYÜP GELİR	BURDUR	Ahmet Yamacı	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
724	YAZ GELİRSE SARI ÇİĞDEM UYANIR	YOZGAT	Habibe Dereli	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
3167	YEME KARA KİREZİ	KARADENİZ	Nilgün Genç/Sami Mataracı	TRT Müzik Dai. Başk. THM Md.	Ali Canlı
3329	YEMEN YEMEN ŞANLI YEMEN	RUMELİ	İlkay Şirok	İsmet Egeli	İsmet Egeli
2169	YEMENİM TURALIDIR	ERZURUM/Aşkale/Güneyçam	Ağa Taştan	Nida Tüfekçi	Nida Tüfekçi
1883	YEMENİMİ AL İSTERİM	ÇANKIRI	Dobi Ahmet Altuner	Ankara Devl.Kons.	Ateş Köyoğlu
2381	YEMENİMİN OYASI	İSTANBUL	Yöre Ekibi	TRT İzmir Rad. THM Md.	TRT THM Repertuar Kurulu
1134	YEMENİMİN UÇLARI	BOLU	Ali Murat Karageyik	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
2359	YEMENİMİN YEŞİLİ	İZMİR	Talip Özkan	Talip Özkan	Talip Özkan
3200	YENİ CAMİ ÖNÜNDE BİR UZUN SELVİ	İSPARTA/Eğirdir	Nazife Ertik	Ankara Devl.Kons.	Nihat Kaya

Rep.No	EZGİ ADI	YÖRESİ	KAYNAK KİŞİSİ	DERLEYEN	NOTAYA ALAN
3209	YENİ ÇIKAYI YENİ	RİZE	Yöre Ekibi	Nurettin Çamlıdağ	Nurettin Çamlıdağ
2218	YENİ HAMAMIN ÜSTÜYEM	VAN	Faik Erener	TRT Müzik Dai. Başk.THM Md.	Erkan Sürmen
2130	YENİ YAPTIM EVİMİ	TRABZON/Beşikdüzü	Havva Gürsoy	Kasım Gürsoy	Yücel Paşmakçı
4428	YEŞİL ÇADIRLAR KURULDU	HATAY	Sıdika Şerbetçi	Ank.Devl.Kons.	Altan Demirel
1148	YEŞİL DAYLER	KIRKLARELİ	Sacide Varsak	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
519	YEŞİL GEY YEŞİL KUŞAN	İZMİR/Ödemiş	Mediha Baran	Nimet Oğuz	Nimet Oğuz
3974	YEŞİL İPEK BÜKERİM	ARDAHAN/Hanak	Yurdağül Ulgar	Tekin Büyükkaya	Tekin Büyükkaya
1219	YILAN AKAR GAMIŞA	ERZURUM/Aşkale	Sırma Günaydın	Baksen Günaydın	Baksen Günaydın
2930	YOL AŞAĞI DÜZ GİDER	ERZURUM	Suzan Kırmızı	TRT Müzik Dai. Başk.THM Md.	Ali Canlı
2365	YOL GİDER Mİ GİDER Mİ	TRABZON/Vakfikebir	Cemile Cevher	Cemile Cevher	Ahmet Yamacı
3299	YOL ÜSTÜNDE BAĞLAMA	BALIKESİR	Sıdika Çamlıdağ	Nurettin Çamlıdağ	Nurettin Çamlıdağ
3849	YOL ÜSTÜNDE KARAKOL	SİVAS/Kangal/Akgedik Köyü	Zeliha Şahin/Mediha Yılmaz	Orhan Gazi Yılmaz	Altan Demirel
4151	YOLDAN GEÇEN YOLCU KARDEŞ	BİTLİS/Ahlat	Necla Eker	Necla Eker	Yücel Paşmakçı
3624	YOZGAT'IN ASMASIYIM	YOZGAT	Zahide Özkan	Mustafa Özgül	Mustafa Özgül
4122	YÖRÜK HASAN'IN ÇARDAĞI	RUMELİ	Zekiye Çınar	Hüseyin Yalıtürk	Hüseyin Yalıtürk
1206	YUMAK YUMAK OLMUŞ SAÇININ TELİ	TOKAT/Reşadiye	Mihrican Bahar	Yücel Paşmakçı	Yücel Paşmakçı
1194	YUMURTANIN SARISI	SİVAS/Şarkışla	Nurşen Sarıca	Metin Eryürek	Metin Eryürek
1956	YÜCE DAĞ BAŞINDA BEKLERİM SENİ	ERZİNCAN/Tercan/Çayırılı	Zeynep Göyen/Cafer Aksünger	Mehmet Özbek	Mehmet Özbek
1207	YÜCE DAĞ BAŞINDA BİR ULU PINAR	TOKAT/Reşadiye	Mihrican Bahar	Ümit Tokcan	Nida Tüfekçi
599	YÜCE DAĞ BAŞINDA CEYLAN BALALAR	KUZEYDOĞU ANADOLU	Muazzez Türing	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen
1957	YÜCE DAĞ BAŞINDA GARA GIŞ OLUR	KARABÜK/Safranbolu	Yöre Ekibi	Adnan Ataman	Adnan Ataman
1195	YÜCE DAĞ BAŞINDA TURNA TELEĞİ	SİVAS/Şarkışla	Nurşen Sarıca	Metin Eryürek	Metin Eryürek
3956	YÜCE DAĞDAN İNDİRDİLER	KAHRAMANMARAŞ	Leyla Esen	Yücel Paşmakçı	Yücel Paşmakçı
2216	YÜCE DAĞLARIN BAŞINDA	AZERBAYCAN/Guzgunlu	Dilber Özbuğutu	Ramazan Kartal	Mehmet Özbek
2405	YÜKSEK TEPEDE HARMAN TOZU SAVRULUR	RUMELİ	Sıdika Ahmet Kızı	Rüstem Avcı	Rüstem Avcı
190	YÜKSEK YÜKSEK TEPELERE EV KURMASINLAR	EDİRNE/Yolüstü Köyü	Yöre Kadın Ekibi	Ümit Kaftancıoğlu	Nida Tüfekçi
168	YÜRÜ GÜZEL YÜRÜ SAÇIN SÜRÜNSÜN	KIRŞEHİR	Şemsi Yastuman	Nida Tüfekçi	Nida Tüfekçi
2151	YÜRÜ GÜZEL YÜRÜ YOLUNDAN GALMA	TOKAT/Reşadiye	Mihrican Bahar	Plâktan Yazıldı	Yücel Paşmakçı
3959	YÜZÜGÜMÜN ELMAS TAŞI	KIRKLARELİ/Koyunbaba Köyü	Pembe Şahinel	Buket Şahinel	Yücel Paşmakçı

Rep.No	EZGİ ADI	YÖRESİ	KAYNAK KİŞİSİ	DERLEYEN	NOTAYA ALAN
3688	ZATEN BENİM BAHTIM KARA	GAZİANTEP	Beyzan Kaptan	Talip Özkan/Ahmet Günday	T. Özkan/A. Günday
237	ZERDALİ ÇİÇEKLENDİ	MUĞLA/Bodrum	Sevim Turan/Mürüvvet Akkaraca	Mustafa Hoşsu	Mustafa Hoşsu
2531	ZEYBEK DERLER ADINA	ESKİŞEHİR/Seyitgazi/Kırka	Yöre Kadın ekibi	Erkan Sürmen	Erkan Sürmen
2618	ZEYTİN YAPRAĞI YEŞİL	KİLİS	Nevin Akol	Nevin Akol	Nevin Akol
3177	ZEYTİNYAĞI ŞİŞESİ	RUMELİ	Sevim Sütçü	Nurettin Çamlıdağ	Saadettin Gürhan
1133	ZEYTİNYAĞLI YİYEMEM	BURSA	İhsan Kaplayan	Muzaffer Sarısözen	Muzaffer Sarısözen

7. ÖZGEÇMİŞ

Yadigar Sude ALTAY 1974 yılında Tunceli Çemişgezek'te doğdu. İlk öğretimini Çemişgezek'te Orta öğrenimini Malatya'da tamamladı.

Ailesinin İzmir'e göç etmesiyle İzmir ilinde Ege Üniversitesi Konservatuvar hocalarından bağlama ve halk müziği repertuar dersleri aldı. Karşıyaka Belediyesi ile Pir Sultan Abdal Derneğinin birlikte düzenlemiş olduğu bir etkinlikte Arif Sağ ile aynı sahneyi paylaştı. Arif Sağ'ın albüm önerisiyle İstanbul'da Halk müziği repertuarından oluşan ilk albümünü çıkarttı. Daha sonra 2006 yılında yine Türkiye'nin çeşitli yörelerinden seçilen geleneksel halk müziği repertuarından oluşan albümünü Arma Ağdaş müzik etiketiyle sundu. 2012 yılında bir araştırma albümü olan Malatya yöresine ait "Arguvan Türküleri" isimli çalışması yine Arma müzik etiketiyle çıkarttı. Halk müziği türkü hikayelerini araştırarak çeşitli radyolarda "Türkülerimiz Öykülerimiz" isimli programı hazırladı ve sundu.

Çocukluğundan beri çok okumak istediği gazetecilik bölümünü kazandı. Araştırmalarını müzik üzerine yapmayı seçerek, lisans eğitimini Haliç Üniversitesi Konservatuvarı Türk Müziği bölümünde tamamladı. Aynı zamanda 2011 yılından bu yana Kağıthane Cengizhan Anadolu Lisesi, Şişli İstanbul Orta Okulu, Zeytinburnu Mehmet İhsan Mermerci Turizm Otelcilik Anadolu Lisesi ve Zeytinburnu Endüstri Meslek Lisesinde sözleşmeli müzik öğretmenliği görevini sürdürmüştür. Lisans eğitiminin ardından yine aynı üniversitede Yüksek Lisans eğitimini tamamlamıştır.